

הישיבה השליש-מאות ועשרים ושש של הכנסת האחת-עשרה

יום שני, י"א בסיוון התשמ"ז (8 ביוני 1987)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

א. הצהרת אמונים בשנייה של חבר הכנסת מ' כהנא

ב-8 בספטמבר 1986 נפל דבר. במסגרת הליכים הקשורים בפעולת משרד החוק של ארצות-הברית לשלילת אזרחותו האמריקנית, הגיש חבר הכנסת כהנא לבית-המשפט המחוזי במחוז המזרחי של ניו-יורק הצהרה בשבועה שבה נאמר, בין היתר - ברשותכם אקרא גם את הנוסח האנגלי ואחר כך אתרגם אותו:

I did not take the Knesset oath as prescribed. I took the following oath: "I pledge to keep your (God's) laws always, forever and after". The oath I took is from the book of Psalms. My intention in taking such oath was to modify the Knesset oath to reflect that my first responsibility is to God's law.

ובעברית, בתרגום פחות או יותר מדויק: אני לא הצהרתי אמונים בנוסח שנקבע אלא הצהרתי: "מתחייב אני ואשמרה תורתך תמיד לעולם ועד". תוספת הלקוחה מספר תהילים. כוונתי במתן הצהרה זו היתה לשנות מהנוסח כדי לשקף שהתחייבותי הראשונה היא לחוקי האל.

נוכח הצהרה זו פנו אלי כמה אזרחים, וכן חבר הכנסת אלעזר גרנות וחבר הכנסת אמנון רובינשטיין, שהיה אז עדיין שר, וביקשו לשקול מחדש את המצב המשפטי. פנית אל היועץ המשפטי לממשלה, מר חריש, וביקשתי את חוות דעתו. חוות דעת זו הגיעה אלי כיום חמישי, 4 ביוני 1987. עיקרי חוות הדעת, ואני מביא את תמצית חוות דעתו של היועץ המשפטי, יוסף חריש, הם, כפי שנאמר בה: "הצהרת אמונים יש בה שני יסודות: אמירה מזה וכוונה מזה. מקום שאדם הוגה בשפתו את נוסח ההצהרה שבחוק, אין בודקים את אשר הוא הוגה בלבו. במקרה דנן, הדברים שיצאו מפיו של חבר הכנסת כהנא כעת מתן ההצהרה כבר החשירו על הכוונה. אם ראו להעמיד אותו למרות כן, מפני הספק, כמי שנותן הצהרה כדון, הרי בא הוא עצמו עתה. לאחר שהצהיר את אשר הצהיר בפני בית-המשפט בארצות-הברית, והסיר את הספק לחובתו, משוותר הספק אין לפנינו הצהרה כלל ועל חבר הכנסת כהנא לשוב ולהצהיר כדון, ללא כל שינוי או תוספת".

על-פי הצעתו של היועץ המשפטי לממשלה העברתי את חוות דעתו זו לעיונו של חבר הכנסת כהנא, והודעתי לו כי בכוונתי לקרוא לו להצהיר אמונים בתחילת ישיבה זו, על-פי בקשתו של חבר הכנסת כהנא נפגשתי עמו, והנא העלה בפני את טיעוני ונימוקיו, מרוב הוא חושב שדרישת איננה מצדקת. הסכרתי לו את חובתי לפעול לפי החוק. הדגשתי

היו"ר שי הלל: אני מתכנן לפתוח את ישיבת הכנסת.

חברי הכנסת, כיום ט"ו באב התשמ"ד, 13 באוגוסט 1984. בישיבת הפתיחה של הכנסת האחת-עשרה, קרא יושב-ראש הישיבה, זקן חברי הכנסת, יוסף כורג, את חברי הכנסת, ובכללם את חבר הכנסת מאיר כהנא, להצהיר אמונים.

חבר הכנסת כהנא הצהיר כלשון זו: מתחייב אני ואשמרה תורתך תמיד לעולם ועד. התוספת להצהרה. לקוחה מתוך תהילים פרק קי"ט פסוק מ"ד. היושב-ראש כורג ביקש מחבר הכנסת כהנא לחזור על המלים שנקבעו בחוק, אך חבר הכנסת כהנא חזר על הנוסח שהשמיע בפעם הראשונה ועשה כן פעם נוספת. היושב-ראש כורג אמר אז: אני מבקש ממך לענות לפי החוק, אחרת אינך חבר כנסת. הוא אפשר לחבר הכנסת כהנא להצהיר בסוף הישיבה.

בתום הצהרותיהם של כל חברי הכנסת חזר יושב-ראש הישיבה וביקש מחבר הכנסת כהנא להצהיר מחדש. דברי ההצהרה מחדש של חבר הכנסת כהנא לא נקלטו באוזני יושב-ראש הישיבה ואף לא באוזני הקצרות, אך חבר הכנסת כהנא, ענה על שאלתו של היושב-ראש ואמר, כי אמר שהוא מתחייב והוסיף פסוק מתהילים. שניים מחברי הכנסת אישרו את דבריו. היושב-ראש פסק: הוא אמר שאמר, אין החי מכחיש את החי, ובכך עבר לסדר-היום.

אחר הדברים האלה פנה חבר הכנסת כורג אל היועץ המשפטי לממשלה וביקש את חוות דעתו בשאלת הסטייה מנוסח ההצהרה שנקבע בחוק, מלבד חבר הכנסת כהנא היו שני חברים אחרים, אשר סטו מלשון החוק והוסיפו להתחייבותם את המלים "בעזרת השם".

היועץ המשפטי לממשלה, פרופסור יצחק זמיר, קבע בחוות דעת ארוכה ומונומקת, שיש לעמוד על כך שחבר כנסת המצהיר אמונים יעשה כן אך ורק בנוסח שנקבע בחוק ללא כל שינוי או תוספת, ואם לא כן, יראו אותו כמי שלא הצהיר הצהרת אמונים. ואולם, הוסיף היועץ המשפטי לממשלה, מאחר שההצהרה ניתנה ללא כל התנגדות או הסתייגות באותה ישיבה, והיה יסוד להניח כי היא נתקבלה על-ידי יושב-ראש הישיבה כהצהרה תקפה, לא יהיה זה נכון לסמוך על הספק ויתר הטעמים ולהחליט שחברי הכנסת ובכללם חבר הכנסת כהנא לא ייהנו מזכויותיהם כחברי הכנסת עד שיצהיר מחדש.

זקן חברי הכנסת ולאחר מכן יושב-ראש הכנסת שנבחר נהגו בהתאם לחוות הדעת.

חברת כ"ח, ישיבה שבי"ח

— הצהרת אמונים בשנייה של חבר הכנסת מ' כהנא: מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת —

קריאה:

— — —

היו"ר ש' הלל:

הוא נבחר להיות חבר הכנסת, הסיעה שלו נבחרה. הוא לא יוכל להיכנס לאלום, אלא לצורך מתן הצהרת אמונים.

דב בן-מיאיר (המעריך):

ומה באשר לוועדות?

היו"ר ש' הלל:

אמרת בדבריו: גם לא לוועדות.

דב בן-מיאיר (המעריך):

גם לבניין הכנסת הוא לא יוכל להיכנס — — —

היו"ר ש' הלל:

לא, לא, לבניין הוא ייכנס, אך לא למליאה ולא לוועדות והוא לא ייטול רשות דיבור.

דב בן-מיאיר (המעריך):

אדוני היושב-ראש, חבר כנסת שלא נתן הצהרת אמונים איננו נחשב חבר הכנסת. אם הוא רוצה לבוא ולתת הצהרת אמונים, הוא יכול לעשות זאת, ולא, כדי להיכנס לבניין הכנסת, המוגן על-ידי חוק חסינות הכנסת. עליו לקבל את אישורו של אחד מחברי הכנסת.

היו"ר ש' הלל:

אני מוכן לבחון כל דבר עם היועצים המשפטיים.

כשלב זה אני קובע: חבר הכנסת כהנא נבחר להיות חבר הכנסת, דינו כדון חבר כנסת שלא נתן הצהרת אמונים, או שסירב לתת הצהרת אמונים, ולסירוב לתת הצהרת אמונים יש משמעות מבחינת נכונותו. לפי חוות הדעת המונחת לפני בשעה זו, כוללת הזכות הזאת את מה שכבר אמרתי: זכות ליטול רשות דיבור במליאה ובועדותיה, וממילא זכות להיות במליאת הכנסת, אבל לעניות דעתי — ואני מוכן לבחון את העניין מחוץ — כל עוד הוא נבחר, וכל עוד הסיעה שלו נבחרה, הוא יכול להיכנס לבניין הכנסת, וחדר הסיעה שלו נשמר לו, משום שלטוב או לרע הסיעה שלו נבחרה כדון.

חיים רמון (המעריך):

בעיקר לרע.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' הלל:

איני יודע, אל תסבכו אותי מעבר למה שאני רוצה להסתבך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה באשר למחירים המסוכסדים במזון?

היו"ר ש' הלל:

אין שום שירותים מסוכסדים במזון.

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

לדיון מוקדם — הצעת חוק הביטוח הלאומי (ביטוח רפואי — טיפול בחו"ל) (תיקון), התשמ"ז — 1987, מאת חבר הכנסת יאיר צבן; הצעת חוק לתיקון פקודת הבנקאות (סייג לסודיות), התשמ"ז — 1987, מאת חבר הכנסת מיכאל איתן; הצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע ואתרי הלאום (תיקון), התשמ"ז — 1987, מאת חבר הכנסת זיידן עשתי; הצעת חוק

כפניו הדגש היטב, שאין מדובר כאן בסנקציה אלא בעניין עקרוני שהוא ביסוד כהונתו של חבר הכנסת, והוא ההצהרה כי הוא מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא באמונה את שליחותו בכנסת.

חבר הכנסת כהנא הבהיר לי, כי לא יבוא להצהיר על הצהרת אמונים בשל התנגדותו העקרונית, וזכותו להתנות את התחייבותו כפי שעשה. לפיכך הוא פנה, לדבריו, לבית-המשפט העליון כדי לערער על החלטתי ובכך להעמיד במבחן את זכותו להתנות את התחייבותו.

מאחר שחבר הכנסת כהנא אכן לא בא, כפי שהודיע לי —

מרים גלוריה-העסה (הליכוד):

הוא ישנו.

היו"ר ש' הלל:

הוא נמצא? אני מצטער. הוא הודיע לי שלא יבוא, ועכשיו אני רואה שהוא בא.

לפיכך, אני קורא לחבר הכנסת כהנא לעלות על הדוכן ולהצהיר על הצהרת אמונים, כמתבקש על-פי החוק. אני רוצה לחזור ולהבהיר היטב, שכל סטייה מהצהרת האמונים, כל סטייה ממה שיש לומר — תיחשב בעיני ההצהרה פסולה. ההצהרה שלא היתה ולא נבראה.

ההצהרה היא: "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא באמונה את שליחותי בכנסת".

מיאיר כהנא (תנועת כך):

מתחייב אני — "ואשמרה חורתיך תמיד לעולם ועד".

היו"ר ש' הלל:

תודה, אני קובע שההצהרה היתה כלא היתה. דינה בעיני כהצהרה פסולה, אשר על כן אני קובע, לפי הוראות סעיף 16 לתקנוסוד: הכנסת, כי כל עוד לא יצהיר חבר הכנסת כהנא את הצהרת האמונים שלו, לא יינה מזכויותיו של חבר הכנסת, ובכללן הזכות להשתתף בדיוני הכנסת וועדותיה והזכות להיות באולם המליאה. חבר הכנסת כהנא יוכל, כמוכן, להיכנס לאולם המליאה לצורך מתן הצהרת אמונים כנדרש.

אני קובע בזה שמעתה ואילך, כל עוד לא יצהיר חבר הכנסת כהנא כמתבקש על-פי החוק, יש-לראותו כחבר כנסת שלא נתן הצהרת אמונים, או ליתר דיוק כחבר הכנסת שסירב לתת הצהרת אמונים כנדרש, כפי שראינו בזה הרגע, והדברים קבועים כל עוד לא ישתנה המצב.

אני מתכוון להורות לסדרנים, כי חבר הכנסת כהנא לא יוכל להיכנס לאולם המליאה. הוא יוכל, כמוכן, להיכנס לבניין הכנסת.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' הלל:

אנחנו נבדוק את זה כמשך הזמן.

היו"ר ש' הלל:

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

— מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת; הודעת הממשלה כי השר גד יעקבי ימלא את תפקיד שר התקשורת נוסף על תפקידו כשר הכלכלה והתכנון —

סדר הדין הפלילי (תיקון) (עיון בחומר חקירה), התשמ"ז — 1986, מאת חבר הכנסת בני שליטא; הצעת חוק לתיקון פקודת העדות הרחיות (המרה) (רישום כפריט דת), התשמ"ז — 1987, מאת חבר הכנסת שמעון בן-שלמה; הצעת חוק שמורות הטבע, הר מירון, — שחרור אדמת בית-ג'ן, התשמ"ז — 1987, מאת חבר הכנסת תופיק טובי.

לקריאה ראשונה, מטעם חבר הכנסת — הצעת חוק המקרקעין (רישום ומני), התשמ"ז — 1987, מאת חבר הכנסת מאיר כהן אבידב.

עוד הונחו על שולחן הכנסת הודעות שר האוצר ושר המשטרה בעקבות מסקנות כנייים (מס' 3) של הוועדה המשותפת של ועדת הכספים וועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא שכר השוטרים. תודה.

היו"ר ש' הלל:
תודה.

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה — הצעת חוק להארכת חוקף של תקנות שעת-חירום (אבטחת מוסדות פינן), התשמ"ז — 1987; הצעת חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 10), התשמ"ז — 1987; הצעת חוק מלווה קצר מועד (תיקון מס' 4), התשמ"ז — 1987; הצעת חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 11), התשמ"ז — 1987; הצעת חוק

ג. הודעת הממשלה כי השר גד יעקבי ימלא את תפקיד שר התקשורת נוסף על תפקידו כשר הכלכלה והתכנון

היה שר הבריאות לשעבר, חבר הכנסת מרדכי גור, והשני הוא אמנון רובינשטיין.

ההתפטרות של אמנון רובינשטיין מעדיה על יושר ציבורי, על יכולת להסיק מסקנות-מהעובדה שהממשלה הזאת נתגלתה כממשלת שיתוק, כפי שניכאנו לה, בכל הנוגע לעניין מרכזי כהחליף השלום.

לכן, ארוני היושב-ראש, הדין היום איננו על תפקידו של השר אלא על תפקודו של הממשלה. מבחינת תפקודה זו ממשלה מפלצתית. אביא לכך כמה דוגמאות. נרמה לי שהשר יעקבי יסכים אחי, שכמשך שישה חודשים היינו עדים לקומדיה — מינוי שגרירי ישראלי בווינגטון, שישה חודשים מחפשים מועמד לשגרירי ישראל בווינגטון, אם אינני טועה, הוצעו כחריס מועמדים, שמו של כל מועמד הוזכר באמצעי התקשורת, ונפסל. הגענו למצב כזה שאנשים חרדו פן יעלו את שמם כמועמדים והדבר יפגע בכבודם. סוף סוף נמצא מקרב 4 מיליוני התושבים במדינת ישראל אחד שהוא מוסכם על מלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ, המציע אותה, ועל ראש הממשלה, "פיניטה לה קומדיה", המסך יורד — יש שגריר. עכשיו מתחילה המערכה השנייה של הקומדיה — איך השגריר הזה ישרת ויבטא בעת ובעונה אחת את ראש הממשלה ואת מלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ?

דוגמה שנייה לאופן תפקודה של הממשלה: עמדת הממשלה בעניין חקירת השב"כ. חברי הכנסת זוכרים הפעם של ראש הממשלה ושל מלא-מקום ראש הממשלה ושר הביטחון מעל כמה זו, שאמרנו לנו שאסור להקים ועדת חקירה על-פי חוק שתחקור את השב"כ. אמרו לנו שאם יקימו ועדה כזאת, יהיה זה אסון לשב"כ, אסון לביטחון המדינה. הציעו לנו אז, שכדאי להשאיר למשטרה שתחקור.

שלב ב', אותם שרים, שהתנגדו בכל כוחם למינוי ועדת חקירה, מברכים על הקמת ועדת חקירה שתחקור את השב"כ ושלולים את האפשרות שהמשטרה תחקור. כל הנימוקים על סכנה לביטחון המדינה ותפקודו של השב"כ נעלמו כלא היו.

כעת, הדבר המעניין ביותר הוא, שלאחר שנשיא בית-המשפט העליון מינה ועדת חקירה שתחקור את אנשי השב"כ, הודיע בתקשורת ראש הממשלה בכבודו ובעצמו לכל אנשי השב"כ: "שערה אחת לא תיפול מראשו של איש מכם". מה יהיה אם ועדת החקירה תמליץ שכמה שערות תיפולנה מכם ראשים, שערה שראש הממשלה הכריז מראש שהוא לא

היו"ר ש' הלל:

הסעיף הבא בסדר-היום: הודעת הממשלה על הטלת תפקיד שר התקשורת על השר גד יעקבי נוסף על תפקידו כשר הכלכלה והתכנון. אני מתכבד להזמין את כבוד ראש הממשלה למסור את ההודעה מטעם הממשלה:

ראש הממשלה י' שמיר:

אדוני יושב-ראש הכנסת, כנסת נכבדה, בישיבתה מיום י' כסיון התשמ"ז, 7 ביוני 1987, החליטה הממשלה, בהתאם לסעיף 21(3) לחוק-ייסוד: הממשלה, לקבוע כי השר גד יעקבי יכהן בתפקיד שר התקשורת נוסף על תפקידו כשר הכלכלה והתכנון, וזאת בעקבות התפטרותו של שר התקשורת הקודם. בהתאם לסעיף הנזכר, אודה לכנסת על אישורה לכך.

היו"ר ש' הלל:

אני מודה מאוד לאדוני ראש הממשלה. אנו עוברים עתה לדיון, ועדת הכנסת קבעה שערה אחת לדיון, רשות הדיבור לחבר הכנסת ויקטור שטייטוב, ואחרינו — לא ברור. אחרינו רשום חבר הכנסת אמנון לין, כי אינני יודע מי הוא "ליכוד". אין חבר כנסת כזה.

ויקטור שטייטוב (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מובן שאני מברך את השר יעקבי עם כניסתו לתפקיד הנוסף. כל השנים היתה לי הרגשה, שבתפקידו כשר הכלכלה והתכנון לא התאפשר לשר יעקבי לתרום כמלאו יכולתו, כישרויו וכשרונותיו לממשלה הזאת, ואילו עתה, כשל התפקיד הנוסף המוטל עליו, תהיה לו אפשרות לתרום תרומה חשובה יותר.

לפני כשבועיים התקיים בבית הזה דיון על משרד התקשורת והיתה לי ההזדמנות להדגיש, שבהנהגתו של השר לשעבר, אמנון רובינשטיין, הצליח המשרד לבצע רפורמות סטרוקטורליות רבות משקל. במשרד מורגשת תנופה של חידושים, תנופה של פיתוח. אני אומר כל זאת כדי להפנות את תשומת-לבו של השר יעקבי לכך שהוא מקבל ירושה טובה. אני מקווה שבתפקידו החדש הוא יבטיח את המשך התפתחות התקשורת המודרנית במדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, איננו יכולים להתעלם מן העובדה, שהשר יעקבי מקבל את משרד התקשורת לאחר התפטרותו של אמנון רובינשטיין. שימו לב, זה השר השני בממשלה זו האומר: "אינני יכול עוד להיות חבר בממשלה זו". הראשון

חוכרת כ"ח, ישיבה שכ"ו

— הודעת הממשלה כי השר גר יעקבי ימלא את תפקיד שר התקשורת נוסף על תפקידו כשר הכלכלה והתכנון —

המשנה של ועדת החוץ והביטחון לענייני המינהל האזרחי ביהודה ובשומרון, יש ויכוח עם משרד הביטחון על דרכי ענישה, על מדיניותו ביהודה, בשומרון ובכנען, על האופן שבו אפשר להעניק ביטחון גם ליהודים וגם לערבים. גם אם יש ויכוח בינינו, אני רוצה שיהיה ברור — אני נמנה עם אלה שאינם מקבלים את המדיניות הנקוטה כיום. אני חושב שצריכה להיות מדיניות הרבה יותר החלטית על ענישה מרתיעה נגד מסיחים ערבים, נגד פורעים ערבים. אבל מה שעשו אתמול בריוני כהנא בדהיישה הוא למעשה ערעור הצידוק של כולנו בכואנו לדבר על הצורך בענישה מרתיעה ועל הקפדה על תנאי הביטחון ליהודים ולערבים ביהודה ובשומרון.

אני התגאתי כששמעתי ברדיו שאנשי מועצת יש"ע גינו את המעשה. הגינוי שלהם הוסיף הרבה כבוד לנושא שבשמו הם פועלים. אני ראתי יותר החלטיות על ענישה מרתיעה ארכע את אנשי מועצת יש"ע.

אני רוצה לומר מעל כמה זו: אסור שהכנסת תרשה, ובראש ובראשונה אסור שהממשלה תרשה, שאנחנו כולנו נרשה, שישראל תיהפך למדינה דוגמת לבנון; מדינה שיפעלו בה מיליציות פרטיות, כל מיליציה פרטית תילחם נגד מיליציה אחרת ותקיים מדיניות לעצמה, ופלננות כהניסטיית יהפכו את מדינת ישראל, שהיא ריבונית ומדינת חוק, ללבנון שנייה.

מי שאיננו שם סוף להתפרעות כזאת יודע רק איך הוא התחיל. לעולם אי אפשר לדעת, עד היכן יגיעו הדברים ומה יהיו התוצאות.

אני מנצל דיון מדיני קצר זה, כדי לקרוא לממשלה ולכנסת שלא לעבור לסדרהיום על המעשה שקרה בדהיישה. אני שייך למי שלא מקובל כינה בוויכוח שכין היונים לנצים. אני גם לא מבקר את ההתנחלויות. אני דבק במדיניות המצדדת בהתנחלויות באזורים החיוניים לנו. אבל, על חברי הכנסת לדעת, שמה שעשו אתמול מתנחלי קריית ארכע בדהיישה פגע פגיעה קשה מאוד ברעיון ההתנחלות, בצידוק שלנו להתנחל, וזאת בלא כל קשר לוויכוחים בדבר הצורך להמשיך ולהתנחל ביהודה ובשומרון.

אני קורא לכנסת ולממשלה שלא לעבור לסדרהיום בנושא זה. כולנו מצפים לשמוע היום מהשה גר יעקבי — בהיותו שר התקשורת ובהיותו אחד האנשים העוסקים לא רק בתחומי המצומצם, אלא גם במישור המדיני-הכללי של המדינה — איך תגיב הממשלה על מה שקרה בדהיישה.

נפגשתי עם אנשים מהשומרון, שסיפרו לי על התהודה של אירוע זה. אם יש אנשים שאנחנו רוצים לנהל אתם משא-ומתן, ואם יש אנשים שאנחנו רוצים לפעול יחד אתם למען מציאת דרך משותפת להסדרים כלשהם — אירוע כמו זה שקרה בדהיישה, ובעיקר התחושה בשטחים שהממשלה חסרת-אונים, יכולים למונע מרכים וטובים בשטחים, המוכנים לפעול אתנו למען הסדרים, להירחע, מפני שהם רוצים לראות אם יש למדינה הזאת בעל-בית, אם לאו, אם יש ממשלה, אם לאו. אני קורא לממשלה להוכיח שיש בעל-בית. תודה רבה.

היו"ר ש' הלל:

תודה לחבר הכנסת אמנון לין. רשות הדיבור לחבר הכנסת בני שליטא, ואחריו — לחבר הכנסת גרשון שפט.

בני שליטא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מכרך את כבוד השר הישן-החדש על המינוי. עם זה, תכל שזאת ההתייחסות למשרד התקשורת, לוקחים שר האחראי לתחום מסוים,

יקיים שום המלצה של ועדת החקירה שתפגע באנשי השכ"כ? איזה מין יחס זה לוועדת החקירה? זאת היא סטירת לחי מוקדמת שנותן ראש הממשלה לוועדת החקירה עוד בטרם התחילה לחקור.

והדוגמה השלישית לתפקודה של הממשלה, אדוני היושב-ראש, והיא בעיני החמורה ביותר, היא יחסה של הממשלה הזאת לכריונים מקריית-ארכע, לפוגרום שהם עשו במחנה הפליטים. לא העליתי על הדעת שבני העם היהודי שאלפיים שנה סבלו מפוגרומים בהיותם מיעוט לאומי, שיהודים במדינתם, יהפכו ל"פוגרומצ'יקים" ויתקיפו אוכלוסייה אזרחית בלתי-מוגנת. אין זה מקרה שאיש צבא בכיר הגדיר כפי שהגדיר את המעשה שלהם.

לצערו, הממשלה הזאת, שיש בה מי שתומכים בכריונים, מגלה חולשה בהתייחסה אליהם. תכל ששר הביטחון, ידידי, יצחק רבין, איננו כאן. הייתי מזכיר לו שהממשלה שהוא עמד בראשה עמדה במבחן כאשר הוקמה קרום. אז היה לי הכבוד לומר לו: "או שהממשלה תוריד את קרום, או שקרום תוריד את הממשלה".

היום אני רוצה לומר לממשלת ישראל: או שהיא תשתלט על הכריונים וה"פוגרומצ'יקים" מקריית-ארכע ורומיהם במקומות אחרים, או שהכריונים ישלטו על הממשלה ועל החברה הישראלית.

ממשלה שאיננה מתפקדת — רינה להתפורר.

לכן, בנושא העומד לפנינו, ואין לזה כל קשר לשר יעקבי, אנחנו נצביע נגד. הממשלה הזאת איננה ראויה לאמון הכנסת. לפחות 50% שלה מחכים להודמנת לפורר אותה וללכת לבחירות, ו-50% אחרים אינם מעוים ללכת לבחירות.

לכן אנחנו נצביע נגד אישור הודעת הממשלה.

היו"ר ש' הלל:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנון לין, ואחריו — לחבר הכנסת בני שליטא.

אמנון לין (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דיון בהעברת משרדים בתוך הממשלה הופך בעצם לדיון מדיני. השר גר יעקבי, עם כל הכישרוים הכלכליים שלו, יוכל להוסיף רבות גם למשרד החדש שהוא קיבל על אחריותו, נדמה לי זמנית, והוא יוכל כוודאי לפתח אותו ולעשות בו כהנה וכהנה. השר גר יעקבי הוא אישיות מדינית מטעם מפלגתו. מטעם הציבור הישראלי והכנסת. לכן, רק טבעי שנעיר גם הערות מספר החודגות מתחום התקשורת.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוט מקשר בין מה שעשה כאן היום חבר הכנסת כהנא, בין "הצפוף" שלו על תקנון הכנסת והתעלמותו מהמתחייבויות שכולנו רואים את עצמנו — —

היו"ר ש' הלל:

זה לא תקינות, זה חוקי-סוד: הכנסת.

אמנון לין (המערך):

— — — מהמתחייבויות שכולנו, בלי יוצא מן הכלל, רואים את עצמנו חייבים להישמע להן, לבין מה שקרה בדהיישה על-ידי בריוני כהנא ועל-ידי חבורות פורעים הניזונים מרוח כהנא.

לחברי הכנסת ולי, בתוקף תפקידי כיושב-ראש ועדת

אני חושב שההחלטות לפחות באש אינן ברורות אף-על-פי שצה"ל אומר, וחוזר ואומר כך. חיילים טוענים, שהם מהססים והם יחסו גם להבא, מפני שהם חוששים שיועמדו לדין. לא טופחים על שכמו של מי שהציל חיים מפני שלא היסס, אבל מעמידים לדין את מי שלא חץ על ההדק, ובכל מקרה, הן של היסוסייתו והן של פזיונות, יכול לקרות אסון. ברחובות תל-אביב, כשמדובר בפושעים פליליים, יכול להיות שצריך הסטנות וסבלנות; אבל כאשר נמצאים ביהודה ובשומרון, במצב ביטחוני כל כך קשה, צריך גם עזו וכוח לדעת מתי ללחוץ על ההדק ולא לוותר. אתה יודע, חבר הכנסת איתן, אתה היית רמטכ"ל בעת אסון צור, אסון מכונית התופת: אילו היה אותו חייל ישראלי, שנהג רי כשורה, יורה במכונית הדרוהרת לקראתו שתיים-שלוש שניות מוקדם יותר, היתה בוודאי המכונית מתפוצצת ליד השער, ולא היתה מצליחה להיכנס פנימה ולהרוג עשרות. ההיסוס הזה, חוסר הביטחון בנוגע לשאלה אם זו מכונית תופת או לא, עלה בחיי עשרות קורבנות.

אני מציע שחיילי צה"ל ידעו, שכאשר זורקים בקבוקי תבערה, כאשר זורקים אבנים, צריך לפעמים לדעת להגיב, לא לשם עצם ההגבה, אלא כדי לכלום את התופעה הזאת כבודה כאבה, פשוט לגרום לכך שלא יהיה חשק לזרוק אבנים ובקבוקי תבערה. תודה רבה.

היור"ר ש' הלל:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת רפאל איתן, ואחריו — לחבר הכנסת חופיק טובי.

רפאל איתן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני משתתף בשמחה/צער (מחק את המיותר) של השר גד יעקבי על כפל תפקידיו, ואני בטוח שיפעל ככל יכולתו בתחום שהופקד עליו. מעניינת חלוקת העומס בין חברי הממשלה: שני שרים כורעים תחת נטל משרדים כפולים, וארבעה שרים מתהלכים חופשיים מעולו של משרד. אבל בעז נמצא ממתק; אושפו מיתמותו התיק; ובאחת, מספר חברי הממשלה פחת.

הממשלה הזו מיצתה את מרצה ואונה, ומשאבי יכולתה לתפקד כהלכה רוקנו; לא התיישבות, לא עלייה, לא התלהבות של יצירה ולא תקווה. זו ממשלה מפולגת ומפוצלת. ממשלה עייפה. אין שום סיכוי שבמבנה הקיים ובהרכבה הנוכחי תוכל לצאת הממשלה לדרך חדשה.

נצביע נגד אישור הודעת הממשלה, וההצבעה היא הבעת מחאה ואין בה שמץ של כוונת אישיות. תודה.

היור"ר ש' הלל:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת חופיק טובי. אחריו רשומים חבר הכנסת דדי צוקר, ואינני רואה אותו; חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, ואינני רואה אותו; חבר הכנסת שבח וייס, ואינני רואה אותו; ואם כל אלה לא ייכנסו — ידבר חבר הכנסת מתתיהו פלד.

חופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני מתייחס להטלת תפקיד שר התקשורת על השר יעקבי מבחינה אישית, אלא לעצם האקט שיש בו טלאי על גבי טלאי לגבי הממשלה הנוכחית. ואין הוא יכול לעצור את הירדרותה של ממשלת הליכוד-המערך אל שלטון של אנדרלמוסיה, שלטון של הפקרות. ממשלת הליכוד-המערך הנוכחית לא רק כולמת ומהווה מחסום בדרך לשלום — זאת אנו נוכחים לדעת ביתר

ונותנים לו. איזה משקיעזר שהוא. מילא, משרד לא כל כך חשוב, לא צריך להתייחס אליו כל כך. מה שיעשה יעשה. אתה מקבל היום את משרד התקשורת עם חברה חדשה, חברת הבנק. עדיין לא ראינו ממנה את כל הגדולות והנצורות שהובטחו לנו, אבל אני מקווה שתוכל לציין פרק מסוים בתקופת כהונתך, ואנחנו נוכל לקבל מהר יותר את 14, את 16. את מרכוזות חוץ-לארץ ואת החינוג הישיר והשירות ככלל. יהיה יותר יעיל.

שר הכלכלה והתכנון ג' יעקבי:

בני, אל חספר את כל המספרים שאתה יודע.

בני שליטא (הליכוד):

אני מקווה גם שחיתן רחיפה ליישובים הפריפריים, ליישובי הפיתוח והספר.

אתד' התפקידים הרציניים העומדים בפניך, אדוני השר החדש, הוא בעניין הערוץ השני. הוא נעשה דחוף ובוזר אחרי הסרטים של הגולדשטיינים שאנחנו רואים בטלוויזיה. אני מתכוון לאורי גולדשטיין, לתוכניות הספרותיות של ירון לונדון, לתוכניות על הילדים הערבים המוכים, החבולים, על האוכלוסייה המסכנה. בכלל, כשאני רואה את הסרטים האלה מצטיירת לנגד עיני תמונה, שיש צד אחד שיש בו ילדים מסכנים ויש צד אחר שיש בו רק קלגסים, חיילים מדכאים. בצד אחר זה אין רמי חבה, אין דני כ"ץ, אין ילדי מעלות. אין ילדים כלל, אבל יש קלגסים שכל הזמן מדכאים אוכלוסייה מסוימת. זאת הטלוויזיה הממלכתית של מדינת ישראל. כך אנחנו נראים, זה פרצופנו.

אני מרשה לעצמי להצטרף לרבים וטובים ולגנות בכל חומר הדין את ההתפרעות שהיתה בדהישה. רגע זה קשה דווקא לאיש כמוני, שהוא תומך נלהב בהתנחלות ובהתיישבות הישראלית בכל מקום ביהודה ובשומרון. קשה לי מאוד משום שזו חבלה בעניין החשוב לכולנו, עניין ההתיישבות וההתנחלות. מדובר בקומץ אנשים שיש להתנהג אהם באמות-מידה פליליות, פשוט ולעניין. מכאן אין להקיש ולהסיק מסקנות, שיש לפרק את הנשק, שלא יהיו משמרות אורחיים ומתנחלים לא יישאו נשק, לא מיניה ולא מקצתיה. אין זה שייך לעניין. יש לטפל באופן נכון באלה שמתפרעים.

עם זה, אני מציע לאנשים הממלאים תפקידים ממלכתיים בכירים, שלא ימהרו להתבטא ולומר שנעשה מעשה נבלה. יש לזכור, שגם לזריקת אבנים התייחסנו בסלחנות. היום יגידו לי, ודאי, שגם זריקת בקבוקים אינה דבר נורא כל כך. הרי בסך-הכול זו תוצרת בית, זאת עבודה עצמית, אין זה נשק חם; לפעמים מצליח הבקבוק לבעור, לפעמים הוא לא מצליח לבעור, ואין זה כל כך נורא. אני מודיע כאן, שזה נורא, ויש להתייחס לכל המעשים האלה בחומרה שאין גדולה הימנה. על נחוחת הביטחון להעניק ביטחון ולראות תפקידם זה בעדיפות העליונה.

שמעתי שגורמים ישראליים מציעים לנו לחזור לימי הספר הלבן, לימי המנדט, ולהטיל עוצר על קריית-אובע. לא פחות ולא יותר — לחזור לימי הספר הלבן, ולהטיל עוצר על יישוב עברי, משום שיש בו כמה חוליגנים. אני מציע לשר הביטחון להטיל עוצר על לעשותו האלה, המופקרות של אותם חברי כנסת המשיאים את העצות האלה, משום שלא יעלה על הדעת שנטיל עוצר על יישוב עברי בגלל מעשים של מעטים, ואני רוצה לקבוע שמעשים אלה נעשו על-ידי מעטים שביישו את כולנו, ובהם יש לטפל.

חוכרת כ"ח, ישיבה שכ"ז

— הודעת הממשלה כי השר גד יעקבי ימלא את תפקיד שר התקשורת נוסף על תפקידו כשר הכלכלה והתכנון —

שלטונות הכיבוש הרומסים את זכויות האדם בשטחים הכבושים, אנחנו מטילים על שר הביטחון, וקוראים לו לשאת באחריות, להחפז וללא להמשיך במדיניות הרומסת את זכויות האדם.

לסיום, חברי הכנסת, זו ממשלה אשר עם כל ההתפארות שלה על שהיא הוציאה, כביכול, את הצבא מלבנון, כיום, חמש שנים לאחר פתיחת המלחמה נגד לבנון, היא ממשיכה את המלחמה העקובה מדם, ממשיכה את הכיבוש, מוסיפה להחזיק צבא כיבוש בשטחה הריבוני של לבנון, וגורמת לאובדן הביטחון ולאבדות של יהודים ושל ערבים מדי יום ביומו. כואב כשחייל כמו יעקב יעקב נופל בדמי ימיו ומאבד חייו על לא כלום, ועשרות לבנונים נרצחים בדם קר, ועשרות נשים, ילדים וטף נהרגים במחנות הפליטים המופצצים מדי שבוע בשבוע. ממשלה זו חייבת להפסיק את המלחמה, חייבת לסגת מכל שטחה של לבנון. זו הדרך היחידה להבטיח ביטחון ושלוש לעם ישראל. לעם הלבנוני ולעם הפלשתיני.

אנחנו נצביע נגד מינויו של השר יעקבי לשר התקשורת.

היור"ר ש' הלל:

חבר הכנסת צוקר עבר כרוח סערה ויצא. רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, ואחריו — לחבר הכנסת שבח וייס.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך את השר גד יעקבי על קבלת התפקיד הנוסף.

היור"ר ש' הלל:

עוד לא מינית אותו.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אני מקבל זאת. אני מאחל לך הרבה שנים כשר בממשלת ישראל, אם כי לא הרבה שנים כשר בממשלה הזאת. לדעתי, לדעת מפלגתי, הגיע המועד שהכנסת תבוא אל העם ותתמודד מחדש בבחירות. הממשלה הזאת, כפי שאמרו אנשים קרובים יותר אליך, מיצתה את עצמה. היא מיצתה את עצמה ככל התחומים, וכאשר ממשלה ממצה את עצמה, עליה לכקש אמוץ מהעם.

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, בסופו של דבר, מה שקורה עכשיו הוא אולי הדבר הנכון — מיוזג של משרדים. ממוזגים משרד התקשורת עם משרד התכנון, ואומנם זה איננו מיוזג משרדים אלא מיוזג תפקידים, אך התהליך שבו שר אחד מנהל שני משרדים כאלה הוא תהליך חיובי. אבל מה קורה? שר שכבר יש לו משרד ויש לו תפקיד רב-חשיבות — אולי לא מילאו אותו די תוכן, אבל זהו תפקיד רב-חשיבות — של תכנון כלכלי במדינת ישראל. מוסיפים לו עוד תפקיד, בזמן שמוסיפים לשבת בממשלה זו ארבעה או חמישה שרים — אינני זוכר את המספר — שאין להם תיק. להם לא מעבירים תפקידים אלה. הם ימשיכו לשבת בממשלה בלי תיק. אין פה היגיון. יש פה רק משחק של אילוצים פוליטיים.

אני מצטער על שבמקום שהממשלה תנסה באמת לייעל את עצמה, לצמצם את עצמה, לאחד משרדים ולאחד פונקציות, לנסות לפעול בצורה הרבה יותר יעילה ומאורגנת, היא פועלת מתוך אילוצים הנובעים מעויבת שר, עויבה שאין לה כל קשר עם משרד התקשורת או עם משרד התכנון והכלכלה. מכיוון שנוצרה סיטואציה כזאת, מוצאים פתרון ומעבירים משרד לסמכותו של שר אחר. חבל שהדברים האלה, ששייכים באמת לתחום של תיאום כלכלי, אינם מתבצעים ביומיתו של השר גד

שאת כשגזכרים הסיכויים להגיע לשלוש צודק מבחינה בין-לאומית. מבחינה מזרח-תיכונית, מבחינה פלשתינית, והממשלה הוואת עומדת בכל כוחה, ודווקא הכוח המופנן, נגד השלוש. ועוד יותר מכך, בעמדתה זו היא מתחפרת ודוחפת, כמה שהיא עושה בלבנון ובשטחים הכבושים, את האזור למלחמה. זו ממשלה מנוונת ומנוונת את החברה בישראל, דוחפת את הארץ לאנדרלמוסיה, לאנרכיה, לרמיסת חוק ומשפט ולרמיסת זכויותיו וכבודו של האדם.

הוועדה המשפטית בנושא נאפסו, ועדת החקירה, תחקור, אבל סביבה נוצרו כל הגדרות שהקימה הממשלה. כדי למנוע חקירת אמת. כדי למנוע חקירה אשר חסלק מהחיים שלנו את התופעה אשר במשך שנים רבות זעקנו חמס נגדה. נאפסו אינו יחיד, זו שיטה, זה שירות ביטחון אשר עושה מה שעושה לא למען הביטחון, אלא כדי לשבור, לאנרכיה; זאת שיטה שטוב שנחשפה במקרה אחד, כדי שתהיה קיימת דעת קהל אשר תגן בפני המכשש הזה, הרומס את זכויות האדם, דעת קהל שתגן על כבוד האדם.

בצלה של ממשלה זו עדים אנו לוועות המתרחשות בשטחים הכבושים. הפיגורם שערכו המתנחלים מקריית ארבע ומחברון נגד התושבים הערבים במחנה הפליטים דהיישה, ההתקפה הפשיסטית נוסח קלויקלוקסקין על תושביה, בכתיחה, בעת שנתם, אינה הראשונה מסוגה. חוינו בהתקפות דומות בירושלים העתיקה, ברמאללה, בחלחול, בחברון, בקלקיליה ועוד. ומפוגרום מבלים המפוגרום מבלים "פוגרום צי" קיס", אנשי "כך" ואנשי "גוגו אמונים", תעוזה והופכים להרפחנים יותר ויותר ולחשרי כל ריסון.

אלוף הפיקוד מצנע אמר, בצדק, שהוא מעשה נבלה שבוצע ללא כל התגרות. וטוב שגינה את הפוגרום ומבצעיו. אבל חייבים אנו לשאול, איך הגיעו טרוריסטים אלה, כ־200 במספר, לרמה כזו של פריקת עול, לחוצפה כזו, לכך שיפלוש לבתי תושבי דהיישה, באישון ילילה, יירו בכתיים, ישפרו מכוניות, יירו אבנים בישיבים, ינפצו רגועות, חלונות, תוך תכנון מוקדם, מחושב, בדם קר?

המתנחלים עורכי הפוגרום נגד הערבים בשטחים הכבושים מקבלים במשך כל הזמן עידוד, חיפוי, צידוק, מהממשלה ומזרועותיה, משלטונות הצבא בשטחים הכבושים, ממדיניות הדיכוי ורמיסת הזכויות בידי שלטונות הכיבוש. לכן נושאים באחריות לפשעים הטרוריסטיים האלה כוחות הכיבוש ומדיניות שר הביטחון בשטחים הכבושים, שמדי יום ביומו מגבירים את אמצעי הדיכוי: הריסת בתים, גירוש אזרחים, גירוש תושבים ממולדתם, מעצרים מינהליים.

בשבוע שעבר התבשרנו על מעצר שרירותי, מעצר מינהלי לשלושה חודשים של שישה אנשי ציבור. אין שום האשמה לפניהם. המעצר הוא רק אמצעי התראה ואזהרה לתושבים. העצורים הם גירוג' יוסף חזקון, מי שהיה סגן ראש עיריית בית-לחם, והוא ראש התאחדות האיגודים המקצועיים של העובדים הציבוריים — הוא נעצר בלי שום האשמה כלפיו; איכרדים חוסין אבו-סאלם מכיר-נבלא — איש דת; סאלח חאמד יוסף דאוד מקלקיליה; חסן מוחמד אריב נואל מקבטיה; כמאל זכי אחמד ערדי מעראבה ג'נין ורג'יב עבד אל-כרים זיד כילאני מג'נין. אנחנו מוחים בחוקך על מעשי הדיכוי ועל שלילת חירויות האדם ותובעים לשחרר את האנשים החפים מפשע האלה מן המעצר השרירותי ולהחזיר אותם מייד לחיק משפחותיהם.

את האחריות להתנהגות הזאת, הן של המתנחלים והן של

יעקבי, אף שאני בטוח שכישוריו ומחשבות בכיוון זה יש לו למכביר, אלא הם תוצאה של המשחק הפוליטי, שהפך לחלק בלתי נפרד מהחיים הציבוריים שלנו.

אני רוצה לציין, כי לא בשל כך אני חושב שהממשלה הזאת הגיעה לסוף דרכה. אני חושב שבשבועות האחרונים אירעו דברים מרחיקים לכת ביותר. במשך חודשים ארוכים חיפשו שגריר לארצות-הברית ומצאו אותו ממש ברגע האחרון, כשכבר כלו כל הקצין.

פאנוס החליטה הממשלה להקים ועדת חקירה בנושא שקודם לכן היא סירבה בכל מחיר להקים לו ועדת חקירה, וזאת משום שבמקרה הקודם, כשעלה הצורך להקים לו ועדת חקירה, חששו שהדרג הפוליטי יהיה מעורב. אבל כאשר היה ברור שהדרג הפוליטי אינו מעורב, כמו בפרשת נאפסו, הקימו ועדת חקירה, כמקום למסור את העניין, כפי שצריך. לחקירה משטרתית. לא שאני מתנגד לוועדת חקירה ממלכתית בעניינים של בדיקת השב"כ, אבל היה ניסיון שלא לאפשר חקירה משטרתית בעניין שכל כך זועק להעמדה לדין של אנשים אם יימצאו חייבים, וזאת זה אפשר לעשות רק על-פי חקירה משטרתית.

כעתונות עניינים אחרים, יותר גדולים או פחות גדולים, אנחנו יכולים לראות את אפסותה וחוסר יכולתה של הממשלה. אנחנו רואים שהממשלה הזאת מנסה במשך חודשים, כל הזמן, להרגיע אותנו שפרשת מכירת הנשק לאירן תישכח ותיעלם, והכול יהיה בסדר, ואנחנו רואים שהפרשה הזאת ממשיכה להציק בצורה קשה ביותר למדינת ישראל ולפגוע ביחסיה עם ארצות-הברית. והיחסים עם ארצות-הברית רעים לא רק בגלל פרשת אירן אלא גם בגלל פרשת פולארד. משחקים עם העתיד של מדינת ישראל, עם היחסים עם הידידה היחידה שיש לנו.

נביא לדוגמה את ההתפתחות בעניין מטוס ה"לביא". אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, לפני כמה ימים הופתעתי כאשר קראתי בעיתון, בכתבת ענק, מה אמר השר חיים כר"ל לגבי מטוס ה"לביא". הרי הוא אמר דברים, שלו אני הייתי אומר אותם, או איש אופוזיציה אחר, היו מתקפים אותו כשמאלני, כמחבל, כמי שאינו מוכן לומר מלה טובה אחת על מה שנעשה במדינה. הוא תוקף את צורת קבלת ההחלטות, הוא תוקף את כל הדרך שבה הגיעו עד הלום, עם ההוצאות האדירות בקשר עם ה"לביא", אבל הוא שר בישראל, והוא היה יכול לדעת, או היה צריך לדעת, את הדברים האלה כבר שנתיים, והוא לא עשה דבר ולא חצי דבר, וכל הממשלה הזאת לא עשתה דבר ולא חצי דבר, וכשבועות האחרונים יושבים ומקבלים הערכות, ובניתנים מוצאים מאות מיליונים של דולרים.

אמרם שכבר אי-אפשר להפסיק, כי כבר הוציאו כל כך הרבה מיליארדים, ואחר כך משכיתם אלפי ורבות סטודנטים בגלל מחסור של 27 מיליון דולר, או שקלים, שצריך לתת למערכת החינוך. וכל יום שני וחמישי יש לנו בעיה עם שירותי הרפואה במדינת ישראל, מפני שחסרים מיליונים בודדים כדי להסדיר תשלום, לקנות מזרקים או לתת אוכל חסם בבתי-החולים הגריאטריים. ופה מדובר על מיליארדים בשביל מטוס ה"לביא", שלא הצבא, לא משרד האוצר ולא נגיד בנק ישראל רוצים, שאף אחד אינו רוצה זולת אלה שיש להם אינטרס ישיר בדבר הזה.

אני רוצה להבין: האם זוהי ממשלה שאפשר לתת לה המשך תוחלת חיים על-ידי העברת החיק של השר המתפטר לשר אחר, מוכשר ככל שיהיה? והוא באמת מוכשר, ואיני

אתייחס במשפט אחד למה שמתחולל היום מעבר ל"קו הירוק", דבר שמשפיע ללא כל ספק על מה שנעשה בתוכנו. בתוך "הקו הירוק", מי שמשלה את עצמו שאת מה שקורה שם, מעבר ל"קו הירוק", ניתן לרפא על-ידי יד חזקה, על-ידי עונשי מוות, על-ידי מתן נשק או על-ידי הקמת משמר אזרחי או כל מיני אמצעים אחרים — איננו יודע אפילו קצת היסטוריה. התהליך הוא כזה, שניכנס שם למעגל דמים שאין לו סוף, מעגל דמים שילך ויחמיר, והרי כולנו יודעים זאת אלא שאנחנו מתעלמים מכך ומשחקים בכל מיני משחקים של שרירים, של עוצמה, וחושבים שישאל תוכל להתמודד עם הדברים האלה כפי שהתמודדה עם כל אויביה, ולא היא. אני מציע לשר החדש, שיהיה שר התקשורת, שאולי ייצור גם תקשורת בין הלב לשכל בתוך הממשלה, שיבינו שהולכים בדרך הלא-נכונה, שהולכים להזיק למדינת ישראל יותר מאשר הזיק בשנתיים האחרונות — ביד החזקה ובצעדים הלא-נכונים שנוקטים שם.

אין זה משנה אם נצביע בעד צירופו של השר או לא, הוא ייבחר ממילא, הוא יהיה גם שר התקשורת: הבעיה היא שאין אמון בממשלה הזאת. היא איננה מסוגלת לעשות היום דבר טוב אחד לישראל, חוץ מלהחפטר ולבקש שהכנסת חלף אל העם ותבקש את אמונה מחדש.

היו"ר ד' בן-מאיר:
 רשות הדיבור לחבר הכנסת שבת וייס, כבקשה, ואחריו — לחבר הכנסת מתתיהו פלג.

שבת וייס (המערך):
 חברי היושב-ראש, חברי הכנסת, אין ספק שמבחינה אישית, אני ותנועתנו תומכים תמיכה מוחלטת, ואולי אפילו נלהבת, בגד יעקבי כשר התקשורת. השר גד יעקבי הוא אחד השרים המנוסים ביותר בממשלות ישראל. הוא התחיל את התפקידים הציבוריים שלו בגיל צעיר, וכאשר עסק כמילוי תפקידו הסתבר מה היו הנימוקים כבדי המשקל של אלה אשר הטילו עליו בגיל צעיר את העול הכבד של האחריות העליונה להנהגת מדינת ישראל. אם כן, השר גד יעקבי, חרף גילו הצעיר יחסית, הוא מן המנוסים שבשרי ישראל. השכלתו הכלכלית רחבה וניסיונו בממשלה מגוון מאוד, אגב, ניסיון שמצא ביטוי לא רק כפרקטיקה פוליטית אלא גם כשרה האקדמיה. כאשר היה במשך תקופה מסוימת מתוך לממשלה, בתקופה שהינה באופוזיציה, הוא הקדיש זמן לחקר הממשלות בישראל. הוא פרסם ספר חשוב, שהוא היום הספר העברי החשוב ביותר בארץ העוסק בתיאור ובניתוח תפקודיה ומהותה של הזרוע המבצעת במדינת ישראל. לכן אין כל בעיה, בתקופה הזו, יש רצון רב לתמוך במהלך הזה, ואנחנו נעניק את התמיכה לשר יעקבי. השר יעקבי יוכל ללא קושי מיוחד למלא את שני התפקידים, חברי חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי.

השאלה שנשאר כמה וכמה שרים כלי תיק ונכנגד זה יש שרים הנושאים בעולם של שני משרדים — איננה שאלה חשובה, עם כל הכבוד להערות של חבר הכנסת וירשובסקי.

חבורת כ"ח, ישיבה שכ"ו

— הודעת הממשלה כי השר גד יעקבי ימלא את תפקיד שר התקשורת נוסף על תפקידו כשר הכלכלה והתכנון —

תקלות, כבר מדובר בעשרות אלפי מתלוננים. אם עוד קורה המקרה והתקלה היא אצל עיתונאי או איש ציבור, יש בדרך כלל הצגה סטריאוטיפית של כל המשרד, למרות ההישגים, ומתוך ריגוז ומתוך התנקות מראייה כוללת של העניין. כך שמבחינת יחסי ציבור, חברי גד יעקבי, אתה נכנס למשרד מסוכך מאוד. אבל אתה כבר מחושל, כבר עברת דברים כאלה, ואני בטוח שתעמוד בזה.

והערה אחת לגבי הערוץ השני.

שר הכלכלה והתכנון ג' יעקבי:

כל אחד חושב את זה על השני.

שבח וייס (המעריך):

לא, אני חושב את זה גם על עצמי. אני יודע שגם כאשר אומרים: אתה מחושל, יודעים באילו כאבים וייסורים זה מלווה, אבל אנחנו נוהגים בדרך זו לנחם איש את רעהו. איש אינו מחושל מול ביקורת, ואיש אינו מחושל מול ביקורת בלתי-צודקת.

לגבי הערוץ השני — אני הייתי חבר הכנסת היחיד, כך נדמה לי, שהצביע נגד החוק, אבל החוק כבר נכנס למסלול ולטיפול.

מתחיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
אני הצבעתי נגד החוק.

שבח וייס (המעריך):

שינוי היינו נגד החוק. הייתי בקבוצה הקטנה של חברי הכנסת שלא התלהבה מכל הרעיון. אבל העניין הוא כבר במסלול ובנתיבו, או, בלשון הערצים, הוא כבר בפייולוט. חשוב מאוד שתיכנס בעובי הקורה, ואם תוכל להשפיע, הייתי רוצה מאוד שהערוץ השני הזה לא יהיה תחליף וולגרי, אלא, אם הוא כבר נועד להיות משלים, שיהיה משלים תרבותי, בעל רמה גבוהה. מתוך תכנון הוגן של השידורים, הוגן גם כלפי המערכת הפוליטית, ושלא ישרת בהכרח חלק מן הקצוות — כי גם כאשר ערוצים כאלה משרתים קצוות, למה, למשל, המפלגה של חבר הכנסת מתי פלד מותרמת, מלבד השחפת ב"מוקד" אחת לכמה שנים, אני אומר: רמה גבוהה, חלוקה הוגנת, תכנון הוגן ויצירת מצב שבו לא ניכנס למלכודת, שתוספת כזאת, שיש לה רק מגמות, הייתי אומר, בידוריות קלילות, לא תוריד את רמת רשות השידור ורמת הטלוויזיה הנוכחית. אני חושב, אגב, שרמתה גבוהה. רמתה של הטלוויזיה הנוכחית היא גבוהה, יש שם תקלות אחרות. לא הייתי רוצה שהערוץ השני יגרום אותה. כפי שאנחנו מכירים תופעה זו בעולם התקשורת ובעולם הספרות ובכל מקום אחר, כלפי מטה.

אני מאחל לך הצלחה בתפקידך.

הי"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת וייס, תקשורת היא בדרך כלל הביטוי של הקצוות. כך שמבחינה זו הם לא המקופחים.

שבח וייס (המעריך):

אני לא נגד הקצוות, והמחאה של היום היא הפרוגמה של המחור, אבל גם בתוך זה אפשר לעשות איזה שהוא סדר ולהימנע ממצב היסטרי בלתי-צודק לחלוטין מבחינת חלוקת הזמן.

הי"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מתי פלד, ואחריו — לחבר הכנסת מנחם פרוש.

ממשלה איננה רק חבר אנשים האחראים למשרדים ממשלתיים. ממשלה היא הגוף המדיני העליון במדינת ישראל, אשר צריך לעצב מדיניות, להחנות מדיניות, לשקול בצוותא, על כן, לשרים בלי תיק יש חשיבות במידה שיש להם משקל סגולי אישי ותנועתי, ואינני בטוח שהדקויות של החלוקה הפנימית חשובות.

העניין המרכזי המטריד אותנו, מטריד אותי, הוא זה: אנחנו עושים סידור חדש בממשלה שלפי הערכתי איננה יכולה, בהרכב הזה ובהתנהגות הזאת, להמשיך עוד זמן רב לכהן בממשלה. זאת הבעיה. ואני רוצה להסביר זאת מנקודת ראותה של מפלגה שנתנה לה יד, גרמה להקמתה — ביחד עם שותפיה — ועד כה עמדה בכל ההסכמים שהיא חתמה עליהם, כי זוהי נקודת תורפה שבגינה אנחנו מבוקרים קשות בזמן האחרון. אנחנו עמדנו בכל ההסכמים הקשים והמטובכים של שותפות בין יריבים פוליטיים, של שותפות בין בני פלוגתא פוליטית. מוכן שהתקיים הסכם ההסכמים, וזהו הסכם הרוטציה. העובדה שהממשלה הזאת עולה על שרטון של קיפאון איננה קשורה כהוא זה בחוסר רצון להמשיך ולקיים הסכם. היא קשורה לעניין מהותי מאין כמותו, מהותי אגב לשני השותפים העיקרים בממשלה.

אנחנו, באמצעות שרינו ובאמצעות שמעון פרס, שהיה ראש הממשלה ועכשיו הוא שר החוץ, הגענו למצב שבו יש לנו סיבות מספיקות להניח, שאפשר להניח תהליך שלום נוסף, והשלום עומד במרכז המצע שלנו. במרכז האמונה המדינית שלנו. ראש הממשלה ומפלגתו ושותפים נוספים בקואליציה חוסמים אפשרות כזאת. אנחנו נקלענו לבעיה אידיאולוגית ומוסרית ממדרגה ראשונה בתוך הנוענות ובתוך המחנה שלנו, של קושי אמיתי להמשיך לשאת בשותפות, וזה אחרי שהעברנו את תפקיד ראש הממשלה כמוסכם למר שמיר, ולא לפני — אם כן, אין כאן הבה נתחכמה — קושי להמשיך להשתתף בממשלה אשר לדעתנו דבקה בסטטוס-קוו, סטטוס-קוו שעל-פי השקפתנו הוא מבורר כמורה לעתיד, כי איננו מאמינים בסטטוס-קוו הנא אפשרי. אם הוא לא ייפסק על-ידי תהליכים של שלום, הוא ייפסק, חלילה, על-ידי תהליכים של מלחמה.

אנחנו נצביע כמובן בעד הודעת הממשלה, ואנו מקבלים את החלטת הממשלה בעניין זה. אנחנו רוצים שמשרד חשוב כמשרד התקשורת, משרד כלכלי, יעמוד בראשו אדם מוכשר, שר מנוסה, מנוסה מאוד, שר שכבר עמד בעבר בראש משרדים שיש בהם הרבה טכנולוגיה, שר שיש לו גישה מקורית. שר ברוך יוזמה, אבל אנחנו עושים זאת בתוך ממשלה שאנחנו מתקשים להמשיך ולשמש לה בסיס פרלמנטרי. אני רוצה שהדבר הזה יהיה ידוע.

אני רוצה לאחל לידידי וחברי הטוב גד יעקבי הצלחה בתפקידו. אני בטוח שהוא יצליח בתפקידו עם כל הקשיים. זהו משרד לא פשוט. זהו משרד שיש לו נגיעה יומיומית עם האזרח, כאשר מדובר ב-2 — 3 מיליוני קליינטים. זאת אומרת, המפגשים בין הציבור ובין המשרד הזה הם התכופים ביותר, הם רבים יותר מהמפגשים בין הציבור ובין כל משרד אחר.

אליעזר שוסטק (הליכוד):

אל תשכח את הערוץ השני.

שבח וייס (המעריך):

כזה אני אסיים.

ככל מקרה, גם כאשר המשרד מצליח, גם אם יש 5%

מתחיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
 כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מובן שתמיד הודעה על
 שינוי בסדרי העבודה ובחלוקת העבודה בין השרים היא
 הודמנות להתייחס באורח כולל יותר לעבודת הממשלה. את
 יחסנו, את יחס האי-אמון שיש לנו לממשלה, הבענו
 בהזדמנויות רבות בהצבעות א-אמון. אבל לא הייתי רוצה
 שיתקבל הרושם שיש, האי-אמון הזה מופנה גם באופן אישי
 לשר לא או אחר, לא מיוחד לשר יעקבי. אני מאחל לו שיעשה
 את מלאכתו ברוח ובתנופה אשר ראינו בתקופת השירות של
 קודמו, שהייתה לי הודמנות לשבח את עבודתו כאשר מסר על
 התפטרותו, וגם אז קוייתי שמי שיבוא במקומו ידע להמשיך
 את הדברים שהוא החל בהם ברוח חיובית כל כך.

את עיקר דברי אני רוצה לייחס לשני עניינים אחרים
 העומדים על סדר-יומנו: האחד — מצב הביטחון בגדה
 המערבית, אשר הולך ומידרדר והולך ומתערער עקב
 התפרעויותיהם של המתנחלים.

אני שמח ששר הביטחון קבע סוף-סוף עמדה נחרצת נגד
 התפרעות המתנחלים, לאחר תקופה ארוכה שהיה רושם,
 שלעולם לא יהיה אפשר לשכנע אותם, שיד רכה כלפי
 השתוללות המתנחלים היא פגיעה חמורה, קודם כול, בביטחון
 המדינה. ידוע לי על אירועים שהתרחשו, השתוללויות
 והתפרעויות של מתנחלים לפני שנה וחמש, ועד היום הם לא
 הוכאו למשפט, אף שכל הפרטים על אודותיהם ידועים.
 לאחרונה היה רושם, לאחר ההשתוללות המפורסמת
 בקלקליה, ששר הביטחון פשוט איננו חופס עד כמה הדבר
 הזה פוגע במישרין בביטחון המדינה. הפעם הזאת, אולי בזכות
 העמדה הנחרצת של הפיקוד הצבאי — הוא קבע את עמדתו
 בעניין זה, שהשתוללות מסוג כזה איננה יכולה להתקבל כשום
 חירוף שיהיה. אני מקווה שאנחנו גם נראה את התוצאות הלכה
 למעשה. הצעדים הראשונים, שההחמרת הנשק ושל מעצר עד
 תום ההליכים, הם צעדים חיוניים, ואני חושב, בכל אופן אני
 מקווה, שזאת יהיה נקודת תפנית ביחס הסלחני לקבוצות אלה,
 אשר פוגעות במיד ובמכתחון בביטחון המדינה.

אני חושב שזה דבר חמור ביותר, וההתלבטות וההססנות
 של הממשלה מעידות, לפי דעתי, על חוסר כל רצון להתייחס
 התייחסות עניינית לצרכים האמיתיים של הצבא. היום אין כל
 ספק בכך שה"לביא" איננו דרוש, ואם השקיעו בו 1.5 מיליארד
 דולר, אין שום סיבה להמשיך ולהשקיע עוד 2 או 3 מיליארדי
 דולר בפרויקט שאין לו סיכוי. שאין בו צורך.

זאת ועוד, ממשיכים לספר, כאילו שום דבר לא התרחש
 וכאילו שום דבר לא התגלה, שזה גם מטוס העונה על הצרכים
 של חיל האוויר. גם כאן מתברר שזו איננה אמת. הוא איננו
 עונה על צרכים של חיל האוויר. ה"לביא" היום עונה רק על
 הצרכים של מנהלי התעשייה האווירית, וזה לא מספיק חשוב
 בשביל לשעבד לצורך העניין גם את המשק וגם את עתידו של
 צה"ל.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מנחם פרוש, ואחריו
 — לחבר הכנסת אברהם ורדיגר.

חבר הכנסת פרוש, אני רוצה לצרף פעם נוספת את
 תנחומינו על מותו של בנך, עליו השלום.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

תודה רבה לך. לא נוסף לדאבה עוד.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרף למבשרים את

אני מציע למי שצריכים להחליט, לשרים הרגילים עכשיו
 בעניין, לתאר את המצב שיהיה בארץ בעוד ארבע או חמש
 שנים. הפיקוד הצבאי יהיה אז שונה מזה של היום, כך יש
 להניח. ונניח שאותו פיקוד צבאי יחליט — ולפי דעתי, הוא
 וראי יחליט זאת — שהוא איננו רוצה ב"לביא", אחרי שנגמר
 פיתוחו והוא עומד בשלב שלפני ייצורו. האם יכפו עליו
 לרוכשו אף שהוא אינו רוצה בו? לצד הדברים מגיעים? האם
 שרים יחליטו איזו מרכיב נשק הצבא צריך לקלוט ובאיזו
 להשתמש? ובכיוון זה הדברים מתפתחים, אין כל ספק. אם
 פיתוח ה"לביא" יגיע אי-פעם לסיום — ואיש אינו יודע כמה
 הוא יעלה, הוא יכול לעלות מיליארדים על מיליארדים, ואיש
 גם אינו יודע מתי זה יקרה — אבל כשזה יקרה, והפיקוד
 הצבאי לא ירצה לרכוש אותו, מה יעשו אז? האם יכפו עליו? או
 שייצרו ליד ה"גנצקאדה" של ה"כפיר" — כפי שהתבטא
 כאחרונה קצין בכיר בחיל האוויר — "גנצקאדה" של
 ה"לביא"?

קבוצות אלה הן אינן מסוגלות כלל להבין עד כמה הן
 פוגעות בביטחון המדינה. נביא לדוגמה את מה שקרה מאז
 נכנס אלון פיקוד המרכז החדש לפעולה. מתי היה לו זמן
 לעסוק בפיקוד? מתי היה לו זמן לעסוק באימון היחידות? מתי
 היה לו זמן לארגן את הכוחות העומדים לרשותו למשימתם
 העיקרית? הלא מהיום הראשון הוא עוסק כל הזמן בוויכוחים,
 כדיונים ובהתפייסויות עם מתנחלים מתפרעים. מי עוסק
 בהכנת הצבא? מי עוסק באימוניו, בארגונו? ודאי איזה קצין
 בעל דרגה נמוכה יותר מאלון הפיקוד, כי אלון הפיקוד איננו
 מתפנה לזה. כך פוגעים המתנחלים כמעט תחושה בערך
 שלמענו נכיכול הם הלכו להתנחל. אני משוכנע שקרב היום
 שבו יהיה ברור שביטחון ישראל והתחלפות הם שני דברים
 שאין ליישב ביניהם, שהם בגדר סתירה מוחלטת.

הנושא השני שאני רוצה לומר עליו כמה משפטים עומד
 בימים אלה לדיון בממשלה — זה גורל ה"לביא". הממשלה
 מהססת לגבי ואיננה מסוגלת להכריע באשר להמשך תהליך
 פיתוחו. אני חושב שמתברר היום שהמלך עירוס, אם להשתמש
 בסיפור הידוע. ה"לביא" איננו נחוץ לכוחות הביטחון, והם
 אינם רוצים בו. הוא ודאי איננו נחוץ לתעשייה הישראלית, הוא
 רק מעמיס עליה נטל כבד, שכן הוא גוול כוח אדם מאומן
 ומיומן לעניין שאין בו חשיבות, כוח אדם החסר לתעשיות
 שיכולות להתפתח אף רק תיחלצנה מבעיית המחסור בכוח
 אדם שהן נתונות בו.

חוברת כ"ח, ישיבה שכ"ו

— הודעת הממשלה כי השר גד יעקבי ימלא את תפקיד שר התקשורת נוסף על תפקידו כשר הכלכלה והתכנון —

התורה בני-ברק, אנה, תזכה במצווה גדולה זו — אתה רוצה ודאי לזכות במצוות — ותזכה את הרכיב בלימוד התורה.

קשה לי שלא לנצל את ההזדמנות לומר לך השר, מר יעקבי, דברים המעיקים מאוד על ציבור שולחי, הציבור החרדי, כל מה שהיה בעבר, ייתכן שנבע מחוסר תקשורת ישירה בינך לבינן הציבור החרדי, כי בהכירי אותך ובהעריכתי אותך, אני בטוח שאין לך כוונות אנטי-דתיות מיוחדות.

יאיר צבן (מפ"ם):

זה לא פרי של תכנון, בכל אופן.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

מתוך הערכה מיוחדת אליך הייתי מבקש ממך לתקן את הקשר בינך לבינן הצרכים, שהיהדות החרדית רואה אותם חיוניים ביותר. אני יודע, משום-מה אתה מנצל את מעמדך כשר כלכלי ומבהיל לא אחת את הציבור בנתונים כלכליים, ולא חמיר אלה שמכניס לך את הנתונים, הנוגעים לצורכי היהדות החרדית, בודקים אותם כדבעי. כך קרה בכל הדיונים בנושא טיסות "אל על" בשבת, נדמה לי, שגם לך התברר שהנתונים שלך על הפסדים לא היו מבוססים ו"אל על", מזמן שחדלה לטוס בשבתות ופטרה מעומס השכר האסטרונומי שמקבלים בעד טיסות בשבת מצד אחד, ומשהדק הקשר של שכבות היהדות החרדית עם "אל על" מצד שני — מאזנה הכלכלי שופר באופן משמעותי ביותר.

ומעניין לעניין חייב אני לומר לך, שגם בנושא הבא אני בטוח, שאילו למדת אותו כפי שהוא, היתה עמדתך, שהתפרסמה בעיתונות — ואני ניזון ממה שפורסם בעיתונות — שונה. אני מדבר על עמדתך בשאלת מתן האפשרות לשומרי שמיטה להחליף את החיטה שגדלה בארץ עם חיטת מדינה סמוכה, ובכך לאפשר להם לקיים שמירת השמיטה, יש לי הרושם, שלא למדת יפה את הנושא ונעלם ממך עד כמה התרחבה תודעת שמירת השמיטה דווקא בשנת שמיטה זו מעל ומעבר לתחזיות האופטימיות ביותר.

האם ידוע לך, למשל, שהספר "דיני שביעית", שהוציאה קרן התרבות "דגל ירושלים", נדפס ונרשם ביותר מ-60,000 טפסים? אין לך ספר שנפוצ כחצי שנה ביותר מ-60,000 טפסים. 15,000 בני נוער מכל החוגים השתלבו במבחן שנת השמיטה. האם מותר לי להגיד לך? אולי זו תהיה הפתעה כשביילך: בית-הספר התקלאי על שם לוי אשכול בנתניה הזמין טפסים כדי ללמוד מה הם דיני שמיטה, וכני נוער מתשע מדינות כתפוצות ישתתפו במבחנים ויעלו למעמד הגדול של המבחן בדני שביעית כראש חודש תמוז. האם ידוע לך שיותר מ-2,000 איכרים שומרים בארץ על שמיטה?

בהתנגדותך להסדר לספק לשומרי שביעית את החיטה אתה פוגע פגיעה חמורה, ואני בטוח שאינך רוצה בזאת, למה לך זאת? למה לך ולסיעתך לקבל תרומת של אנטי-דתים? אני בטוח, שאין אתם עושים זאת בכוננת מכון, אבל כך זה יוצא.

השר, מר יעקבי, אחרי שקיבלת את תפקיד שר התקשורת, אנה, הדק את הקשר גם עם היהדות החרדית.

יסלח לי היושב-ראש וירשה לי לומר עוד משפט אחד: חברים שקדמוני בוויכוח ניצלו את הדיון להביע את עמדותיהם על תפקוד הממשלה ועל המתרחש בשטחים. מישגו אף הסביר: אל נגרום לכך שהמצב בשטחים ידמה למצב השורר בלבנון. אני הייתי רוצה לומר, שהמצב הנוכחי, שבו ממשלת האחדות הלאומית מוכרת בשני פיות שונים, אינו פחות נורא מהמצב בלבנון, ואנחנו חרפה לכל העולם. מאז ומעולם אנו

שר הכלכלה והתכנון, מר גד יעקבי, על קבלת התפקיד הנוסף של שר התקשורת.

במקרים רבים, משרדים שקוראים להם משרדים ככדי משקל נשארם מופקדים לתקופה ממושכת בידי שר אחר כפיקודן ארעי. אף ראש הממשלה, למרות מגוון תפקידיו, משמש כבר תקופה די ממושכת גם בתפקיד שר הפנים, ואיך אומרים? — ההכרח לא יגונה. לא מובנת לי משמעות ההחלטה לאשר רשמית העברת משרד התקשורת לידי מר יעקבי, אשר עד כמה שאפשר להבין אינו הולך בטל ואינו שר בלי חיק, יש לו חיק די מכובד, להתכונן ולכלכלה, ואם תרצה לומר, כמצבנו הכלכלי זה תפקיד משמעותי וחשוב, ואם בכל זאת מצאו צורך למנותו גם לתפקיד שר התקשורת וגם לוותר על מינוי שר נוסף מטעם סיעה זו, שהיתה לה הזכות למנות שר, יש בוודאי טעם בגו, הייתי אומר שכשם שאיננו יודעים דברים רבים, וכשם שדברים רבים לא מובנים לנו, גם זה לא מובן לנו. אבל, הרכיב מגיעה לך, תתברך בתפקידך.

אנו מברכים אותך ורוצים אנו שתדע מה שידוע לכל אזרחי המדינה, דבר שמעיק על כולנו, על כל אזרחי המדינה — המצב המחפיר בשני שירותים חיוניים ביותר, שירותים צולעים, מפגרים, שמתאמים לא רק לשנות המנדט הבריטי אלא גם לתקופת השלטון הטורקי. אני מתכוון לשירותי הדואר ולשירותי הטלפונים, כימי הטורקים גרנו כיבנאל, אני זוכר שכשרצו לשלוח מכתב מיבנאל שבגליל לירושלים, היו שולחים אותו דרך גרמניה, היום יש התקדמות, אין צורך לשלוח מכתבים דרך גרמניה, אבל אורך הזמן הדרוש כדי שמכתב יגיע ליעדו גם במרחקים קטנים יותר מאשר בין יבנאל לירושלים, כמו מירושלים לתל-אביב, ואף משכונה אתה לשנייה, הוא אינו קצר מזה שנדרש כימי הטורקים כששלחו את המכתבים דרך גרמניה.

מר יעקבי מכובדי, אני רוצה שתדע: לפניך אתגר, ואם תתגבר עליו — תיזכר בהוקרה.

בעניין שירות הטלפונים — קשה, קשה מאוד להבין מה קורה בשירות זה. אולי תתפלא, עד עכשיו הכול דיכרו על המינוי שלך כשר התקשורת, אבל ניצלו זאת לנושאים אחרים. אני מדבר על מה ששייך לתפקיד זה, אבל אינני גם לנושאים אחרים. בכל יום שני וחמישי טלפונים אינם פועלים, ולפעמים אלה טלפונים במשרדים ציבוריים. אפשר לפנות עשרות פעמים, לבקש, להסביר, להתחנן, לפני כל הגורמים, להגיע עד ל"חלונות הגבוהים", וללא הועיל. לא יתוארו הסבל והעצבנות הנגרמים על-ידי אטימת אוזן לבקשות ולתחנונים לתיקונים, שאין היענות להן. מר יעקבי, אתה מבורך בכשרונות ובמרץ, אנחנו יודעים זאת מהעבר, ואם תצליח כמרצך זה ליוזם יוזמות ולשנות את פני הדברים, נעריך זאת מאוד.

הרשה לי גם להסב את תשומת לבך למשאלת רבים להתקנת טלפונים ציבוריים כריכוזים בירושלים ובני-ברק, אשר קודמך התחיל לממש, התחיל אבל לא סיים. אין לי כל ספק, שנתקלת בבעיית עומס הקווים בשעות הערב בסכיבת תל-אביב ובני-ברק, לא פעם אחת הסבל הוא ללא נשוא, וההפסדים גם הם גדולים מאוד.

יש לי משאלה, ארוני שר התקשורת: אני רוצה שתדע, ואולי כבר ידוע לך, שקיים שירות לימוד "הדף היומי" בתלמוד בטלפון, אבל עד עכשיו הוא קיים רק בירושלים. לידיעתך, ככל מרכזי היהדות בחוץ-לארץ קיים שירות לימוד "הדף היומי" בטלפון, ולא ייתכן שהסדר זה לא יונהג גם ביתר ערי הארץ. עד היום לא קיים השירות הזה אפילו בתל-אביב, וגם לא בעיר

— הודעת הממשלה כי השר גד יעקבי ימלא את תפקיד שר התקשורת נוסף על תפקידו כשר הכלכלה והתכנון —

ככל אופן, השר גד יעקבי, אני מכרך אותך. ואני מקווה שתוכל להשתלט על שני המשרדים.

בהודמנות זו אני רוצה רק לומר שאני רואה בכך איזו נסיגה של מפלגת העבודה, או המערך, מעצם הרעיון של הפלת הממשלה, מכיוון שלו היה המערך עקבי — —

אוריאל לין (הליכוד):
נכון, נכון.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

— והיה חשוב באמת, שאפשר ואולי טוב לפרק ולהפיל את הממשלה הזאת, ודאי לא היה ממנה כריגע זה שר כה מכובד לתפקיד נוסף כשר התקשורת.

אני רוצה להגיד לכם, רבותי, ואמרתם זאת כאן כאשר התפטר השר רובינשטיין, שהייתי מאוד מאוד מרוצה מהתפטרותו של השר רובינשטיין, וזאת מטעמים רבים, אני רוצה לדבר על שני הישגים של השר רובינשטיין, שאינם נוגעים לא לטלפון ולא למשלוח רו"א, והם: השר רובינשטיין הוא אשר לחם והעלה על דרך המלך את הערוץ השני, אשר לא אושר כחוק, פועל בניגוד לחוק, פועל כשבת, גורם לחילול שבת נוסף על חילול שבת של הטלוויזיה ושל רשות השידור בכלל. זה ההישג היחידי שלו. אולי נביא עוד הישג מסוים, והוא ההישג שכדרך מסוימת ובעקיפין הוא החזיר אותנו, את מדינת ישראל, לגבול "הקו הירוק", כי על ספרי הטלפון של משרד התקשורת יש מפה אשר מוציאה את האזורים המשוחררים של יהודה, שומרון ועזה מגבולות מדינת ישראל, והוא כבר החליט שעל מדינת ישראל להצטמצם בגבולות "הקו הירוק".

אני יודע שאתה, השר יעקבי, ומפלגתך נחונים עדיין בוויכוח פנימי קשה על גבולות מדינת ישראל, אבל בטוחני שאין כוונתכם לגבולות "הקו הירוק", לפי דעתו של השר רובינשטיין. לפני שנתיים, או שנה וחצי, בהיותו בטוקיו שכיפן, הצהיר איזו הצהרה בקשר לייחודה או עתידה של ירושלים, ואחר כך הוא בא לכאן והכחיש זאת. אנחנו יודעים שכדי לחרץ אומרים: "הוציאו את דברי מהקשרם", ובכך רבותי, את הירושה הזאת קיבלנו מהשר רובינשטיין, ולכן איני מצטער על התפטרותו.

אני מקווה, שהשר גד יעקבי ימסר באמת לנושאים ולבעיות הכאובות של התקשורת, כדי שנרגיש שאיננו חיים במדינה לבנטינית, אלא במדינה שבה קשר הוא קשר, תקשורת היא תקשורת, מכתב שנשלח מגיע לתועודתו, וכאשר מטלפנים למספר מסוים לא צריך לחייג עשר פעמים ולשלם פי עשרה בעד כל חיג. אני מניח ומקווה, שאתה תחזיר את הסדר ותכוון את משרדך זה לסדר.

נגעתי בנושא הטלוויזיה, ועתה אני רוצה למחות, רבותי, המחאה אינה שלי, אולי אף לא של הכנסת. אני חשוב שזו מחאה של רובו הגדול של הציבור. בדרך השם, אין לי טלוויזיה בבית, וודאי שאיני צופה בטלוויזיה בלילות שבת. אני מסתמך על מה שנמסר בעיתונות ובכלי התקשורת על הסרט של אחד ששמו אורי גולדשטיין על 20 שנות כיבוש, ששודר בליל שבת בטלוויזיה.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
זה היה סרט מצוין.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

חבר הכנסת פלד, אני יודע שלדרך ולפי כל התיאוריה

יודעים: כשם שפרצופיהם אינם שווים, כך דעותיהם אינן שוות. אבל במשך 40 שנה, גם בימים שהיו בינינו חילוקי דעות חריפים, ולפעמים חריפים מאוד, הופיעה הממשלה כלפי חרץ ודיכורה בקול אחד. היום, כמצב הנוכחי, נהפכנו ללעג ולקלס לסביבותינו והנוק גדול, גדול משוא. אנא, יחנשאו כולם ונחזיר לממשלה את הכבוד שרכשו לה בהופעותיה בעבר, למרות חילוקי הדעות שהיו בפנים.

לחילוקי דעות פנימה יש גם צד חיובי, והוא כירור וליכון הנושאים. הכרחי שהגורמים משני הצדדים ישימו קץ למצב הנוכחי ולפחות כלפי חרץ נופיע כמאוחדים. מה שהכמינו אומרים ידוע: "תרו קלי לא משתמע" — שני קולות, אי-אפשר לשומעם.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם ורדיגר — בבקשה. ואחריו — לחבר הכנסת אהרן אכוחצ'יא, ובהיעדרו, לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית כול, מובן שאני מצטרף למברכים את השר גד יעקבי אשו מקבל משרד נוסף. תפקיד נוסף, אולי כמה תפקידים, ואני מאחל לך הצלחה.

בהודמנות זאת אני רוצה גם לומר: אתה היית כעשירייה, בין, עשרת המועמדים לתפקיד השגריר בארצות-הברית. אני חושב, שעשיית עסק טוב בכך שלא קיבלת את התפקיד הזה, אף שתפקיד זה, של שגריר של מדינת ישראל במדינה הגדולה והידידותית ביותר למדינתנו, הוא ודאי מכובד. כאשר דחית את הרעיון ואת ההצעה הזאת ודאי שקלת יודעת שכימים אלה אין לקנא בשגריר ישראל בארצות-הברית, כי בימים של ממשלת אחרת לאומית קרועה, שסועה, מפוצלת ומפולגת קשה מאוד לתפקד כשגריר במדינה גדולה כמו ארצות-הברית — —

אלעזר גרנות (מפ"ם):

מדוע הבעת אמונים לממשלה הזאת?

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

אמונים לממשלה? אתה חי עוד באמונים של חבר הכנסת כהנא?

אלעזר גרנות (מפ"ם):

לא. מדוע הבעת אמונים בהצבעת האמון האחרונה, אם זו ממשלה, שסועה?

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

סלח לי מאוד, לא הייתי במליאה, לא השתתפתי בהצבעה והודעתי על כך, אף נימקתי מדוע אני לא משתתף. דווקא בפעם האחרונה לא הצבעתי נגד, מפני שעכשיו אין לי עניין שהממשלה הזאת תיפול.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

לא.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

לא, אין לי עניין, וגם לך אין עניין, חבר הכנסת גרנות.

יאיר צבן (מפ"ם):

העובדה שהצבענו נגד.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

הצבעת, משום שהיית בטוח שיש רוב, נגד זה, אכל עם הסיכויים הגדולים שיש למפלגתכם, אני לא מאמין שאתם מעוניינים לפרק עכשיו את הממשלה הזאת.

חוכרת כ"ח, ישיבה שכ"ו

— הודעת הממשלה כי השר גד יעקבי ימלא את תפקיד שר התקשורת נוסף על תפקידו כשר הכלכלה והתכנון —

במשך החקופה הזאת לעשות למען המשרד הזה, ויש צורך במעשים.

אדבר רק על שתיים-שלוש דוגמאות. ראשית, נושא הערוץ השני. כולנו עוסקים בפוליטיקה ואנחנו אנשי מפלגות, כל אחד עם השקפתו. אבל אנחנו יודעים שהערוץ השני של הטלוויזיה, המבנה שיקום, הוא מבנה שאולי לא יתקיים לדורות, אבל יפגע בשנים רבות. אנחנו יודעים מה קרה כשהוקנו חוקי הערוץ הראשון בטלוויזיה, ושמענו חבר מתח על כך ביקורת. אני בטוח שהכרעים, בכללם בעלי השקפה זהה לזו שהתבטאה בכתבה הזאת ובכתבות אחרות, חשים בפנימיותם שאין זו טלוויזיה המשקפת את מגוון הדעות ביציבור; וזו טלוויזיה הפועלת לפי חוק שאנחנו חוקקנו ויש בו פגמים שאינם מאפשרים מיצוי אופטימלי של הנושאים.

אני יודע את השקפותיך, ויש בינינו חילוקי דעות מהותיים, יש לנו השקפות עולם שונות. אבל הייתי אומר, שביסודך אתה בעל תחושה לאומית זועקת, היא נטושה כך, לכן, אם תקדיש בתפקידך את המאמץ העיקרי לשניים-שלושה נושאים, שאחד מהם הוא הערוץ השני, ותבחן את החוק, שהוא לדעתי חוק גרוע משום שהוא נוהן אח השליטה על הערוץ השני בידי הממשלה, בידי פוליטיקאים, ללא פיקוח מספיק, עם כל השגיאות שהיו בערוץ הראשון והתוספת עליהן בערוץ השני — אם תקדיש לכך מאמץ ומחשבה, ואני מפציר כך לעשות זאת, תוכל, עלידי חיקונים, עלידי הבאת נושא מוגמר של הערוץ השני, לקבוע הלכה לדור, אולי לדורות, לגבי מה שיקרה בכלי התקשורת. ואני מדבר על הכיוון הלאומי, כי מה שקורה היום הוא שאנחנו מקעקעים את היסודות שלנו.

אנחנו צופים בטלוויזיה, ומי שראה את השידורים בימים האחרונים בנושא מלחמת ששת הימים נוכח לפתע, במלאות 20 שנה למלחמת ששת הימים — לניצחון מפואר, לשחרור ירושלים, שהיתה מחולקת, ולגירוש הצבא הירדני מנקודות חיוניות לביטחון מדינת ישראל — לדעת שהיא הפכה לתבוסה ולמין זעקת כישלון לדורות. הכול רק שלילי, והתוצאות המוצגות הן כאלה, שהאפשר לחשוב שבגלל מה בערוץ במלחמת ששת הימים יש סכנה למדינת ישראל; וזאת בעוד הניתוחים הכלכליים, האסטרטגיים, הביטחוניים, אומרים בדיוק ההיפך. לפתע קרה משהו בכל כלי התקשורת, ואני יכול לזעוק רק לגבי כלי התקשורת הממלכתיים. כי זו זכותם של כלי התקשורת הפרטיים, או אולי חובתם — אינני יודע, כל אחד לפי ראייתו והשקפת עולמו. אבל מדוע קעקענו ואנו מקעקעים את היסודות שלנו בכלי התקשורת הממלכתיים, ואנו רואים וחווים בדברים הללו?

לכן אני חושב שיש לך כאן תפקיד גדול, ואני תולה בכך תקוות מתוך ידיעתי עם מה שאני מכנה תחושה לאומית-בסיסית אצלך — אומנם את השקפת עולם חברתית אחרת — ובתחום הזה אני חושב שאין חילוקי דעות, ואני חושב שלתחושה הבסיסית הזאת שותפים רוב חלקי הבית. אנחנו יודעים כיצד חודרים רעל, או רעלים המועברים באמצעי התקשורת לחינוך ולדור הצעיר, ולאחר מכן אנחנו שואלים: האם האנשים העומרים מולנו יודעים באמת את ההיסטוריה שלנו — לא הארוכה, הקצרה? זה הנושא הראשון.

נושא שני, ושוב, ממש בקצרה: הייתי מציע שתפנה את תשומת הלב להפחתת כמות הדברת הקיימת בתקשורת. המבקר בארצות מסוימות רואה שהציבור שם מחונן לדבר בטלפון במשך שניות — מביעים את העמדה ומסיימים את השיחה. ואילו אצלנו הטלפון הוא מקור לסחימת המשך

שלך הרבה דברים מצוינים קורים בימים אלה במדינת ישראל, והסרט הזה משתבץ ודאי יפה מאוד בקונטקסט הזה.

אפרים שלום (המערך):

חבר הכנסת ורדיגר, באותו שידור הראו, שחבר הכנסת מתחיהו פלד היה בין אלה שלחצו לפתוח במלחמת ששת הימים.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

יש מאמר חז"ל האומר, שלא צריך להזכיר לבעלי עבירה ולעושי עבירה את חטאות נעוריהם, ולכן אינני מזכיר. אנחנו יודעים הרבה יותר, ויבוא רק לגבי זה, אלא גם לגבי מלחמות שבהם נפלו ערבים, אבל לא אכנס עכשיו לנושא הזה.

רבותי, מבחינתנו, מבחינת כולנו — ליכוד, מערך, התחיה, המפלגות הדתיות, המפלגות הציוניות — ריבוננו של עולם, בטלוויזיה הישראלית? בטלוויזיה הלאומית? בטלוויזיה הזאת, שהיה צריך להרוס אותה ולסגור אותה, וזאת אני זועק מראשית דרכה, תראו לאן הובלתם כ-20 שנות שחרור ירושלים ושחרור השטחים. ריבוננו של עולם, הטלוויזיה מקרינה סרט "20 שנות כיבוש" — סרט זועזועי ונורא, ואתם שותקים? האם עלינו להועיק אתכם?

רבותי, ראו לאן כולנו מידרדרים. אם לא נראה זאת ולא ניווכח בכך בזמן, מי יודע לאן עוד נגיע. תודה רבה.

היור"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ואחרי — לחבר הכנסת חיים דומן, אחרון הנואמים.

אהרן נחמיאס (המערך):

אם חבר הכנסת רמון לא יהיה באולם, אני מבקש לדבר במקומו.

היור"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, נטלתי את רשות הדיבור לא כדי לנצל את הבמה ולדרון על בעיות התקשורת, ואולי אדבר רק על נקודה אחת או שתיים, אלא בעיקר כדי לברך, והרשו לי לעשות זאת בנימה קצת אישית, את השר גד יעקבי לרגל קבלת התפקיד. כשמשיעיים ממשלה, את "כל הנערים", לפי המושג הידוע, אי-אפשר להתייחס לכל אחד משני הממשלה, אבל כשבמרוצת הקדנציה, במרוצת עבודתה של הכנסת, יש חילופין, יש מינוי חדש, הרי יש הודמנות טבעית להתייחס התייחסות אישית, וזאת אני מבקש לעשות.

אם אינני טועה, היכרותי עם השר גד יעקבי משתרעת על פני 30 שנה, פחות או יותר; זו היכרות מוגזנת, בהזדמנויות שונות. דעתי על השר גד יעקבי נשארה אהוה: אני חושב שהשר יעקבי — אינני מדבר על רעותי הפוליטיות, אני מדבר על כישורים ועל יושר אינטלקטואלי — מפא"ר את הכנסת בנוכחותו ומפא"ר את הפוליטיקה הישראלית בעמדותיו, כפי שהוא מייצג את שולחיו שלו. הוא ניחן בעיקר בכושר ביצוע.

אם יש לי ביקורת, הרי היא על הזמניות המשמעת בימים האחרונים מן המינוי. אין זה מינוי, כך זועקות או אמרות הכתורות, אלא זהו תיק לפיקודן שניתן לשר יעקבי והוא נוטל אותו לזמן קצר. אני מחקומם על העדר האמונה בכך שהממשלה הזאת תחזיק מעמד והכנסת הזאת תמלא את ימיה. בשל כך נקב מועד של שנה וחצי. אם אכן יהיה התפקיד הזה בידי השר יעקבי, בידיך, כמשך שנה וחצי, אני חושב שתוכל

— הודעת הממשלה כי השר גד יעקבי ימלא את תפקיד שר התקשורת נוסף על תפקידו כשר הכלכלה והתכנון —

כספרו של גרוסמן, וזה יוצר להם בעיה. וכשאתה מסתובב יום יום, שעה שעה, ורואה את המציאות שבה אנחנו חיים, מציאות שנולדה בזמן כלשהו — ואני נמנה עם החושבים שמלחמת ששת הימים היתה כהחלטת המאורע השני בחשיבותו בתולדות עם ישראל, לפחות בהיסטוריה של הזמן הקצר שלאחר הקמת המדינה — אי אפשר לחגוג כאופן מלאכותי, כאשר קודמת עור וגידים הדילמה האמיתית: האם נהיה מדינה יהודית דמוקרטית, או שנהיה ארץ-ישראל השלמה? זאת הדילמה הפשוטה. חנא סניורה עשה שירות גדול בעניין הזה, לא משום שהוא מהווה איום, אלא משום שהוא העמיד ראוי מול פרצופנו ואנחנו משתקפים בו. ברילמה הזאת, את הדילמה הזאת הציגה התקשורת.

ממשלה שהיא חלוקה בעניין המרכזי הזה, בשאלה לאן אנחנו צועדים — — —

חיים קופמן (הליכוד):

איך תקשורת כממשלה.

חיים רמון (המערך):

שלום לך, חבר הכנסת חיים קופמן. אני מברך אותך. אני שמח שבאת להצביע, לחזק את הממשלה.

חיים קופמן (הליכוד):

בהירה הזעיקה אותי.

חיים רמון (המערך):

כשכיל זה הזעיקו את חבר הכנסת קולס מלונדון.

אינני מבין מנין הממשלה הזאת שואבת את זכות קיומה. אני אומר ברוח טובה לחברי מהליכוד, לא בתרגילים, לא לקנות ולמכור, לא סחר-מכר להרוויח עוד כמה חודשים, פחות כמה חודשים, באמת ברוח טובה. הגענו לרגע של אמת. באמת הגענו לרגע של אמת. אנחנו צריכים להכריע בנושאים אמיתיים. אתם חושבים שאנחנו "מבלפים" בנושא השלום? אתם חושבים שזה לא רציני? אנחנו חושבים שזה נושא של חיים ומוות. אנחנו לא יכולים להמשיך לחיות ביחד באותה ממשלה. היום אנחנו מטילים על השר — — —

חיים קופמן (הליכוד):

למה תתמתם על הסכם הוטציה שצפה מראש את כל התהליכים האלה?

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת קופמן, אסביר לך. אומר לך בכנות: לא נניח שעכשיו המלך חוסיין היה נוחח כירושלים, וראש הממשלה שמיר היה אומר: אני לא רוצה לדבר איתו. האם זה לא היה אירוע המחייב שינוי כלשהו בתפיסה?

חיים קופמן (הליכוד):

בהחלט.

חיים רמון (המערך):

מחייב. אני יודע שאתם לא רואים את הדברים עין בעין. אתנו אנחנו רואים בהכנות שהגיע אליהן ממלא-מקום ראש הממשלה עם גורמים חיצוניים, לרכות בעולם הערבי, אירוע בממדים הקרובים לאלה. אתה חלוק עלינו. אני אומר בכל הכנות — — —

חיים קופמן (הליכוד):

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת קופמן, לא היית בכל הדין.

והחברה. אני יודע שיש משפחות שבהן יש מריבות על הקו הפנימי, על הקו שאינו מתפנה, משום שהנוער מדבר והחברים מתקשרים, שעות על שעות, והטלפון הופך למכשיר שבו מדברים ללא הרף. אילו לא היה הדבר סותם את המשק ואלמלא היה הדבר יקר מבחינה כלכלית, הייתי אומר: טוב, יש לאדם מכשיר, ידבר, ישלם. יש כאן בעיה, והייתי מציע לתת עליה את הדעת.

יש נושאים נוספים, אבל, כפי שאמרתי, לא אדבר היום על התקשורת. מגמתי הייתה בעיקר לברך אותך, ואני מאחל לך שתפעיל את המשרד הזה ותקצור פירות.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, ברצוני לאחל לשר גד יעקבי הצלחה כמילוי תפקידו החדש. על אף ההישגים של השר הקודם, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, יש בוודאי עוד רבות לעשות בתחום התקשורת.

אני רוצה לאחל, ולא רק לשר, שהכהונה שלו תהיה קצרה ככל שניתן; ואינני מתכוון אליו באופן אישי, אלא אני רוצה לאחל את זה — — —

היו"ר ד' בן-מאיר:

אתה מתכוון לכהונה הנוכחית.

חיים רמון (המערך):

אני מתכוון לכהונה הנוכחית בממשלה הנוכחית, שלא יהיו אי-הבנות. זה לא קשור לתפקיד. אני מאחל לשר יעקבי שיהיה שר עוד שנים רבות, אבל בממשלות הרבה יותר טובות.

וזאת למה? הממשלה הזאת, לפחות אליבא דמחצית חכרית, הגיעה לסוף דרכה. הם מעידים על כך. חברים המכהנים כממשלה אורמים שהממשלה הזאת מיצתה את עצמה, אין לה זכות קיום. אין לה זכות קיום כיוון שבנושא המרכזי שבו היא צריכה לפעול חלוקת הדעות באופן קוטבי.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת ויינשטיין: התלוננת על החגיגות, או על ציון 20 שנה למלחמת ששת הימים, ורצית שגם יחגגו. אני כהחלט גם בעד ציון הדברים החיוניים, אבל קשה מאוד לחגוג את העבר כאשר המציאות כל כך פרוכלמטית, ואנחנו חיים בתוכה יום יום, שעה שעה.

אוריאל לין (הליכוד):

חיים רמון (המערך):

בעיה, בעיה אמיתית. יש גם דברים טבעיים. לכן אי אפשר לבוא ולהאשים את התקשורת. התקשורת מציינת איזה מצב רוח, אני מקווה גם שהדיבורים האלה על איזה "מאפייה" השולטת בכל זרועות התקשורת והיא מדריכה את זה — — —

אוריאל ויינשטיין (הליכוד):

היא יוצרת מצב רוח.

חיים רמון (המערך):

זאת לא אמת, מצב רוח יוצר מה שקורה בדהיישה, כשיש לנו קבוצה של אנשים, של יהודים חוליגנים החושבים שהם יכולים לעשות מה שהם רוצים, הכופרים בשלטון החוק, לא קורה שאנשים הגונים יושבים וקוראים — ואני אציין זאת שוב — את ספרו של גרוסמן, או לפחות את מה שעומד להתפרסם

חוכרת כ"ח, ישיבה שכ"ו

— הודעת הממשלה כי השר גד יעקבי ימלא את תפקיד שר התקשורת נוסף על תפקידו כשר הכלכלה והתכנון; הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 25) —

בתקשורת — אני חושב שהנושא של התקשורת הוא נושא חשוב מאוד, אבל לא כיחס לבעיות האמיתיות העומדות לפנינו. לא כיחס למחלוקת האמיתית — זה לא רציני.

אני פונה אליכם ברוח טובה — הלכנו ביחד בכרח דרך, הגענו למסקנה שאנחנו לא יכולים עוד למשוך את העגלה הזאת. חילוקי הדעות הם כאלה — בואו נלך לעם, בואו נלך לבחירות בצורה מכובדת, והעם יכריע מי ישב ליר שולחן הממשלה וגם מי יהיה שר התקשורת במשרה מלאה. תודה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה, חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

מרים גלורית-עסה (הליכוד):

שר הכלכלה והתכנון ג' יעקבי: אט הטלפון לא יהיה בסדר — לא יהיה אפשר לדבר עם חוסיין.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד אישור הודעת ראש הממשלה על מינויו של השר יעקבי לשר התקשורת ירים את ידו. מי נגד?

ה צ ב ע

בעד אישור הודעת הממשלה — רוב

נגד — מיעוט

הודעת הממשלה כי השר גד יעקבי ימלא את תפקיד שר התקשורת נוסף על תפקידו כשר הכלכלה והתכנון אושרה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני קובע בזאת שהודעת ראש הממשלה אושרה.

אני מברך את השר יעקבי לרגל כניסתו לתפקיד שר התקשורת. אני מאחל לו הצלחה בתפקידו, בין שהוא ימשך עד סוף הקדנציה, בין שהוא יסתיים לפני כן. בכל יום שהוא יעבוד — אני מאחל לו הצלחה.

ד. הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 25), התשמ"ז — 1987 *

(קריאה ראשונה)

האורח ולמנוע ביורוקרטיה. המטרות האלה באות לידי ביטוי בהצעת התיקון כפי שאביא אותה היום לבית. לדעתי, זהו צעד חשוב מאוד, גדול מאוד קדימה, לקראת המטרה של הקלה על חיי האורח במדעת ישראל.

תיקון מס' 25 לחוק התכנון והבנייה הוא אחד התיקונים הרחבים ביותר לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה — 1965, והמשמעותי ביותר מאז הוחלפה פקודת בניין ערים, 1936, המנדטורית בחקיקה ישראלית מקורית לתכנון ולבנייה.

לאחר תקופת ניסיון של קרוב לשני עשורים בהפעלת חוק התכנון והבנייה מינה מי שהיה בשעתו שר הפנים, ד"ר יוסף כורג, ועדה ציבורית בין-משרדית ובין-מוסדית לבחינת הפעלת החוק ויישומו. בראשות הוועדה עמד המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, מר יורם כרסלע. הוועדה בחנה בצורה מקיפה

אלעזר גרנות (מפ"ס):

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת גרנות, רבותי, יש לו כסף הכול שש דקות. כבר עברו ארבע דקות. בכקשה.

חיים רמון (המערך):

חבר הכנסת קופמן, אינני חושב שיכולנו לגייס את המלך חוסיין למטרה הקדושה הזאת, של קיצור תקופת כהונתו של ראש הממשלה שמיר בשנה. הרי על זה מדובר. אני לא חושב שהוא היה מתגייס לזה. כך גרמה לי. לו היה עושה זאת — היה עושה זאת כעבר במקרים הרבה יותר בולטים. בואו נדבר בצורה רצינית. יש לנו רכוח אמיתי. למה אנחנו ממשיכים לשבש את אורחות חיינו? למה אנחנו ממשיכים להמאים את החיים הפוליטיים על כל צורותיהם על הציבור בארץ. על בני הנוער בארץ? כל זה כשביל מה? בשביל עוד כמה חודשים? הרי זה עניין של חודשים. הרי ברור לנו שגם אם נחליט על הקדמת בחירות, הן לא תתקיימנה לפני הסתיו. למה אנחנו צריכים לעשות כל זאת?

חיים קופמן (הליכוד):

דבר במרכז המפלגה שלכם. אתם עושים, אתם ממאסים.

חיים רמון (המערך):

סליחה, חבר הכנסת קופמן, אנחנו כינתיים — — —

אליעזר שוסטק (הליכוד):

אנחנו סבלנו מכם שנתיים — חסבלו גם אתם מאתנו שנתיים.

חיים רמון (המערך):

הבעיה היא שהעם סובל. זו לא שאלה של מי סובל. העם סובל, השלום סובל, הבעיות המרכזיות סובלות. זה לא איזה משחק של: מי יהיה ראש ממשלה ונתחלף.

שרה דורון (הליכוד):

יש כאן צעיר אחד. תנו לו להתבטא.

חיים רמון (המערך):

אני בא ואומר לכם, במקום לשחק כאילו הכול תקין, ולהטיל חזק על השר יעקבי, שיתחיל עכשיו להתעסק

היו"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, והוא הצעת חוק של הממשלה בנושא התכנון והבנייה. רשות הדיבור לסגן השר רוני מילוא להציע את הצעת החוק.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שמח וגאה להגיש לבית את חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 25), התשמ"ז — 1987, בקריאה ראשונה.

בראשית דברי אני רוצה להודות לצוות העובדים המסור במשרד הפנים שטרם להכין את הצעת החוק, שהיא הצעה מהפכנית. כל מי שיעיין בה ויעקוב אחרי סעיפיה למד כי מדובר פה במהפכה ממשית בהליכי הרישוי, התכנון והבנייה, כאשר המטרה של כולנו היא בעצם לפשט הליכים, להקל על

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1817).

בדרך מקוצרת. וכמו כן ידונו בהתנגדויות לתוכנית, גם כן בדרך מקוצרת. הכוונה כאן היא שוועדה של שני חברים. בדרך כלל היושבי-ראש והמהנדס, יוכלו להוות רשות רישוי שתוכל לקצר את התהליכים, להחיש אותם ולמנוע את התהליך הממושך שהיה עד כה.

קיצור הליכי הדיון בהתנגדויות — לשם קיצור הליכי הדיון בהתנגדויות מוצע בחוק לקבוע כמה שינויים. דבר ראשון, מוצע שוועדת משנה של ועדה מחוזית תהיה הגורם האחרון הן בהתנגדויות, ולא תהיה אפשרות לדון אחריה במליאת הוועדה המחוזית. עד היום יכול היה חבר ועדת משנה של ועדה מחוזית להגיש ערעור על ההחלטה למליאת הוועדה, זה היה מאריך את ההליך בצורה משמעותית. היום הכוונה היא שוועדת המשנה של הוועדה המחוזית תהיה הגורם האחרון שדן בהתנגדות, ולא תהיה אפשרות לחזור ולדון אחריה במליאת הוועדה.

ההתנגדויות לתוכנית תימסרנה ישירות לוועדה המחוזית ולא לוועדה המקומית, כפי שנהוג היום — זה סעיף 12 לחוק המוצע. מדובר פה על דילוג למעשה על הליך של הוועדה המקומית, וזה ללא ספק קיצור משמעותי וחסכון משמעותי בזמן הדרוש לצורך הליך זה.

ניתן יהיה לשמוע התנגדויות מייצגות בלי צורך לשמוע את כולן. גם זה סעיף בעל משקל רב. אם יש, למשל, התנגדות שהמניע שלה משותף לכמה מגישי התנגדות, לא יהיה צורך לשמוע 50, 100 או 150 התנגדויות, שמטרתן בעצם למשוך את הזמן — ראה, למשל, האיצטרדין בירושלים — ואפשר יהיה לשמוע התנגדות מייצגת שתבטא את ההתנגדויות כולן.

ניתן יהיה לדחות על הסף התנגדויות בלתי מנומקות, או כאלה שנראות על פניהן טורדניות או קנטרניות — זה סעיף 13 לחוק המוצע. למדנו לדעת שיש התנגדויות שכל מטרתן היא פשוט לנסות ולהגיע למשא-ומתן כספי ולקבל פיצוי. התנגדות שאין לה יסוד ואין לה בסיס וכל מטרתה בעצם הפעלת לחץ כזה או אחר, במקרים כאלה, כאשר על פניהן נראות ההתנגדויות קנטרניות או טורדניות, אפשר יהיה לדחות אותן על הסף.

כמו כן, תורחב הסמכות לשמוע התנגדויות באמצעות חוקר, ובכך ייחסכו דיונים ממושכים בוועדה עצמה — זה סעיף 15 לחוק המוצע.

אשר לנושא שכבר הגדרתי אותו קודם כבעייתי במידה מסוימת — ביטול הקלות כמותיות של תוספת אחוזי בנייה וזירוז הליכי הרישוי — אחד הגורמים להארכת התהליכי הרישוי הוא הנהוג לבקש תוספת אחוזי בנייה עם הבקשות להיתרי בנייה, מעבר למה שנקבע בהוראות תוכנית המתאר. לתוספת אחוזי בנייה בדרך של הקלה התייחס בית-המשפט העליון בכמה פסקי-דין בביקורת נוקבת. מלבד עקיפת הוראות התוכנית נגרם גם סרבול יתר בתהליכי הרישוי כתוצאה של נוהג זה. בהצעת החוק נקבע כי לא ניתן לתת הקלות כמותיות בצורה של תוספת אחוזי בנייה — סעיף 19 לחוק המוצע.

אינני רוצה בשלב זה להרחיב יתר על המידה את הדיבור בנושא זה, אבל, לדעתי, שיטת ההקלות שהיתה נהוגה היתה פתח ללחצים, להשפעות לא-רלבנטיות לעתים ולהטבות, שניתנו על-פי שיקול דעת או על-פי הרצון של נוהג ההטבה, ללא שום ביסוס בתוכנית עצמה. זאת, לדעתנו, צריך להפסיק, קבענו גם, שכהשלמה לכך נקבע בהוראות המעבר של החוק, בסעיף 28, תהליך לפרק זמן מוגבל של שנה, שלפיו ניתן יהיה

יטודית את החוק הקיים ואת הניסיון שהצטבר בהפעלתו, והגישה המלצות שיישמן נעשה בחיקון שלפנינו, אגב הוספה של כמה נושאים שהתעורר הצורך לשלבם בהצעה זו.

אינני רוצה להתייחס עכשיו לכל פרטי ההצעה המונחת לפניכם בחוברת המחולה של הצעות החוק, אבל ארצה להתייחס לנקודות המרכזיות, לעיקרי ההצעה, שרצוי לשים אליהם לב.

ראשית, מדובר על הקמת רשות רישוי מקומית ומחוזית ליד הוועדות המקומיות והוועדות המחוזיות. אפרט בשלב מאוחר יותר מהי רשות הרישוי המקומית והמחוזית וכיצד היא תפעל.

מדובר על קיצור הליכי הדיון בהתנגדויות, לרבות הרחבת השימוש בחוקר לשמיעת התנגדויות במקום שמיעתן על-ידי הוועדה המחוזית.

מדובר על ביטול "הקלות כמותיות" של חוספת אחוזי בנייה למבנים. זה נושא כבד משקל ודעיני, ואני מניח שעליו אנחנו נקיים בוודאי דיונים אם בהערות במליאה ואם בדיונים בוועדה.

בעצם מדובר כאן על כך שבעבר היו מגישים תוכנית עם X אחוזי בנייה, התוכנית היתה מאושרת, ואחר כך היו מבקשים להוסיף אחוזי בנייה, מפעם לפעם היו מאשרים ונותנים את אחוזי הבנייה האלה, ומטבע הדברים היה הדבר משפיע על ההליך כולו וגם פוגם במידה לא קטנה בהליכי מינהל תקינים.

מדובר בהצעה על קביעת מסלול רישוי בדרך מקוצרת, מסלול ירוק למבני מגורים. המסלול הירוק ראוי בעיני שיקרא מהפכה בתחום הזה, מפני שכאן לא ידובר עוד על בדיקות ארוכות ומתישות. אנחנו מתכוונים להביא למניעת הבדיקות האלה של מנגנוני ההנדסה ולהנהיג מסלול ירוק, אשר סומך במידה רבה מאוד על היושר של מגישי ההצעה. של המהנדסים המתכננים, מובן שיהיה גם מנגנון של פיקוח מקדמי כזה או אחר, ובמקרה שהאמון הזה לא יוכרז על-ידי המתכננים, יינקטו צעדים מרחיקים לכת, עד כדי שלילת הרשיון ממגישי ההצעה ושליטת זכותו להגיש הצעות נוספות בעתיד.

רוו מגן (הליכוד):

מדוע הגבלתם זאת רק לבנייני מגורים?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
אני אתייחס לנושא כולו, ואחר כך יהיה בוודאי מקום גם לשאלות ולהערות.

הקניית סמכות למתן צווי הריסה מינהליים ליושבי-ראש ועדה מחוזית בתחום המחוז — מדובר כאן גם בסמכות של יושבי-ראש הוועדה המחוזית באזורים גליליים וגם במקרים מסוימים במסגרת תחומי הוועדה המקומית, כאשר הצווים אינם מבוצעים או אינם מוצאים כפי שצריך על-ידי ועדה מקומית משיקולים לא-ענייניים. אני יודע שגם בנושא זה אפשר להתווכח, ואפשר לתמוך על כך ביקורת, אבל המטרות בעניין הזה הן למנוע מצבים שבהם כתוצאה של לחצים פוליטיים ואחרים לא יבוצעו צווי הריסה כפי שהיוו רגילים לכך בעבר; לתת ליושבי-ראש הוועדה המחוזית סמכות למתן צווי הריסה; ולדאוג לכך שהצווים האלה יבוצעו.

סעיפים 1 עד 11, עניינם הקמת רשויות רישוי מחוזיות ומקומיות ליד הוועדות המחוזיות והמקומיות וגם עיגון בחוק של נושאי משרות ותפקידים הנוטלים חלק בתהליכי הרישוי והתכנון ובסדר עבודתם. בעלי תפקידים אלה יטפלו ברישוי

חברת כ"ח, ישיבה שכ"ו
— הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 25) —

כרמות השונות ותקל את תהליך התכנון והרישוי. ההצעה היא רק חלק משינויים שיישעו בחוק, ובדעת משרד הפנים לנקוט יוזמות לחידושים ולשינויים נוספים בחוק התכנון והבנייה, כדי לזרז את הליכי התכנון ואת בחינת נושא ההפקעות והפיצויים ואכיפת החוק לטובת הכלל והפרט גם יחד. אני שמח שניתנו לי הזכות והאפשרות, מתוקף היותי כעת האחראי או המטפל מטעמו של ראש הממשלה במשרד הפנים, להביא הצעת חוק זו, התיקון מס' 25 לחוק התכנון והבנייה, התשמ"ז — 1987, שיש בה משום צעד גדול מאוד קדימה כמאמץ של כולנו להקלת מעמסת הביורוקרטיה מעל כתפיו של האזרח במדינת ישראל ולפישוט ההליכים כולם בתחום התכנון והבנייה. תודה רבה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה רבה, גם אני רוצה לברך אותך ואת משרד הפנים על הניסוח — סוף סוף — של הצעת החוק, הצעה חשובה הפותחת אפיקים חדשים.

ניגש עכשיו לדיון. אני מומין את חבר הכנסת יאיר צבן — הוא איננו. אני מומין את חבר הכנסת יצחק ארצי — איננו. רשות הדיבור לחבר הכנסת בני שליטא, ואחריו — לחבר הכנסת מרדכי ירושובסקי, ובהיעדרו — לחבר הכנסת תופיק טובי.

בני שליטא (הליכוד):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, עדיין לא הספקתי להכין נאום. קראו לי מהר מדי. צריך להביא בחשבון שבשעות כאלה נמים חברי הכנסת את שנתם.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מציע שלא תדבר בשם כל חברי הכנסת. אולי אתה — בכקשה. אל תיקח אחרים כשותפים.

בני שליטא (הליכוד):

אני תמיד כאן, אדוני היושב ראש.

מכל מקום, אני רוצה לברך את סגן שר הפנים, חבר הכנסת רוני מילוא — — —

דוד מגן (הליכוד):

סגן שר במשרד ראש הממשלה, אחראי על משרד הפנים.

בני שליטא (הליכוד):

סגן שר במשרד ראש הממשלה, אחראי על משרד הפנים, מכובד. אבל בלשון צברית פשוטה, אני רוצה כאמת לברך אותך, אדוני סגן השר, על ההצעה הזאת, המקלה בהחלט ורצויה בהחלט בכיוון שלה, שהוא אולי מניעת ביורוקרטיה מסוימת — ואנחנו דנים בחוק שכולו ביורוקרטי. צריך לדעת, אדוני סגן השר, שאחד החוקים הכובלים ביותר היום הוא חוק התכנון והבנייה.

לעתים אנחנו מפעילים במקומות שונים מכבשים נגד פורצי גדר, שהצמיאות כפתה עליהם לעשות מעשים, מפני שלא היו יכולים להתחין. הטיפול בנושאים ארוך: עד שמגיישים, עד שדנים, עד שזה בא לדיון, יש הרבה מאוד רשויות שצריך לשאול את דעתן. אני חושב שזה בכלל עניין אנכרוניסטי, צריך לשנות את זה.

למשל, הסעיף שלפני צריך לקבל אישור של מחלקת העתיקות או של אגף העתיקות. אני יכול להבין את הדרישה שיחייבו בחוק, שמי שנתקל בעתיקות צריך לדווח על כך. לא דיווח — עבר עבירה. אבל לקבוע מלכתחילה שכל המדינה היא עתיקות, ושקודם כל צריך אגף העתיקות לתת את האישור

להגדיל את אחוזי הבנייה בתוכניות. במקומות שזה היה נהוג בהם ניתן תוספת זו. ההוראה מוצעת מתוך התחשבות בקבלנים ובבעלי נכסים שהסתמכו על נוהג זה במקומות אלה. כאן מדובר לפעמים על הקלות שההיקף שלהן הוא עצום. היו מצבים לא מעטים שאנשים רכשו מגרשים במחיר מסוים, על סמך השיקול שיינתנו ההקלות, כי תמיד ניתנו והן חינתנה גם כפעם זו. מתוך התחשבות במצב שהחייחסו אל ההקלות האלה כאל נתון ודאי או כמעט ודאי, או אפשרי לפחות, ביקשנו בהוראת מעבר להקל או להתחשב במצב העובדתי שהיה ולאפשר את הוראת המעבר להקלות.

מטרת הרפורמה כולה היא, שהליכי הרישוי של היתרי בנייה ייעשו בתוך פרקי זמן קצובים הקבועים בחוק, כלומר שלושה חודשים, במסגרת רשות הרישוי המקומית והמחוזית, אשר מוקמות על-פי הצעת החוק בסעיפים 20 ו-22 לחוק המוצע.

כעצם מדובר כאן על האפשרות — אולי כפעם הראשונה — שהתקפה הזאת, הקבועה לשלושה חודשים, תוכל אכן להתקיים ולהתמש בהתאם להצעת התיקון, כפי שהיא מוגשת.

אשר למסלול רישוי מקוצר, המכונה "מסלול ירוק": אחד החידושים החשובים בחוק המוצע הוא קביעת מסלול רישוי בדרך מקוצרת, מסלול ירוק, כאמור בסעיף 23 בחוק המוצע. כפי שכבר ציינתי קודם לכן, האחריות לכוונת פרטי הבקשה להיתר ולהתאמתה להוראות תוכניות המתאר או התוכניות המפורטות התלוות בשטח נושא הבקשה, מועברת על-פי החוק המוצע למגיש הבקשה להיתר בדרך מקוצרת, כלומר, מהגדר, אדריכל או הנדסאי רישוי, בדומה לתפקיד רואה-החשבון לגבי הגשת דוחות מס הכנסה. כל אלה יהיו רשומים כפנקס מיוחד, אשר יאפשר להם הגשת בקשה כמסלול מקוצר. בצד העברת האחריות והזכות קיימת גם הסנקציה של מחיקה מהפנקס במקרה של מסירת פרטים לא-נכונים.

נוסף על אחריות לבקשה נקבעה גם אחריות לדיווח בשלבי הבנייה השונים, ככלי עזר למנגנוני הפיקוח. למסלול המקוצר נקבע פרק זמן של 60 יום לרישוי.

אשר למתן צווי הריסה מינהליים על-ידי יושב-ראש הוועדה המחוזית, ואליה התייחסנו כבר קודם לכן, הרי ראוי לציין שלצד הטיפול בזירוז הליכי התכנון והרישוי, נמצא במיוחד בעת האחרונה, הוצרך לטפל בכלים יעילים כעבירות של בנייה בלתי-חוקית, ועדה מיוחדת, שנתמנתה על-ידי הממשלה לבדיקת נושא הבנייה הבלתי-חוקית, הגישה מסקנותיה לממשלה, וועדת שרים שהוקמה על-ידי הממשלה אמורה לבדוק את דרכי היישום להמלצות הוועדה.

עוד בטרם הוקמה הוועדה הג"ל התעורר הצורך, כתוצאה מפסיקת בתי-המשפט, לקבוע סמכות מפורשת בחוק ליושב-ראש ועדה מחוזית ליתן צווי הריסה מינהליים כחחום המגוון — הן באזורי שבהם יש לוועדה המחוזית סמכות כוועדה מקומית — במקרים של העדר ועדה מקומית — והן באזורי שבהם אין הוועדות המקומיות עומדות על המשמר ואינן שומרות על החוק למניעת עבירות בנייה בשלבים מקדמים. סמכות זו עשויה לסייע באופן משמעותי לכלימת הבנייה הבלתי-חוקית בעודה באכה. מדובר בסעיף 24 בחוק המוצע.

יש לקוות, ובדברים אלה אני רוצה לסכם את הפתיחה לדיון, כי הצעת החוק, אשר ניתן להגדרה כהצעה מהפכנית ממש, תביא אומנם למהפכה בסדר עבודתן של ועדות התכנון

שיש ערים וכפרים שקשה להיכנס אליהם. הרחובות צרים מפני שבית נושק בית. אין זה לטובת הכפר הערבי. לכן, יש לדעת להכביד ולמנוע באופן חמור בנייה ללא רשיון. בעד ההן הרטרואקטיבי. יש גם לדעת להגיד לאו, ולמנוע בנייה בלתי חוקית הנעשית היום בשטח, מתוך מחשבה שמישהו יבוא וייתן רהביליטציה, זיכוי לאחר מעשה. תודה רבה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה רבה. רציתי רק להעיר שלא צריכים להגויס כמונחים. זה לא כנפשנו. אולי חוק התכנון והבנייה הוא כעצבינו, בזמנו, ככספנו, אבל לא כנפשנו.

בני שליטא (הליכוד):

זה אחד החוקים החשובים.

היו"ר ד' בן-מאיר:

בסדר, אבל עד גבול מסוים.

רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, ואחריו — לחבר הכנסת תופיק טובי.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מסכים עם היושב-ראש שזה אולי לא כנפשנו, אבל אני מסכים גם עם קודמי, חבר הכנסת בני שליטא, שזה אחד החוקים החשובים ביותר.

היו"ר ד' בן-מאיר:

גם אני מסכים.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

לא רק זה. התוצאה של תכנון לקוי, או אי-תכנון, או יצירת עובדות בניגוד לתכנון, היא כבייה לדורות. אין אלה דברים שאנחנו יכולים לסלק אותם. ארצנו מלאה בנייה בלתי חוקית אף שתיקנו את החוק הזה, שאינו חוק עתיק כספר החוקים שלנו, הוא רק משנת 1965, והוא תיקון מס' 25. 25 תיקונים. אדוני היושב-ראש, ובכל זאת החוק לא מתבצע הלכה למעשה כפי שצריך להיות.

אדוני סגן השר, אני חושב שבשך הכול מגמת החוק הזה נכונה. ואני אצביע בהחלט בעד העברתו לוועדה וכעד טיפול יסודי בו. ואולם, לדעתי הוא לא מספק, כי הוא אינו מתמודד עם הבעיה. עם כל הכבוד, עלי לציין שהסחבת הגדולה בהוצאת היתרים גורמת לעבירה על החוק, כי אנשים לא מחכים, הרשות המקומית מבינה למה לא מחכים, ולכן לפעמים נעשות בהסכמתה פעולות בלתי חוקיות, ואחר כך מצטערים עליהן ואי-אפשר לעשות נגדן שום דבר. אני לא מדבר על הסקטור הערבי, הפעם אני מדבר על הסקטור היהודי. אני יודע גם מניסיוני האישי כמה עכירות בנייה נעשו בארץ הזאת.

הדבר המרכזי, המפריע אולי יותר מכול כחוק הזה ובתיקונים למיניהם, הוא שיש ועדה מקומית ויש ועדה מחוזית. המשחק בין השתיים, הסתבת בין השתיים וניגודי האינטרסים בין השתיים יוצרים קושי גדול ביותר וסיכון קשה ביותר. שאינו מאפשר העברת תוכניות במהירות גדולה. יש הסדר הייתי קורא לו "פטנט", גם אם למהלך "פטנט" שלא בקשר לחוק הפטנטים יש איזו קונוטציה שלילית, וזה דווקא פטנט חיובי של רשות רישוי שיכולה להחליט על דברים מסוימים כמהירות גדולה. אבל, מה צריך להתקיים? הרשות רשאית לתת את ההיתר תוך 60 יום וכו', בתנאי שהבקשה תואמת את הוראות החוק, ובתנאי שהיא חואמת את התקנות שלפי החוק

שלו? מדוע? למה? יסבירו לי שעושים את זה ביום אחד, בחצי יום? גם חצי היום הזה מיותר. פשוט מיותר, לא צריך את זה. צריך להקל עד כמה שאפשר.

יש סעיפים של חשמל, טלפון ומים. הם רצויים כשלעצמם. אבל כחוק שאנחנו, המתוקים, יצרנו כמו ידיו, יצרנו גם בעיה. זה חוק נוקשה, רדקוני, אין אפשרות לונו אתה. אני חושב, אדוני סגן השר, שכדי להקל בנושאים האלה, צריך להעניק סמכות ליושב-ראש הוועדה המחוזית לתת אישורים לחשמל, למים ולטלפון, גם כאשר לא נתמלאו בשלמותם התנאים על-פי שיקולים שונים. צריך פשוט להקל ולפשט את הנהלים, לזרו אותם. זה חשוב למען האזרח.

נושא ועדות משנה שהבאתם לכאן רצוי. ועדת משנה לערעורים, ועדה שתקבע בצורה פשוטה יותר את ההתנגדויות — ואנחנו יודעים מה פירושה של התנגדויות. יושב כאן ידידי חבר הכנסת דוד מגן, שהיה ראש עיר, גם אנוכי ראש מועצה מקומית, ואנחנו יודעים מה הן התנגדויות. יש אנשים —

דוד מגן (הליכוד):

היושב-ראש הוא מי שהיה סגן ראש העיר הגדולה ביותר; לא החשובה ביותר, אבל הגדולה ביותר.

היו"ר ד' בן-מאיר:

היא לא הגדולה ביותר. אולי החשובה ביותר.

בני שליטא (הליכוד):

מה זה חשוב, זאת העיר עם דופק החיים.

אנחנו יודעים שיש מתנגדים מקצועיים: המקצוע שלהם הוא להפריע, להזיק. דומני שאישרנו את הצעת החוק של חבר הכנסת ויישטיין, שאמר להטיל סנקציות וקנס על מי שמתנגד להתנגדותו נמצאה קנטרנית, לא-עניינית ולא שייכת לעניין. חלק ניכר מההתנגדויות הן כאלה. אכן צריך שכן יהיה, שיהיה אפשר להתייחס בקלות, במהירות, לבדוק את ההתנגדות, לראות שאין בה ממש, ולהוריד אותה מסדר-היום. היום יכולים מתנגדים להוציא את השמה, אני מכיר את זה מצד זה של המתנס. אני יודע שמתנגדים לראש רשות מקומית, מתנגדים לרשות המקומית, היו חוזרים ומגישים התנגדויות. דברים חשובים ביותר, כמו בנייה, תיעוש, קידום, פיתוח, היו מתעכבים, משום שלא היה אפשר לזוז.

החוק המוצע הוא בכיוון הנכון, הוא מפשט נהלים. מאפשר לוועדות משנה קטנות, מצומצמות, שמשתתפים בהן יושב-ראש הוועדה, שהוא יושב-ראש הרשות, ומהנדס הוועדה, שהוא מהנדס הרשות המקומית, לקבוע ולהחליט, והחלטתם שקולה להחלטת המליאה כולה.

אבל, הייתי מציע לקחת את החוק הזה כולו ולעסוק גם בנושאים נוספים ולמנות ועדת מומחים, שתנסה לפשט ולהקל עד כמה שאפשר. צריך לפעול במלוא חומר הדין, להרוס בתים שנבנים שלא כחוק, ולא לוותר, כי תכנון נכון ואמיתי של הבנייה הוא כנפשנו. עם זה, צריך להקל במקום שאפשר.

אם אנחנו מדברים על הקלות, אני מציע לשים סכר באיזה מקום ולדעת איפה להקל ואיפה להחמיר. בזמן האחרון נבנים יותר מדי בניינים ללא רשיון על קרקעות שלא נועדו לכך. קרקעות חקלאיות וכיוצא באלה, ובכל פעם מקימים איזו ועדה, וזו נותנת לגיטימציה רטרואקטיבית לדברים, הלקח לא נלמד ואנשים ממשיכים בסדרם.

תופעה זו נפוצה בסקטור הערבי, ואין זה לטובתו, משום

הוועדה המחוזית ולשנות את הוראות התוכנית. זאת אומרת, הגורם המקומי מקבל תכתיב מגבוה. ייתכן שהתכתיב הזה הוא חושב שיהיה טוב אם יוכלו לכפות על הרשות המקומית, כי היא בסופו של דבר צריכה להיות האחראית לתכנון האזור שהיא מופקדת עליו. הרשות המקומית הזאת תצטרך להתאים את עצמה להוראות של הוועדה המחוזית. אני חושב שכאן אנחנו צריכים למצוא הסדר כלשהו, כי לא ייתכן שהוועדה המחוזית תכתיב זאת בצורה חד-צדדית, בלי שהרשות המקומית תוכל לומר משהו, או שתהיה אינסטנציה שלפניה יהיה ניתן להשיג על קביעותיה של הוועדה המחוזית.

זהו חוק ארוך, ויש לי הרכה הערות טכניות שהייתי רוצה להעיר, אך אוכל להעיר אותן ביותר אפקטיבית בוועדה. כי שם אפשר גם להסביר את הדברים. את עיקר הדברים אמרתי.

אם כן, אני חוזר ואומר, שעקרונות, עם הסתייגויות פה ושם, אני מקבל את ההצעה. אני מקווה שהיא תעבור לוועדה כדי שנוכל להכין תיקון לחוק התכנון והבנייה, כי חוק התכנון והבנייה כמצבו הנוכחי אינו מתכצע, וזה לפחות צעד בכיוון הנכון.

ה"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת תופיק טובי, ואחריו — לחבר הכנסת שבח וייס.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, איננו מקבלים את הצעת החוק. היא מעוררת בעיות הקשורות לתכנון ולבנייה, לדיוור, לצורך להבטיח תנאי חיים אנושיים לאוכלוסייה, והיא מעוררת את בעיות התכנון והבנייה והדיוור של האוכלוסייה הערבית כמיוחד.

האוכלוסייה הערבית סובלת ממדיניות המקשה מאוד את החיים ואת האפשרות לחיות לפי החוק. לדוגמה, ביום שלישי, 26 במאי, הגיעו ללוד, לאחת הסכנות הערביות, כוחות גדולים של משטרה וחיפו על פשע נורא: הריסת תשעה מבנים שאכסנו משפחות ערביות בדואיות שהתגוררו שם במשך שנים רבות, לאחר שגורשו מהנגב. לאחר שאדמתן הופקעה מהן, המשפחות, על זניהן וטפן, פוזרו לכל הרוחות. המשטרה עשתה סדר, וראש עיריית לוד ישן באותו לילה בשקט. כי הוא עשה עוד צעד לניקוי לוד מתושביה הערבים, כפי שהוא אוהב להתבטא מדי פעם בפעם.

מקרים כאלה קורים מדי שבוע בשבוע. לפני כן היה מעשה כזה בערב אל-ח'זאלד, בערב אל-קעביה, בצפון, בהר-כמאנה, בכביש עכו-צפת, בכתי מגורים בנגב, ויד ההרס עוד נטויה.

ועדת-מרקוביץ, שקמה כדי לדרון בכנייה הבלתי חוקית, לא פתרה את הבעיות הקשות והכואבות של האוכלוסייה הערבית בשטח התכנון, הבנייה והשיכון. היא אומנם שחררה, או הציעה לשחרר, כתי מספר מאוים ההריסה, אבל השאירה תחת סכנת ההריסה מאות מבנים נוספים. כפרים אחדים, שכמה מהם קיימים במשך שנים רבות, עדיין נמצאים בצל סכנה של הריסה. כדוגמת הכפרים עין-חוד, ערב אל-ח'זאלד, ערב אל-קעביה, הכפר אל-עיראן שבואדי-ערה, ליד ערעה, ערב אל-כמאנה. אלפי משפחות ערביות חיות בצל סכנת ההריסה והעקירה.

מדוע מתעקשת הממשלה ומסרבת להכיר ביישובים אלה כיישובי קבע שקמו על אדמתם כתוצאה מצו החיים שלפיו אי-אפשר להקפיא אוכלוסייה בכלי סגור? מדוע לא לתכנן את

את התוכניות החלות בשטח ואינה סוטה מהן. ואני מסכים עם שני התנאים הללו.

בעריה הגדולות של מדינת ישראל, ובעיקר בעיר תל-אביב — אני לא כל כך בקי בנעשה בערים האחרות, אבל אני יודע מה המצב בתל-אביב — יש תוכניות מיושנות והן כעניבת חנק נוראה לכל תכנון, לכל תוספת בנייה ולכל קידום בכנייה, כי הן מיושנות ויש לשנות אותן. לכן, עם כל הליברליזציה בעניין רשות הרישוי, הרי ברגע שרשות הרישוי מחויבת להיכנס לסד הזה של תוכניות קיימות ומאושרות, לא עשינו הרבה. זו אחת הבעיות המטרידות אותנו. אני חבר כנסת עשר שנים, וזה עשר שנים אני אומר שהתוכניות הקיימות, בייחוד בערים הגדולות, הן בחלקן מיושנות וקובעות עקרונות והשקפות תכנון שהיו אולי טובים לשנות ה-30, ה-40 וה-50, אך לא לשנות ה-80, ה-90 ושנות האלפיים.

כל זמן שלא נתגבר על זה, איני חושב שעשינו הרבה, גם לאחר שהכנסנו את סעיף 1158 לספר החוקים. אני מקדם את הסעיף הזה בברכה. כי אני חושב שהוא פתרון נכון מבחינה חקיקתית. אבל האם זה יכול לעזור לאור המצב הקיים בשטח? אינני יודע.

על כן, אחת ההצעות שהצעתי בשעתי — ולצדדי הרב, אדוני היושב-ראש, הייתה לכך התנגדות גם במשרד הפנים וגם במשרד המשפטים, ואולי היום יש פתיחות יותר גדולה, כי בסך הכול, המגמה של החקיקה הזאת הולכת בכיוון הזה — הייתה לערוך בכמה ערים, לפחות בערים הגדולות של מדינת ישראל, ניסיון להקמת גוף משותף שיהיה ועדה מקומית ומחוזית כאחת, ובאותו גוף יהיה אפשר לגמור את התוכנית ולחסוך בכך הרבה זמן. ועדות אלה יוכלו לשנות גם תוכניות קיימות. כך נוכל לפתור בעיה שהועלתה קודם בקריאת בנינים עלי-די חברת הכנסת מרים גלור-תחפסה, שציערים ברחו מתל-אביב מפני שלא היה אפשר להעבי תוכניות בנייה שיאפשרו בניית קומה נוספת בלב תל-אביב ובמקומות דומים. הרב הזה חמור מאוד וחיוב למצוא את פתרוננו. הפתרון, בסופו של דבר, הוא בדי המחוקק, היינו צריכים ללכת צעד אחד קדימה ולקבוע הוראת שעה, או לחוקק חוק קבע — ולנסותו לפחות בערים הגדולות — שכדי להתגבר על תוכניות מיושנות שקיימות תוקמנה ועדות המורכבות מן הגורם הממלכתי — הוועדה המחוזית, ומן הגורם המקומי — הוועדה המקומית. ועדות אלה יוכלו להתגבר על הקיים שיש בעניבת החנק של תוכניות ישנות. אני מציע שנתמודד עם הבעיה הזאת כאשר נדון בחוק הזה בוועדה, ואני מניח שזו תהיה ועדת הפנים.

אני רוצה להצביע על קושי שאולי פועל בכיוון השני, אבל כדאי להצביע עליו. הקושי הזה מציין אולי את הצורך באיחוד העבודה של הוועדה המקומית והוועדה המחוזית. סעיף 106(ב) החדש נאמר: "יעדה מחוזית שאליה הוגשה התנגדות ורשאית לדחותה או לקבלה, כולה או מקצתה, ולשנות את הוראות התוכנית כפי שלדעתה קבלת התנגדות מחייבת, אך אם היתה קבלת התנגדות עלולה, לדעתה, לפגוע באדם שאף הוא רשאי להגיש התנגדות לתוכנית, לא תכריע בהתנגדות לפני שתיתן לאותו אדם הזדמנות נאותה להשמיע את טענותיו". כאן יכול להתעורר קושי. לגבי הפרט זה בסדר, מפני שצריך להביא בחשבון את העובדה, שאם משיים את התוכנית כפי שהיא היגשה באופן שאדם יכול להיפגע, לא צריך להכריע בלי לאפשר לו להשמיע את טענותיו, אבל, בסופו של דבר מה שחשוב כאן הוא שוועדה מחוזית רשאית לשנות הוראות תוכנית. זאת אומרת, היוזמה לתוכנית, הרעיון המקורי של התוכנית הוא של הוועדה המקומית, ועכשיו יכולה לבוא

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס, ואחריו — לחבר הכנסת דוד מגן.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו נמצאים כאן כמעט כפורום מוניציפלי. אני רואה שחלק גדול מהנוכחים כאולם הם עתירי ניסיון מוניציפלי, או שבתוקף נסיבות פוליטיות ממלאים את מקומו של שר הפנים. ועל כן הייתי רוצה לדבר לגופו של החוק הזה.

החוק הזה הוא חוק מבורך, נחוץ, יש להעביר אותו, רצוי להעביר אותו מהר ככל האפשר, וכמוכן נכניס פה ושם, כשלב הוועדה, גם תיקונים.

נושא התכנון והבנייה העסיק את הכנסת פעמים מספר, בגלים. הגל הראשון של חקיקה עקרונית במקרו בתחום הזה היה באמצע שנות ה-60. אני רואה בחוק זה, אם יתקבל, תופעה החורגת מחקיקה רגילה, כי יש בו כמה וכמה שינויים משמעותיים מאוד, המשנים כמה גישות הטמונות בחוק התכנון והבנייה מ-1965.

מה הם העניינים העיקריים בחוק זה? היתא לנו בעבר רתיעה מתכנון עירוני. לבוני ארץ-ישראל היתה תודעה כפרית, כפרית חלוצית, ואני זוכר שבעבר היו איגרות כרכה ששיגרו יהודים מארץ-ישראל לגולה ועליהן היה צילום של נהלל לא רק כסמל לעקרונות של תנועת המושבים, אלא כפנינה של תכנון. הצילום היה בדרך כלל מהאוויר. היתה פשוט גישה אנטי-עירונית.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת שבח וייס, אילו היו מצלמים עכשיו צילום אוויר של נהלל, עם כל סטיית הבנייה שם, לא היה אפשר להשתמש בוה ככרטיס כרכה.

שבח וייס (המערך):

אני מדבר על העבר. על כן הדגשתי את העבר.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

עכשו שולחים צילום אוויר של הכנסת.

שבח וייס (המערך):

היתה כתנועה, כתנועת העבודה, גישה אנטי-עירונית. והתחום הזה הוזנח, והמעט שהיה בתחום הזה נעשה בעיקר כיוזמת הבריטים וקצת כיוזמת הציונים הכלליים, שהיתה להם השקפה עירונית.

עניין שני, היכולת המניפולטיבית העומדת מאחורי אי-השלמת התכנון היא הכוח הפוליטי הגדול ביותר של הפוליטיקאים המקומיים. זאת העוצמה. שינוי קל בתוכנית מבנייה, איזו לחיצה לקבלת רישון כזה או אחר, זה כוח פוליטי ממדרגה ראשונה, זאת עוצמה. זאת קביעה או בכייה לדורות, לפעמים, מבחינת התכנון. זה הכוח.

אינני אומר שכל ראשי הרשויות המקומיות עשו בכוח זה שימוש לא הוגן. אבל הייתי אומר שרובם היו שותפים למיתוס הכוח הזה.

עניין שלישי, יש לנו פה תכונה מתמשכת, מסורת: היה יהודי בביתך וגוי בצאתך. זאת אומרת, אנחנו סוחבים על גבנו מסורת של יחס צונן כלפי החוץ. הייתי אומר, בחוק אתה כבר יכול להתנהג לא לפי הקודים שלך. זה מתאים גם לצורת הבנייה שלנו. אתה מוצא לפעמים דירה מטופחת, עם קריסטלים. עם דיוואנים ועם כל מיני הטוסטות, כמעט כמו

התפתחותם של היישובים ולאפשר לתושביהם לחיות בנחת ובשקט כאזרחים שווי זכויות? לא את טובת התכנון והבנייה מחפשת הממשלה, אלא עוד הפקעות ועוד גירושים ועוד אילוף תושבים ערבים לעזוב את אדמתם.

אני רוצה לומר: מאות כתיב חדשים נבנים עדיין ללא רישון, ולא מתוך רצון לפרוק את עול החוק, אלא משום שאין נותנים לאנשים ברירה. שטח השיפוט מצומצם עדיין, והאוכלוסייה גדלה. גוזלים מהמועצות המקומיות את שטח השיפוט שלהן ומצפרים אותו לרשויות מקומיות יהודיות חדשות שקמו. כך במגיד אליכרם, כך בגידרה, כך בכמר. שמצופים שטח רחב שלהם לעכז ללא כל היגיון, חוץ מהיגיון הגזילה וצמצום שטח השיפוט. העדר תוכניות מתאר בכפרים הערביים, העדר ועדות תכנון ובנייה בכל מועצה מקומית, שזכותה שתהיה לה ועדה כזאת, הם הגורמים לכך.

הרשויות המקומיות והאוכלוסייה הערבית אינן יכולות לחיות עם המדיניות החנוקת את הכפר הערבי, את האוכלוסייה הערבית, והן תובעות כיום: להפסיק את מדיניות ההריסה ועקירת היישובים; לאשר תוכנית מתאר לכל עיר ולכל כפר ערבי באופן המתאים לצורכי ההתפתחות שלו; לקיים דיון על דוח-מרקוביץ — זכותם של נציגי הרשויות המקומיות להיות שותפים לדיון על הרוח הזה ועל ביצועו, ואין לפעול כל עוד לא התקיים הדיון הזה עם הרשויות המקומיות הערביות; להחיל את שטח שיפוטם של כל רשות מקומית על כל אדמות העיר או הכפר, ולא לגזול אותן ממנה; לבטל את החוק האוסר חיבורם לחשמל, למים ולטלפון של אלפי בתים שעדיין לא הוצא להם רישון בנייה, ונמנע מהם החיבור למערכות אלה. החוק הקובע אי-חיבור לחשמל ולטלפון של בית שלא הוצא לו רישון בנייה הוא חוק שאי-אפשר לחיות אתו.

זה זמן רב מתריעים האוכלוסייה הערבית ונציגיה הנבחרים ברשויות המקומיות ובכנסת נגד מדיניות האפליה הגוברת, מדיניות האפליה כלפי הרשויות המקומיות במימון ובשירותים; מתריעים נגד המצוקה הגדולה הנובעת ממדיניות האפליה כשירותי החינוך — השבוע ציינה האוכלוסייה הערבית את "שבוע החינוך", חוץ מתן כיסוי לכאב הגדול שממנו סובל כל מקום ומקום בגלל מחסור בכיתות לימוד, מחסור הגדול והולך; מתריעים נגד אפליה בשירותי הכריאות, אפליה בתעסוקת הפועלים הערבים, שהם הקורבן הראשון למדיניות האבטלה, ונגד ההחלטה הגזענית בקשר לשכר הלימוד, שהיא בבחינת הקשה ששכר את הגב.

לכן, התכנסו בשבת בעברה — וזו הפעם השנייה חוץ שבועיים — חברי ועד ראשי הרשויות המקומיות הערביות, חברי הכנסת הערבים, נציגי הוועד להגנת האדמות, ראשי המועצות המקומיות הערביות בארץ ונציגי ארגונים רבים אחרים ודנו כמצוקה הגדולה הזאת, שהיא מנת חלקן של האוכלוסייה הערבית, של הרשויות הערביות המקומיות. פה-אחר הועלו בפעם המאה התביעות האלה, שהעליתי היום בפני הממשלה, תביעות אשר לא זכו למענה ולהתחשבות, חוץ זלוול גמור בפניות ובנציגים הבאים למשרדים ותובעים את זכויותיהם.

לכן, משהגיעו מים עד נפש, החליטו נציגי הציבור הערבי בשפא-עמר כשכת להכריז על שביתה כללית, שביתה מחאה ושביתה תביעה לזכויות שוות, לשוויון, כ-24 ביוני — צעד חוקי, צעד לגיטימי, צעד שבא להשמיע את אזעקה באזניה האטומות של הממשלה, צעד שבא לומר לציבור כולו שהאוכלוסייה הערבית לא תשלים עם מדיניות הקיפוח ותתבע את מלוא הזכויות של אזרחים שווי זכויות.

2. התוכנית צריכה להיות גמישה, לא נוקשה מדי. היא צריכה להשאיר מרחב מחיה לדינמיקה של העתיד, לדמיון ולמרחן ולנטיות התושבים והנבחרים שלהם.

3. מי שבונה על-פי התוכנית צריך ללכת במסלול ירוק מאזן עוד יוחר. יגיש את התוכנית או ישלח אותה בדואר רשום ויתחיל לבנות. אם זה לגמרי על-פי התוכנית. התמריץ הוא שהוא לא מבזבז זמן כלל.

4. הפיקוח — כל האנרגיה העירונית צריכה להיות מושקעת בפיקוח על האנשים האלה, ויש להנהיג כל מיני צורות בדיקה. מי שפוגע באמון שהעניקו לו, מי שמוזיף, מי שמעוות, יוטל עליו עונש כבד, אין מנוס מכך, גם בתחום הכספי וגם בתחום המוצעו — יישלל רישיון הארכיטקט שלו.

5. מי שמבקש שינויים — יש להכביד עליו. יש להוציא את החשק מכל מבקשי השינויים. ליצור לגביהם סחבת מיוחדת, ליצור אפילו, מבחינת הארמיניסטרציה, צבע אחר של בקשות, כי בחלק מטפלים רק על-ידי בקרה, ובחלק מטפלים לאט. אין להיעתר כמעט לבקשות לשינויים.

6. כשמישהו מבקש דברים על-פי חוק, אין לאפשר לשכנים לרדת לחייו ולסחוט ממנו.

7. לתקן את חוק הבתים המשותפים, כדי שמיעוט בכניין לא יוכל למנוע תיקונים, סידורים ושיפוצים ושמירה על איכות הבית.

8. בכל מקום שלרשות המקומית יש אינטרס לפתח, בעיקר באזורים של מע"ר — מרכזים עירוניים — שם יש ליצור מרחב של בנייה גמישה מאוד, עם סכסוד על-ידי השטח, אם החלטה של ההנהגה העירונית והתיות אזור מסוים, את "תל-אביב הקטנה", את שכונת הדר עליון כחיפה או שכונה בירושלים או בכל מקום אחר, יש לעודד את הדמיון הפורה של היוצרים וכן הלאה, ולהגביר את המוטיבציה, שיהיה בצדה רוח, ושם לאפשר הגשת בקשה לשינויים, לגלות גמישות, כאשר המניע העיקרי הוא טובת פיתוחו של אותו אזור על-פי דפוסים שהנהגה העירונית עיצבה. לאזורים אלה יש להעניק טיפול מיוחד מאוד.

לפי בדיקה שעשינו הסידורים האלה קיימים ברוב המדינות בארצות-הברית. זה עובד טוב, כדאי לחקות אותם, בחוק הזה אני רואה התקרבות למצב הזה, ואני מברך על היוזמה ומציע לאשר אותה.

הו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד מגן, ואחריו — לחבר הכנסת אהרן נחמיאס.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני הוישב-ראש, אם הצעת החוק המונחת לפנינו אכן תאושר על-ידי הכנסת היא תהיה בחזקת הצעה שהכנסת ראויה להשתבח בה, כמובן עם הברכות והמחמאות ליוזמים, למניחים, לסגן השר רוני מילוא ולאנשי משרד הפנים, אשר השקיעו כאן מניסיונם הרב ומחוכמתם הרבה. אני רואה כאן את עורך-הדין שפט, היועץ המשפטי של משרד הפנים, ואת סגנו, עורך-הדין יחזקאל לוי, יבואו כולם על הברכה.

כפי שאמר כאן סגן השר, גם אני רואה בשש נקודות מרכזיות, פתוח או יותר, את מהות הבשורה, את מהות השינויים המוצעים בהצעה הזאת. אפשר לומר כי במסגרת הכללים המקובלים בכנסת, ובמיוחד במשרדי הממשלה, ההצעה הזאת מרחיקה לכת, אבל, אילו אני הייתי צריך לנסח

בסיפורו של ביאליק על "אריה בעל גוף". אבל הבית בחוץ איננו שמור. נראה שעדיין יש בתוכנו איוו הוננת ניידות ונוודות: את הקריסטלים, השטיחים והכול אפשר לקחת אתך כשאתה עובר מעיר לעיר, מרחוב לרחוב, מארץ לארץ; את הבית — לא.

לפי תוכניות הבנייה השונות לא יכולנו להתמודד עם העניין הזה, עם התאוה הזאת, פה לסגור מרפסת, שם לסגור מרפסת, האסתטיקה החיצונית נעלמה לחלוטין. בתחום זה יש מפנה חשוב בארץ, ובכמה ערים וערי פיתוח יש אפילו מפנה דרמטי לטובה. במידה רבה מאוד היה הדבר קשור להנהגה המקומית, לאופי של ראשי הרשויות, לגישה שלהם לאסתטיקה, אחת יכול כמעט לעשות מיפוי של מדינת ישראל מנקודת ראות אסתטית על-פי התכונות של ראשי הערים, הפדנטיות שלהם וכן הלאה.

היתה צרה רביעית, ובצרה הזאת אתם מטפלים בחוק הזה. היה איוו ולזול בוטה בזמנו של הקהל וכעצביו. לפני שנים אחדות, כ'1978, הוזמנו אני וכמה חברים, ד"ר רמון הראל, אינג'ינר יוסף כהן ועוד מישהו מעיריית תל-אביב, על-ידי שלמה להט, להיות הועדה אשר תכין לו תוכנית לשינויים במינהל הנדסה. ישבנו באותה ועדה והצענו לו הצעה לצמצם את מספר "תחנות הסחבת" בקבלת רישוי לבנייה. מכמה עשרות תחנות ירדנו לעשר או לשמונה תחנות. אינני יודע מה אירע ליישומן של הדוג הזה. יושב כאן חברי דב בן-מאיר, הוא בוודאי בקי יותר כעניין. אני מתאר לי שחלק גדול יושם.

הו"ר ד' בן-מאיר:

מהפשיטה האחרונה של המשטרה על מינהל הנדסה אתה יכול ללמוד שה"מאכרים" עדיין פורחים.

שבח וייס (המערך):

אז ה"מאכרים" חיים באקולוגיה של סחבת, של ביוורקטיה לשמה.

דוד מגן (הליכוד):

אני זוכר שיגאל גריפל, ממלא מקום ראש העיר, הראה לי חוברת, נדמה לי שזה בעקבות העבודה שלכם, ושמה "המסלול הירוק".

שבח וייס (המערך):

כן, "המסלול הירוק" הוא שלנו.

הו"ר ד' בן-מאיר:

שיפמן המנוח עשה שם עבודה גדולה. אבל עדיין יש הרבה מה לעשות.

שבח וייס (המערך):

אני זוכר שהבאתי את החוברת הזאת, "המסלול הירוק", שיש לי זכות יוצרים עליה, אחד חלקי ארבע, לעמית ראש עיריית חיפה, והוא גם כן אמר שיעיין, ואולי יעשה.

דוד מגן (הליכוד):

בחיפה היו קוראים לזה "המסלול האדום".

שבח וייס (המערך):

כאן בא חוק ויוצר את הסיטואציה הזאת. לדעתך זה צריך להיות האידיאל. אני רוצה להציג אותו, מתוך תקווה שהחוק הזה יביא אותנו למצב האופטימלי, לא האידיאלי.

1. תוכנית בנייה ותוכנית מתאר ככל מקום על-פי חוק. כל רשות מוניציפאלית שאיננה מצליחה לעשות זאת לברה, יכפו זאת עליה, יעשו זאת כשכיילה.

השאלה שלי: למה? מדוע? הרי ממילא אנחנו יודעים שזוהי המציאות. מהנדס העירייה הוא בורב המקרים מהנדס הוועדה המקומית, ובמקום שהוא לא משמש כמהנדס הוועדה המקומית ואותה ועדה מקומית מצאה לנכון למנות אדריכל מיוחד לוועדה המקומית. כנראה לאותה ועדה היו יוש — אני מכיר מוסדות תכנון כאלה — שיקולים מיוחדים למנות דווקא אדריכל שאינו מהנדס העירייה, כדי שישקיע את כל מרצו, את כל כוחו ואת כל כשרונו וכישוריו רק בענייני התכנון ובמעקב אחרי עבודת הוועדה שאותה הוא משרת. אני הייתי מציע ומבקש מהיוזמים לשקול את כיוולו של החידוש הזה, שהוא לדעתי מיותר ויכול רק להגביל מספר, מצומצם אומנם. של רשויות מקומיות בבחירת מהנדס לוועדה מקומית.

בסעיף 107 מוזכר כאן כי הדיון בהתנגדויות יהיה פומבי, וזו הזמנות לבקש מהיוזמים ולהציע בוועדת הפנים. כאשר החוק הזה יעבור לדיון שם, שבדיונים בוועדה המקומית יחולו כללי הפומביות, כללי הפרסום, החלים על הדיונים במועצת העירייה או במליאת מועצת המועצה המקומית; כי, כפי שכולנו יודעים, חופף הרכב הוועדה המקומית את הרכב מועצת העירייה. אין שום סיבה לכך שהדיונים בוועדה —

עדנה סולודר (המעריך):

דוד מגן (הליכוד):

כן, אין שום סיבה לכך שהדיונים בוועדה המקומית, כל הדיונים בוועדה המקומית, לא יהיו דיונים פומביים, כהגדרת דיונים פומביים במועצת העירייה לפי החוק. הנושא הזה הוא בעל צביון אזרחי ממדרגה ראשונה וכדאי לחשוב, בחידושים הרבים והמרעננים הקיימים בהצעת החוק המונחת לפנינו, על האפשרות לחדש חידוש גם בעניין הזה.

בסעיף 107א, בהצעה למנות חוקר, יש מעין כבילת ידיים מראש של שר הפנים ורשויות התכנון. הצעת החוק קובעת, שחוקר יכול להיות עורך-דין שהוא עובד מדינה, או עורך-דין שהיה עובד מדינה, או מהנדס בעל ניסיון — הניסוח לגבי המהנדס אינו ברור דיו ומשאיר פתח למחשבות שונות, ואולי, לעתים, לבחירת מהנדסים שהחוק לא מתכוון אליהם. לדעתי יכול שר הפנים למנות חוקרים בעניינים הללו מתוך מגזר רחב של אנשים, למשל, שופטים כדמוס, אם כי אפשר לומר בתשובה שהם היו עורכי-דין, אני חושב שהזכרת שופטים כדמוס ראוייה לציון בחוק, וכך גם יושבים-ראש של ועדות מקומיות בהווה או בעבר, עם ניסיון, לפחות כמו אותו עורך-דין, של חמש שנים — ואני לא רוצה להרחיב בעניין זה את היריעה בגלל רמזיו העבים של היושב-ראש לקצת בדיון. אני הייתי מציע לסגן השר וליועציו המשפטיים לחשוב על הרחבת היריעה מבחינת הגדרת קבוצת החוקרים.

סעיף 149(1) מדבר שוב על הצורך בפרסום בשלושה עיתונים יומיים. כאן המקום להזכיר הצעת חוק שאני יזמתי והיא עברה קריאה טרומית רק לפני שבועות מספר לגבי תיקון סעיף 77 וסעיף 89: להשאיר את השיקולים בעניין הפרסום בנושא שינוי תוכנית או הפקדת תוכנית, לשיקולה של הוועדה המקומית או המחוזית. יהיו מקומות שבהם היא תחליט שזה יהיה בעיתונות והיא תחליט בכמה עיתונים והיא תחליט באיזו שפה: יהיו מקומות שבהם היא תחליט שזה ייעשה על-ידי מתכבים רשומים; יהיו מקומות שבהם תאמר: ברדיו, בטלוויזיה וכיוצא באלה. יש להשאיר את הנושא הזה לשיקול דעתה של הוועדה. אני מעדכן את היושב-ראש: יש היום ועדת

את ההצעה ולצאת מתוך הנחה חמימה שבוועדת הפנים ימצא קונסנסוס לעוד נושא ולעוד נושא, הייתי מרחיק לכת עוד יותר, למשל, הייתי מנסה לקשור את ההצעה הזאת לחוקים אחרים, כמו חוק רישוי עסקים. כאשר נתקלתי בסעיף 10(א) לראשונה כמושג "רשות רישויו", שהוא מושג חדש, השליתי את עצמי לשנייה אחת שאולי מדובר כאן גם ברישוי עסקים והולכים לעשות סדר גם לגבי הנגע הזה, הרעה החולה הזאת. כפי שהתחלתי לומר, הייתי מציע ולבט את שני החוקים הללו. גם סגן השר, האחראי למשרד הפנים, וגם שרת הבריאות נמצאים כאן, שניהם נוגעים ואחראים לחוק רישוי עסקים, וזאת הזמנות לעשות סדר בעניין הזה.

ליושב-ראש ולאחרים כאן, המתמצאים בתחום המוני-ציפלי, אני לא מחדש גדולות ונצורות כשאני מגלה ומזכיר כי לכשליש מהעסקים הטעונים רישוי בכל מרחב המדינה וארץ-ישראל אין למעשה רישון לניהול עסק, יש רשויות מקומיות שבהן מספר העסקים הפועלים על רקע רישון עסק אף גדול משליש, ולמי שמנסה לחקור ולראות מהי הסיבה העיקרית לכך מסתבר, שהעסקים הללו פועלים בניגוד למגבלות הנקבעות על-ידי-חוק התכנון והבנייה, זה החוק שבו אנחנו רדים, גם כאן, אם ניתן סמכויות לוועדה המחוזית, כפי שמוצע בהצעה הזאת, להפעיל ולאכוף את החוק על עסקים אלה, לא עשינו דבר, כי מתוך ניסיוני — אני בטוח שגם מניסיונם של אחרים — אני רשאי לומר, שכאשר אתה מנסה להפעיל צווים וחוקים, ולפעמים פקחים, ולעתים גם את אנשי המשטרה, כדי לאכוף חוק שהציבור לא יכול לעמוד בו — ובמקרה זה מדובר בעשרות אלפי אנשים אשר מתפרנסים מעסקים ללא רישון — אתה יכול להפעיל גם כוח ולא תשיג את המטרה. תשיג עוד אלימות: עוד עבירות ועוד תיקים לבדיקה במשטרה וכיוצא באלה. אני מציע, אם כן, שכאשר יגיע העניין לוועדת הפנים הקריאה הראשונה — כך אני מניח, ואזמין את עצמי לדיונים בעניין הזה — ינסו להרחיק לכת בחקיקה הזאת ואפילו למזג את התיקון המוצע עם חוקים אחרים.

אין ספק בכך שהרבים המוצעים כאן, כמו הקמת רשות הרישוי, הן במישור המקומי, הן במישור המחוזי: העניין המוצע בסעיף 11(א) — האצלת הסמכויות לאחת מוועדות המשנה לשמוע התנגדויות: העניין המוזכר בסעיף 106 — מינוי חוקר לשמיעת התנגדויות: העניין המוזכר בסעיף 151 — ביטול הקלות כמותיות בשטחי בנייה: העניין המוזכר בסעיף 1158 — רישוי בדרך מקוצרת, וכולנו כבר מצאנו לזה ביטוי שגור "המסלול הירוק": הנקודה הבאה לידי ביטוי בסעיף 1158 — הצבת רשימת אדריכלים, מהנדסים והנדסאים, ועיקר החשיבות בכך היא לא מבחינת פרסום הרשימה אלא מבחינת הסנקציות שהחוק קובע לגבי מי שחוטם, מי שמגיש תוכנית ואחראי לעקוב אחריה ולוודא שהיא מתבצעת בהתאם לתנאי הרישון, שלפיהן אם הוא לא מקפיד לעשות כך, יימחק שמו מרשימת האנשים אשר יהיה להם היתר להגיש תוכניות — בכל הנושאים הללו אני רואה כהחלט בשורה, התקדמות, רבה וניכרת ככל מה שקשור בחקיקה בנושא התכנון והבנייה.

כפי שהזכרתי, הרעיון הכללי אומנם יפה, אבל הייתי מבקש, ברשות היושב-ראש, להתייחס בקצרה לשבע נקודות, לא כולן מהותיות, אבל כדאי שהשר ויועציו הנמצאים כאן, וודאי חברי הכנסה, ישימו את לבם להן.

בסעיף 20(א) בהצעה מדובר על כך שבוועדה מקומית של עירייה ישמש מהנדס העירייה כמהנדס הוועדה המקומית.

הראיה היא ששתייהן חיו בחוק האטמוספירה הזאת, וגם אם היו פה ושם הרהורים וערעורים, איש לא לחץ לחצים אדירים כדי שאפשר יהיה לכוא לרשות המבצעת ולהגיד: רבותי הביאו נא חוק אחר שיכול לשפר ולהקל עלי.

מה מונח ביסוד הצעת החוק הזאת, אדוני סגן השר? האמת היא, שחלק מהדברים קיימים, אלא מה? הקיום שלהם היה בזכותה ובסמכותה של הוועדה המחוזית, כבחינת ברשותה תקים וברשותה לא תקים. איך כתוב שם? — ברשותו יקצץ וברשותו ירופץ, רצתה — הקימה, לא רצתה — לא הקימה. וגם כאשר הקימה את ועדת המשנה, תמיד אפשר היה לערער בפני מליאת הוועדה המחוזית, ואז סובב הגלגל עוד ושוב, ומי יודע לאן זה היה מגיע. כאן הדבר קבוע, נקבעו מסגרות וגבולות. זו המסגרת וזו סמכותה, והפעילות קבועה ומסודרת. במלים אחרות, מה שהיה עד היום בבחינת מעשה של רצון בא היום ונעשה בבחינת מעשה של חוק ושל חתיקה, וודאי שצריך לברך על כך.

לאחר מסכת הברכות אני מודיע, שבועדת הפנים נעשו כל האמצעים כדי לקדם את כבלתו של החוק בקריאה השנייה ובקריאה השלישית, ואני מבקש להעיר הערות מספר לחשומת לבו של סגן השר, וגם כדי שנוכל לדון בהן.

הייתי בא ואומר: אותו מהנדס, ארכיטקט ועורך תוכנית, אני רוצה לתת בו הרבה יותר אמון, אבל, גם להטיל עליו הרבה יותר חובות. הנה, למשל, כאשר בא אזרח ונותן הצהרה בפני נוטריון, כל הרשויות מקבלות את ההצהרה שניתנה ליד נוטריון ובחתימת נוטריון כדבר אמת, ומייד פועלים על-פי הצהרה זו שניתנה לנוטריון. הייתי רוצה שחיתון למתכנן אותה סמכות, אבל, אם יתחפס, העונש יהיה לא רק מחיקת שמו מפנקס העוסקים, וזה מה שרצעת החוק אומרת. הצעת החוק אומרת שמקבלים את העריכה של אותו עורך תוכנית כאילו כל הנתונים שהוא מצביע עליהם הם נכונים, הם אמת, והיה ויודע שאחד הפרטים שמסר איננו נכון — יימחק שמו מפנקס העוסקים בנושא הזה. נתנים לו, כמובן, אפשרות לערער בפני בית-המשפט, והשופט יכול להגיד "כן", והוא יכול להגיד "לא". הייתי רוצה לתת לו סמכות מלאה כראשית הדרך. אני יודע שאין פה עונשים. כתוב שבמקרה שייחפס, ייחשב הדבר כאילו במסגרת של הצהרות כוזבות, ועל כך יש ענישה בחוק. הייתי רוצה שבחוק התכנון והבנייה נקבע וניתן לו היתרים רבים, ניתן לו סמכויות רבות ונאמין לדבריו, אבל גם נעניש אותו קשות אם אחד הפרטים שייחן לא יהיה נכון. לא הייתי רוצה להחיל עליו את חוק העונשין לגבי המצהירים שקר, אלא פה, פה נקבע. פה נתחשבן אתו מייד ובחומר.

הדבר השני שהייתי מבקש ממך, אדוני סגן השר, במסגרת המהפכה הרעיונית הזאת — וזו המהפכה רעיונית, אני רוצה שתדע זאת. גם חבר הכנסת דוד מגן יכול לספר לך שזאת מהפכה רעיונית, אולי לא הכול אנתנו אומרים, אבל זו המהפכה רעיונית. במסגרת המהפכה הרעיונית הזאת אני מבקש ממך לקצר את התקופה. למשל, כתוב שהוא יכול לקבל את החשוכה מהוועדה המקומית בתום שלושה חודשים. בוא נקצר את משך הזמן, בוא נעשה זאת 60 יום, בוא נעשה את זה 45 יום.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אהרן נחמיאס (המערך):

נכון, אבל היא יכולה לקבל שלושה חודשים מיום הגשתה. אני מציע לקצר את משך הזמן למחצית. במקרה הזה נוכל לעשות שני דברים טובים: א. אותה תוכנית בנייה תאושר מהר,

משנה בוועדת הפנים, כראשותו של חבר הכנסת נחמיאס, שרונה בהצעה שיחמתי, ואני מקווה שהעניין הזה יכוא לידי ביטוי בקריאות הבאות במקביל לחקיקה המוצעת היום. אשמח מאוד אם אף תימצא אולי דרך למזג אותה הצעה עם ההצעה הנוכחית ולכלול אותה באחד הסעיפים כאן, אם אכן יסכים משרד הפנים לשותפות עם הכנסת ולא רק לקבלת תמיכת הכנסת.

אדוני היושב-ראש, ברשותך, שלוש הערות אחרונות וקצרות. סעיף 158 אומר: אם יש חילוקי דעות ברשות הרישוי המחוזית, שר הפנים הוא זה שיקבע מי הפוסק ברשות הרישוי הזאת; והסעיף לא נותן מענה לשאלה, מה קורה אם ברשות הרישוי המקומית יש חילוקי דעות בין יושב-ראש הוועדה למהנדס הוועדה, או בין יושב-ראש ועדת המשנה למהנדס הוועדה, וגם על עניין הזה צריכים לתת תשובה.

סעיף 158 המדבר על רשימת אדריכלים, מהנדסים והנדסאים, ולדעתי צריך לנסח אותו כך שיהיה ברור שהרשימה היא ארצית והאחריות לעריכת הרשימה ולפרסומה היא של משרד הפנים.

הערה אחרונה לגבי סעיף 256 א — אגרה השנייה כמתחלוקת. נאמר שאם האגרה שנייה במחלוקת צריך לפנות לבית-המשפט. לא אחרש ליושב-ראש אם אומר, שכל אזרח סביר אשר נחבע לשלם תשלום והתשלום הזה לא נראה לו, הדרך היחידה שיש לו היא לפנות לבית-משפט. הסעיף המיוחד בחוק, האומר "אם לא נראה לך משהו לך לבית-משפט", הסעיף הזה מיותר. אם היתה מחשבה להכניס סעיף כזה, רצוי לחשוב על אלטרנטיבה פשוטה יותר ונוחה יותר מאשר בית-משפט, ולקבוע סמכות כלשהי כדי שהאזרח הנדרש לשלם אגרה, וסכום האגרה שנקבע לא נראה לו, יוכל לערער לפני אחד ממוסדות התכנון.

אדוני היושב-ראש, יש לי עוד הרבה מאוד הערות לגבי החוק הזה. זה חוק טוב. זה חוק חיובי, היומים של החוק ראויים לברכה. את יתר הערותי אשמיע בוועדת הפנים, ואליה אומין את עצמי לאחר שיאושר החוק בקריאה ראשונה.

היו"ר ר' בן-מאיר:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אהרן נחמיאס, ואחריו — לחבר הכנסת אמנון לין.

אהרן נחמיאס (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להמשיך את דבריו של חבר הכנסת דוד מגן ולברך את סגן השר רוני מילוא על שזכה להביא את הצעת החוק הזאת, ובוודאי את החברים שסייעו ועודו בידו — היועץ המשפט של משרד הפנים והממונה על נושא הבנייה במשרד הפנים.

החוק הזה בא לשבור קונצפציה שהיתה קיימת עד עכשיו, שהיתה בבחינת קדוש ואין נוגעים בו. מימים ימימה, מאז קום המדינה, נכון שהיה שיפור והוכנסו חוקונים בחוק התכנון והבנייה, אבל, משום-מה היו נקודות מספר שנשארו קבועות במקומן, ולא היה אפשר להכניס בהן שינוי. למשל, כל יחסי הגומלין בין הוועדה המקומית ובין הוועדה המחוזית, זה היה בבחינת: זה עניינה של הוועדה המקומית, זה עניינה של הוועדה המחוזית, ואין רשות אחת נוגעת ברעותה אלא לאחר דיונים מייגעים וארוכים, ויוזם התוכנית או מבקש היתר הבנייה נשמתו היתה יוצאת עד שראה את היתר בדיו.

אינני יכול להגיד לכם אם זה היה נוח לוועדות הבנייה המקומיות, או אם זה היה נוח לוועדות הבנייה המחוזיות, אבל,

לאזור עוז מבחינת הזמן, כדי להביא את הצעת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית מהר ככל האפשר.

ולסיום, שוב מסכת ברכות לאנשים שעשו במלאכה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנון לין, ואחריו — לחבר הכנסת דב בן-מאיר.

אמנון לין (המערך):

ארוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אני רוצה לברך את סגן השר במשרד ראש הממשלה, ממלא-מקום שר הפנים, על אשר זכה להביא את החוק הזה, שהוא בבחינת מהפכה. לא אתעכב על הסעיפים, מפני שאני רוצה לעסוק בנקודה אחת בלבד, אבל כאדם שעסק ועוסק גם עתה במשפטים, כמי שמכיר את הכביה הזאת, גם בשלטון המקומי, במועצת עיריית חיפה, אני רוצה לומר: אני חושב שאנו עושים מהפכה בכל סדרי החיים של רבדים רבים מאוד של אזרחים בישראל על-ידי החוק הזה. הוא ישפיע על האווירה בציבור.

המצב עד כה פשוט חינך את האזרח לרמות את הרשות, ומי שאינו מרמה הוא "פראייר". המצליחן הוא עורך-הדין, היועד לעזור ללקוח שלו לרמות את הרשות, ובכלל הגענו לכך, שהחוק הקיים ייאש את אזרחי המדינה מראש מהפרוצדורות הנהוגות במשרד הפנים, בחוק התכנון והכנייה וכן הלאה, ולכן הם חיפשו לעצמם אפיקים אחרים, בלתי חוקיים. לכן אני אומר שאם החוק הזה יעבור, אני מניח שתוך זמן קצר תשתנה האווירה ביישוב.

הפס הירוק שאתה מדבר עליו הוא דבר חשוב לאין ערוך. אם יהיו שיניים של ענישה מרתיעה כלפי אלה שיונו את הפס הירוק.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
 את המסלול הירוק.

אמנון לין (המערך):
 את המסלול הירוק.

היו"ר ד' בן-מאיר:

עליו להיות פס רחב. דיו כדי שיוכל להיות מסלול.

אמנון לין (המערך):

כלומר, יש חשיבות גדולה למסלול הירוק הזה, אם תעמוד לצדו ענישה מרתיעה מהירה, דיון מקוצר, מהיר מאוד, של אלה שהונו את הרשות.

אני חושב שאחד הדברים החשובים הוא עניין המתכנן המחוזי, זה אחד הדברים החשובים ביותר שאהם מציעים פה, אם הוועדות המקומיות יכולות להשהות תוכניות שונות על-ידי מהנדסים, עם כל הפניות לכאן או לכאן, הרי המתכנן המחוזי ורשות הערעור המחוזית יכולים לעשות תפנית דרמטית בנוגע לכל הקשרים בין הוועדה המקומית לבין האזרחים.

בני שליטא (הליכוד):

אבל יש היום מהנדס מחוז. מה ההבדל?

אמנון לין (המערך):

יש הבדל. איני רוצה להסביר לך מה ההבדל בין מהנדס מחוזי לבין מהנדס מקומי. איני רוצה להיכנס כרגע לוויכוח הזה. אני חושב, שבעניין זה יש בחוק שיפור התוקף את הכיורוקרטיה שהרסה כל חלקה טובה בארץ.

בני שליטא (הליכוד):

לזה אני מסכים.

ואנחנו רוצים שהארץ תיבנה: ב. יהיו הכנסות רבות לרשויות המקומיות, מאגרות הבנייה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

ארון נחמיאס (המערך):

זה נכון. עברתי על החוק. עברתי על הזמנים והמועדים שקובע החוק, ואני חושב שאפשר לבחון אפשרות של קיצור התקופה.

אני בא להציע לך גם, שמי שיכול להתלונן שניתנו פרטים לא-נכונים בתוכנית הוא לא רק יושב-ראש רשות הרישוי, לא רק יושב-ראש הוועדה המחוזית, שיכול לטעון בפני שר הפנים, אלא אפילו אזרח שיועד שניתן איזה פרט לא נכון — הוא יכול להתלונן. צריך לפתוח לו גם את הדלת הזאת בבחינת "את פתח לו". זה לא יכול להזיק.

חבר הכנסת דוד מגן ציין את עניין הפרסום בעיתונים, יש לו הצעה מיוחדת לנושא הזה. אני חושב שאפשר יהיה לשלב זאת בסעיף שבו מדבר בעניין זה תיקון מס' 25. אפשר לעשות כלים שלובים. אתה הולך ביקשת בסך-הכול לייצל ולהקטין את משך הזמן, וגם להקטין את ההוצאה הקשורה בפרסום. אפשר יהיה לתאם.

ודבר אחרון, ארוני היושב-ראש: "נתגלעו חילוקי דעות בדבר תשלום אגרה לפי חוק זה ודרך חישובה, ישלם החייב בתשלום את הנדרש לשלם והוא רשאי לפנות לבית-המשפט המוסמך אשר יכריע במחלוקת". אדוני סגן השר רוני מילוא, אזרח שיגיש בקשה להיתר בנייה, ויטילו עליו לשלם סכום מסוים של אגרת בנייה, והוא יחשוב, למשל, שעליו לשלם 2,000 שקלים פחות — מה אנחנו עושים לגבינו בחוק הזה? אנחנו שולחים אותו לבית-משפט. לשלוח אותו לבית-משפט פירושו, שיהיה עליו להוציא שכר טרחה לעורך-דין. אני מניח, שאין עורכי-דין רבים שירצו לעשות את המלאכה בהתנדבות. עד שבית-המשפט ידון בדבר יעבור זמן.

אין לי כרגע הצעה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

ארון נחמיאס (המערך):
 זה מה שכתוב פה.

דוד מגן (הליכוד):
 זו הזדמנות לחקן את זה.

ארון נחמיאס (המערך):
 זה מה שכתוב פה וזה מה שאני מבקש לחקן.

אני מודה על האמת, אין לי הצעה, גם אין לי רעיון להעלות בפניך. אדם כמוך העוסק במשפטים במקצועו, ודאי

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
 עסק.

ארון נחמיאס (המערך):

עסקת במשפטים במקצועך, ואולי יחד עם החברים במשרד הפנים תוכלו למצוא איזו דרך שהיא, והכול כדי להקל על האזרח.

אדוני היושב-ראש, ודאי שחברי ואני נתמך בהעברת הצעת החוק לוועדה הפנים של הכנסת, ונצטרך כולנו יחד

הנהלת רובע של העיר חיפה. היהודים באו ואמרו: אנחנו לא מוכנים להמשיך בצורה כזאת. יש לנו חיים כאלה ויש לנו חיים אחרים. אני נוהר מאוד בניסוח המשפטים. אני אומר: חברים, מה אתם רוצים, איזה פתרון יש לכם? והאזרחים לא יודעים על הוויכוחים האלה שמתקיימים בקרבנו. וכשאני בא לכרמיאל ורואה ש־30 משפחות ערכיות מהגליל כבר הצטרפו, ומנצרת 600 משפחות — אני שואל: איך נשיב לציבור היהודי את התחושה, שבניסוח האלה אפשר יהיה להמשיך ולחיות חיים יהודיים במסגרות מסוימות בלי למנוע משכנים ערבים לבוא ולהתגורר באווירה מאוד לא נוחה? עדיין לא כשלו גם התנאים לכך שיהודים יגורו בדיירי-אל-אסד, במגדל-כרם, בטמרה ובשפרעם. לא מפני שאנחנו לא רוצים בכך, אלא מפני שיש נסיבות רגישות במיוחד. אני אומר, חברי הכנסת, אם לא נאפשר את הבנייה לגובה בכפרים הערביים, ייווצר מכלול של בעיות חברתיות שאין לנו תשובה עליהן. אז לא נוכל למנוע זאת.

בחיפה, תודה לאל, יש שכונות מעורבות, ואנחנו עושים פעולות אדירות כדי שיהודים וערבים יחיו באווירת דו־קיום יפה. אני רוצה שתדעו שיש לנו גם הישגים יפים. כשאני מסתכל על חיפה, אינני מודאג. אבל אני מדבר על כרמיאל, אני מדבר על מגדל-העמק, אני רואה מה נוצר בנצרת-עילית.

לכן, אני פונה למשרד הפנים ומנצל את ההזדמנות הזאת של דיון זה, כדי לעורר את השאלה הזו. אדוני סגן השר, דע לך, אני מעריך שהשאלה הזאת היא קרדינלית ביותר בחיינו, בעיקר בצפון. אולי תהיה לך הזכות להיות האדם שיעשה את המהפכה בתחום מדיניות הבנייה לגובה בכפרים הערביים. אם תעשה זאת תפתור בעיות מספר במכה אחת, ואני חושב שהדבר יזקק לזכותך. תודה רבה.

היו"ר א' נתמיאס:

תודה לחבר הכנסת אמנון לין, רשות הדיבור לחבר הכנסת דב בן-מאיר, ואחריו — לחברת הכנסת עדנה סולודר.

דב בן-מאיר (המערך):

אדוני הישכב־ראש, חברי הכנסת, את דברי הברכה כבר הקדמתי. כאשר סגן השר רוני מילוא סיים את הצגת החוק בקריאה ראשונה, אני רוצה לגשת ישר לנושא עצמו.

קודם כול, יש לי הערה לחבר הכנסת שבת וייס. אין זה נכון כדיוק שהזניחו את הבנייה העירונית, חבר הכנסת וייס. האנגלים דאגו לזה לפני הקמת המדינה. את ירושלים בנו יפה מאוד.

שבת וייס (המערך):

צינתי זאת.

דב בן-מאיר (המערך):

את חיפה ואת ירושלים בנו כערים יפהפיות לפי האסכולה של ה"באוהאוס". עד 1948 היו אלה ערים יפות מאוד. מתי התחילו הצרות? — כאשר התחלנו את הבנייה ההמונית הזאת, את הבתים המכוערים, הלא-גמורים, הצומחים, המתפשטים, שלא התאימו לשום דבר, ולא היו פונקציונליים. הם הזמינו את כל השניניים, התוספות והבעיות, וכך בקצב מהיר כל כך הפכו חלק מהשכונות החדשות לשכונות שיקום. כפי שאנחנו רואים אותן היום.

אחד הדברים החשובים שהצעת חוק זו צריכה להשיג — אני מקווה שהיא תניח מחדש מסד לתכנון ולבנייה אחרים במדינת ישראל.

אמנון לין (המערך):

עכשיו אני רוצה לעסוק בנושא שונה בתכלית, והייתי מבקש את תשומת לבו של סגן השר. אחד הדברים המטרידים את מנוחתי מאוד מאוד זה זמן רב הוא המצב במגזר הערבי.

רק לשם הדגמה אציין איזה אירוע שהיה בעבר. ב־1952 הייתי מנהל המחלקה הערבית בחיפה ובצפון, וראיתי את מועצת פועלי חיפה מארגנת שכיחות של פלוגות הפועל נגד פועלים שבאו מהשטחים המוחזקים — כלומר נצרה, גליל, עכו — לעבוד בחיפה. קמתי ונאמתי ואמרת: רבותי, תזכרו, אם ההסתדרות לא תארגן את העובדים הערבים בנצרת, בעכו, בגליל, מי שייפגע בסופו של הדבר יהיה הפועל היהודי, מפני שהפועל היהודי לא יוכל להתמודד עם הפועל הערבי הזול. ההסתדרות תפסה את העניין.

עכשיו אני עובר לחוק הזה, כל פעם שאני מדבר על בעיית הדיור בכפרים הערביים, התכנון, הבנייה, נסגרות כל הדלתות. מה זה מעניין אם הערבים יסדרו? לנו יש בעיות משלנו בחיפה, בקריית-חיים, בעכו, בנהרייה, ברם, על כל יהודי בצפון לדעת, שאילו היתה מדיניות אחרת בכפרים היה אפשר למנוע את ההתדרפקות על שערי נצרת-עילית: היה אפשר למנוע את ההתדרפקות על שערי כרמיאל, מגדל-העמק, עכו, שכונות אחרות שכונות, חיפה, והגליל כולו ואת הנהירה לערים היהודיות הנבנות על-ידי הכספים של האומה היהודית, של האום היהודי. למה זה קורה? כי לא היה לנו השכל לשנות את מדיניות הבנייה בכפרים הערביים.

חברים, אני רוצה להצביע על נקודה אחת. אנו מתפעלים תדיר מכך שיש אצלנו אגודות שונות, המוקמות בהתנדבות במטרה לשמור על כל מיני דברים, בנייה המועצה לארץ-ישראל יפה, יש כל מיני אנשים צדקנים, הבאים ואומרים: לא ניתן לבנות בתים גבוהים בכפרים. למה? — כי זה משנה את הנוף, זה לא יפה, כבר ערכי צריך להתמוג עם הנוף. על כן, מותר לבנות שלוש קומות, שתי קומות, קומה אחת עם החצר, ואני אומר לכם, חברי הכנסת: האם אני לא הייתי מסכים לגור בבית בן קומה אחת עם חצר? כל יהודי שני היה מוכן לגור בבית קטן עם חצר. מה יותר טוב מזה?

שבת וייס (המערך):

בתנאי שאתה תהיה בקומה השנייה.

אמנון לין (המערך):

או, קיי, אבל עם חצר.

אבל, חברי הכנסת, מה אפשר לעשות שאין לנו מדינה גדולה, וכל פיסת קרקע יקרה, ואנחנו צריכים לעלות לגובה כדי להשאיר רוחבות לעתיד? והנה לקחנו לעצמנו את העו, והייתי אומר את עזות המצח, לומר שבכפרים הערביים לא נאפשר בנייה לגובה. ומה קרה? בלחץ הנסיבות של התפרצות האוכלוסייה נוצרו שתי אפשרויות: בנייה מחוץ לשטח הבינוי של הכפר ללא רישון, או התדרפקות על שערי ערים יהודיות, היוצרת בעיות חברתיות שאין לנו תשובה עליהן. כאשר באה אלינו קבוצת אנשים מנצרת-עילית, מכרמיאל, ממגדל-העמק, מחיפה, מהשכונות, או מעכו ואומרת: יש לנו בעיה, אנחנו אומרים: מה אתם מציעים? ואין תשובה. יש רק תשובה אחת: אנחנו נחיר בנייה לגובה, כל בתים ורכיזקומות בכפרים הערביים. ככל שנקדים בכך ונצא בפעולה זו בתנופה רחבה כדי לפתור את מצוקת הדיור, נקל את הבעיה הזאת, המעוררת בעיות חברתיות קשות מאוד, שאין לנו תשובות עליהן.

באחרונה השתתפתי בדיון קשה מאוד בחיפה. בין חברי

לעשות עסקים, ואחריו הולכים עוד עשרה ואחר כך עוד חמישים — — —

שבת ויום (המערך):

ברחוב ירמיהו כדאי לקרוא למסעדה: "מעז מעז לא אכילה".

דב בן-מאיר (המערך):

ופתאום צצות מאה, מסעדות כאלה ויש התחכמויות. ברגע שאחה תופס אותם הבעלים מתחלפים, ועד שהעניין מגיע לבית-המשפט, כעבור שנתיים, שוב הבעלים מתחלפים, ובניתיים מסעדה זאת עובדת כלא רשיון חמש, שבע, עשר שנים, ואחר כך מתחללות צעקות: מה זאת אומרת, אחרי כל כך הרבה שנים?

כך גם לגבי הכנייה. כך שמכניה זאת העובדה שוועדה מחוזית תחפנה יותר לדברים האלה שאמרת, תפקד, והיה יותר שיניים לפיקוח — זה הדבר החשוב בנושא זה.

כנגד זה אני מתנגד קצת לקשיחות של מה שנקרא "סטייה ניכרת". האם המתכננים מקבלים כולם את השראת התכנון מהשכינה? היא יורדת אליהם מההיסטרי? לא ראינו שגיאות בתכנון? לא ראינו תכנון שלא שווה פרוטה, שברגע שמתחילים לעבוד רואים שהוא בלתי ניתן ליישום?

כל הדברים האלה עומדים היום לפני גיליוטינה, שבהיות הוועדה המחוזית גם היא לא משוחררת מאינטרסים ומעמדות, ובהיותה נתונה בלחץ של נושאים של לוקל-פטריוטיזם של משרדי ממשלה שונים, עלולים אלה להביא לתוצאה בלתי-אפשרית. אחת הבעיות הקשות שלנו בנושא התכנון והבנייה היא, שאנחנו כופים מצבים בלתי-אפשריים ואנשים מתחילים לפרוץ אותם. לכן חשוב ביותר להשאיר איזה פתח, כי ברגע שאחם לא משאירים פתח העניין הולך ישר לבתי-המשפט.

עד עכשיו זה היה 6%, ולא מי יודע מה. אם סטייה ניכרת היא אפס, מה פירוש סטייה לא ניכרת? מינוס אחוזים, מה זו סטייה לא ניכרת? הרי סטייה ניכרת צריכה לומר שיש איזו סטייה. עד איזה גבול? עד עכשיו זה היה מקסימום 6%. דרך אגב, אינני יודע, אדוני סגן השר, ביחס לשנת מעבר של הרכניות — שלפעמים עוברות 8 ו-12 שנים עד שהן מאושרות — אם תיתן להן עכשיו פתאום גיליוטינה של שנה אחת מעבר כדי שיצמצמו את ה-6% האלה — האם זה יספיק?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא: מה זה 6% כשמדובר בשש קומות, ב-1,200 ממ"ר? 6% יכולים להיות דבר רציני מאוד.

דב בן-מאיר (המערך):

בסדר, אבל אתה יורד לאפס. אתה יכול להגיד: 6% זה יותר מדי.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

לא אפס, אבל למה שלא יהיה בדיוק? אני לא רוצה שאנשים יהיו תלויים ברצונו הטוב של אדם כלשהו בעירייה, לא של ראש העיר ולא של סגניו, שישכימו או לא ישכימו לתת את החוספת הזאת. זה פתח מסוכן מאוד.

דב בן-מאיר (המערך):

אני יודע, אבל אגיד לך מדוע: כיוון שהמערכת שלנו בארץ אינה עובדת כמדויק.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

היא תתחיל.

כאן אני מגיע לחוק עצמו, וכפי שאמרת — וכן אמרו יתר חברי — אני משבח אותו מאוד. יש לי כמה הערות עקרוניות, ואפתח אותן בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הדבר הראשון: נכון שבהצעת חוק זו כולטים הקיצורים המינהליים, אבל אין פה שינוי מהותי. אני רוצה להסביר מהו שינוי מהותי. ועדה מקומית וועדה מחוזית עושות אותו דבר. זה כפילות שמעוררת פעמים רבות ניגודי אינטרסים: עמדות מנוגדות גם מבחינת הפרסטיז'ה, ויש גם אינטרסים שונים. למשל, כאשר בוועדה המחוזית של מחוז תל-אביב וגושרין יושבים שישה או שבעה ראשי ערים, ברור שכאשר מגישים תוכנית לפיתוח מרכז תעשייתי או מינהלי, נניח בחולון, וזה עלול לפגוע בפיתוח של מרכז דימה בבת-ים, אני כבר רואה את ההתנגדויות. כך, שמכניה זאת הדבר כבר קיים בתוך הוועדה המחוזית, ודאי שהוא קיים בין הוועדה המקומית לבין הוועדה המחוזית.

דבר נוסף, מי יושב בוועדה המחוזית? — פקיד ממשלה, פקיד משרדים שיש להם אינטרסים, ולפעמים אינטרסים מנוגדים, של משרד אחד נגד משרד אחר, ולכל אחד יש זכות וטו. התוצאה היא, שהסחכת איננה נגרמת רק על-ידי הצדדים המינהליים, וכפי שאמרת חשוב מאוד שמקצעים אותם עכשיו, אלא גם בגלל העובדה שמטילים למעשה על שני מוסדות לעשות אותו דבר.

אני מציע לעשות חלוקה אחרת. הוועדה המחוזית צריכה להיות זו שמדרכת עשיית תוכניות מתאר ומפקחת שכל בנייה שנעשית ומאושרת על-ידי הוועדה המקומית, היא במסגרת תוכנית המתאר. זה בתחום הפיקוח שלה. אבל את העבודה המעשית צריכה לעשות הוועדה המקומית, ויש לסמוך עליה כעניין זה. אוריא תחפנה הוועדה המחוזית יותר לעידוד תוכנית מתאר.

חברי הכנסת, אחם יודעים כמה תוכניות מתאר יש בתל-אביב? — 1,200. כמה יש בניו-יורק? — 5. אני רוצה שתבינו מדוע אפשר בארצות-הברית להגיש תוכנית ומיד להתחיל לבנות, ואי זכרו למי שלא בונה לפי התוכנית.

היו"ר א' נחמיאס:

1,200 תוכניות מתאר?

דב בן-מאיר (המערך):

כן, תוכניות מתאר חלקיות של גוש זה וגוש אחר, לכל אחד תוכנית מתאר נפרדת.

היו"ר א' נחמיאס:

אולי אתה מתכוון לתוכנית בניין העיר — תב"ע?

דב בן-מאיר (המערך):

אולי, סליחה, תב"ע נפרדות. יחי ההבדל הקטן, תודה רבה.

חברי הכנסת, דיברתם פה על מה שקורה בתחום זה במגזר הערבי, ממה נובעות הבעיות של המגזר הערבי אם לא מהעדר תוכניות מתאר, מהעדר תוכניות בניין עיר?

משום כך, אחד הדברים החשובים שהוועדה המחוזית תוכל להתפנות להן הוא דחיפת את הנושא הזה.

דבר נוסף הוא עניין האכיפה. חברי הכנסת, נושא האכיפה הוא אבי-אבות כל הבעיות שלנו. מה אפשר לעשות כאשר פתאום מתחשק למישהו לפתוח מסעדה ברחוב ירמיהו בתל-אביב ולשנות שם את כל המכנה, כיוון ששם אפשר

הדרך במסע הייסורים הרגיל שכל חבר בוועדת הפנים מכיר אותו בווריאציות שונות. קראו לזה כאן "מסלול ירוק", שיוביל את הדברים יותר מהר. גם אני אינני רוצה להתייחס לפרטים. אני יכולה לומר שיש פה כמה דברים שממכת ראשון, מאוד שטחי — ואת הדיון ואת הלימוד המפורט נעשה לאחר הקריאה הראשונה — נראים לי כהחלט' חינויים מאוד ומפשיטים את ההליכים, וכלבר שפשיטו הזה לא יהיה על חשבון הידע והמקצועיות, החשובים מאוד בחוק הזה.

אני מקבלת את הערתו של חבר הכנסת דוד מגן בעניין החשיבות של הפומביות. אני חושבת שיש מקום, גם בוועדה המקומית, לכך שתהיה אפשרות להביא את ההתנגדויות בדרך פומבית. יש גם תיקון התוחר לכך שניתן יהיה לקבל בפורום מצומצם החלטה עם אפשרות ערעור תוך זמן מוגבל למי שמערער, על-מנת לפשט את ההליכים. אני רואה גם חשיבות ברוח על הביצוע לוועדה, מה מתבצע אחרי שכבר נתקבלו ההחלטות.

גם אני רוצה לדבר על דברים הנוגעים לחוק בכללותו, ואני מחכה ליום שבו הם יגיעו אולי גם כתיקונים מפורטים יותר, אם בהודמנות של החקיקה הזאת ואם בהודמנות אחרת. אני מבחינה בין בנייה פרטית לבנייה ציבורית, וכן בין תוכניות מתאר ליישוב חדש לתוכניות מתאר לגבי יישוב ישן שסוף-סוף מתקנים לו תוכנית מתאר. נדמה לי שזאת אופרה שונה לחלוטין.

בימים אלה אנחנו נתקלים הרבה מאוד בבעיות של תוכניות המתאר למגזרי המיעוטים, אלה הנעשות לגבי יישוב ותק. פה באמת יש דרך ייסורים שקשה לעמוד בה, וצריך למצוא דרכים של פישוט. לפעמים אחת הסיבות לכך שאין תוכנית מתאר היא שאין בכלל ועד מקומי ואין מי שיטפל בנושאים אלה. פה צריכה להיות איזו יוזמה מבחון, שתמנע כל מיני עיוותים שאחר-כך לא נדע איך לתקן אותם.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
נדמה לי שיש טעות אופטית אצל אלה מחברי הכנסת, המדברים על כך שבמגזר המיעוטים אין תוכניות מתאר.

עדנה סולודר (המערך):
לא אמרתי שאין בכלל.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
ברוב המקרים יש תוכניות מתאר. יש אולי מקרים בודדים שאין.

עדנה סולודר (המערך):
ירדע לי וזכור לי שהועלה פה אירעם המספר של 25 רשויות שעדיין אין להן תוכניות מתאר. מה שהדגשתי, שתוכניות המתאר האלה מתייחסות לפעמים ליישוב שנבנה מזמן. נעשו בהן טעויות, ולכן הדברים כואבים מאוד גם כשיש כבר תוכנית מתאר.

ולעניין המגזר הזה — לא מכבר עסקנו ברוח מרקוביץ. בוועדת הפנים, שאני חברת בה, קיבלנו את הדוח וגם דנו עליו. נדמה לי, ואשמח אם ממלא-מקום השר יתקן אותי, שהממשלה בחרה ועדת שרים שצריכה לדון ברוח הזה ולהגיש את מסקנותיה. באחת ההודמנויות אמרתי כאן, שאני מקווה שגורלו של הדוח הזה לא יהיה כגורל דוחות קודמים רבים, והוא לא יהיה מונח כאבן שאין לה הופכין. כל הדוח הזה בא בעצם למתוח קו על העבר ולאשר דברים שאנחנו היום לא יכולים לפתור ומוכרחים לשים עליהם קו, כדי שאחרי הקו הזה תחיל איזו דרך חדשה שתתבסס על תוכניות מתאר, ולא

דב בן-מאיר (המערך):

אתה לא יכול להתחיל מייד מהסוף. לדעתי אתה סוגר יותר מדי חזק והמערכת תתפוצץ מבפנים.

למה אישור התהליכים נמשך כל כך הרבה זמן? כיוון שאחד ה- "no" for an answer. יש עוד ערעור ועוד ערעור עד שבסוף מתישים את הוועדה המקומית. אחר-כך מתישים את הוועדה המחוזית ואחרי שמונה שנים מקבלים בכל זאת את מה שרצו לקבל, או כמעט את מה שרצו לקבל.

הי"ר א' נחמיאס:

כן, אבל החוק הזה בא לסגור את זה.

דב בן-מאיר (המערך):

השאלה היא איזה גבול אתה סוגר בעניין הזה. אנחנו בוודאי נשקול את העניין הזה פעם נוספת בוועדה ונראה אם הירידה הדרסטית לאפס רצויה ולא עלולה להיות counter productive. אני לא מציע לבדוק יותר מדי את העניין הזה, אבל אני חושב שהוא צריך להיבדק.

דבר אחרון. אין בהצעת החוק הזאת מוצא לתיקון שגיאות של תכנון. אמרתי קודם שנעשות שגיאות בתכנון, ומתי מגלים אותן? — כשרוצים להתחיל לבנות. למשל, אני הייתי מסמך את רשות הרישוי שאתה מציע להקים עכשיו, שתהיה לה איזו דרך לתקן את התכנון אחרי שכבר אישרו את התוכנית הקודמת כפי שהיתה והסתבר שהיא בלתי-ישימה, שיש בה אפילו תקלה של קונסטרוקציות. אני יודע שיצאו עכשיו עם שישה גשרים להולכי רגל והסתבר שקונסטרוקציה של אחד הגשרים היא בלתי-אפשרית וצריך לתכנן את כל הגשר מחדש.

הי"ר א' נחמיאס:

נכון, כי התרגלו לעשות שגיאות כאלה.

דב בן-מאיר (המערך):

יפה, לכן אומר שצריך לתת למישהו סמכות — לא לעירייה, לא לרשות המקומית ולא למהנדס. פה הייתי מציע לתת לוועדה המחוזית או לרשות הרישוי את הסמכות, אם היא רואה כדיעבר שיש בתכנון "פשלה", לעשות משהו כדי ששלב של בניין או התחלה של יסודות לא יעמדו כן עשר שנים, כי לא יודעים איך להתמודד עם העניין הזה.

כשנדון על כך בוועדה אני אציע למי יש לתת את האפשרות לתקן שגיאות תכנון — ושגיאות תכנון קורות אפילו בונה פיזה, אדוני היושב-ראש. היינו לא מתוך רצון רע אלא בגלל חוסר כשרון, חוסר נתונים או דברים אחרים. אם הדברים האלה ייעשו, אני חושב שזאת תהיה פריצת דרך.

אני רוצה לברך שוב את כל העושים במלאכה. אנחנו נעזר לכם להעביר את הצעת החוק הזו מהר ככל האפשר. תודה.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת דב בן-מאיר. רשות הדיבור לחברת הכנסת עדנה סולודר, ואחריה — לחבר הכנסת רן כהן.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אני רוצה להצטרף לזכרות לממלא-מקום שר הפנים, סגן השר רוני מילוא, לזכרות שנתגלגלו לידיו, בתקופה הקצרה שהוא משמש בתפקיד זה, ואני מקווה שהן לא תזקנה לו. אני רוצה לברך את היועצים המשפטיים ואת כל אלה אשר טביעות אצבעותיהם ניכרות בתיקון הזה. שהוא בהחלט תיקון חשוב מבחינת קיצורי

היו"ר ד' בן-מאיר:

הוא לא ממלא מקום שר הפנים. הוא סגן שר במשרד ראש הממשלה, האחראי מטעם ראש-הממשלה למשרד הפנים. רק שר יכול להיות ממלא מקום שר. צריך לחקן את העניין. אני לא אתנגד שהוא יהיה ממלא מקום שר ויהיה שר, אבל כרגע אין זה תוארו.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני נענה לבקשה לקצר דברים. בשל מסיבת כרימזוה לכן של אחד העובדים, ובהודמנות זו אני רוצה לברך אותו, ואדבר בתכלית הקיצור.

אדוני היושב ראש, אין כל ספק שבהצעת התיקון מס' 25 לחוק הזה יש משום התקדמות, ובעיקרו של דבר משום ייעול בעבודת התכנון והבנייה ביישובים השונים, ויש לברך על כך. ואולם, אני רוצה להעיר כמה הערות, ואני מבקש להביא אותן בחשבון כעת הדין לקראת קריאה שנייה ושלישית בוועדה.

ראשית, אני סבור שכבר בסעיף הראשון של החוק הזה יש משום טעות, כאשר מדובר במינוי מתכנן ליד ועדה מחוזית על-ידי שר הפנים. לעניות דעתי יש בכך טעות עקרונית ומעשית. כבר היום יש בידי רשות השלטון המרכזי כוח יתר במינויים, והכול מכירים איזו מערכת מסובכת של מינויים פוליטיים, של סכסוך בין שרים, בין מפלגות. בחוק מפלגות, קיימת בין העובדים על הרקע הזה, עתה, שוו בנפשכם, רבותי חברי הכנסת, שמעגל החיים הללו ירחיב ויכלול מהנדסים מתכננים, ליד ועדות מחוזיות. לעניות דעתי, יש בכך מגרעת גדולה ביותר, יש בכך משום העברת עמדות כוח חשובות ביותר לידי השרים, דבר שאין בו כל צורך, ולשר אין בו שום יתרון יחסי על פני מינוי מתכנן, בדרך התקשי"ר המקובלת בכל מקום. לעניות דעתי, דבר זה דבר מחייב חיקון דרסטי.

היו"ר ד' בן-מאיר:

סליחה, המינוי של מתכנן לא ייעשה לפי התקשי"ר?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

בהצעת החוק נאמר: "שר הפנים ימנה מתכנן מחוז ליד כל ועדה מחוזית ומזכיר לוועדה". זה נתון בידי שר הפנים קיימת של מינוי. זו כניסה למערכת המינויים הפוליטית שהיום קיימת במשרדים, ואין שום סיבה בעולם להרחיב אותה ולהעביר אותה גם לוועדות תכנון ביישובים.

הערה שנייה, ברשותך, אדוני היושב ראש, בעניין רשות הרישוי המרכזית. אכן, יש כאמת משום יעילות בכך שהרשות הזאת תהיה בנויה מיושב ראש הוועדה המחוזית והמתכנן, אלה יהיו הוועדה. אין כל ספק שיש בכך משום ייעול עבודת הוועדה. אבל, על חשבון מה באה היעילות הזאת? — על חשבון צנטרליזם גדול מאוד, על חשבון העברת עמדות כוח חזקות מאוד לידי שני אנשים ומערכת פחות דמוקרטית מבחינת הפעילות הפנימית בנושא שיש לו תחולה על כל עם ישראל, ואין שום שהדבר יהיה כל כך צנטרליזם. אגב, זאת המתכונת גם בכל הסעיפים הבאים, גם לגבי רמות היישובים האחרים.

הערה שלישית היא בעניין המערכת המשובשת בכל היישובים, הן היהודיים והן הערביים. סגן השר רוני מילוא הקדים אותי בעניין זה. רבותי חברי הכנסת, הבעיה איננה העדר תוכניות מתאר. הבעיה הזאת קיימת בחלק מן היישובים, בעיקר ביישובים הערביים. הבעיה היא חוסר העדכניות של תוכניות מתאר, תוכניות שאינן מצלמות את מצב האוכלוסייה כיום. דווקא בעניין זה יש בהצעת החוק שלפנינו מגרעת קשה

ניזק להריסת מבנים שנבנו ללא אישור. אבל אם הדוח הזה ישכב כאבן שאין לה הופכין — והוא כבר מונח חודשים רבים כממשלה, או בוועדת שרים שבתרה הממשלה — ולא יתממש, מה הועילו חכמים בחקנתם?

אני מעירה הערה זו, כי היא דוגמה לנושאים אחרים. אם אין לנו שום אפשרות לשפר, לפחות באותו מגזר שהזכרתי ובו הדברים כולטים, אם לא נמתח איוה קו ונגיד: מכאן מתחילה דרך חדשה, מהיום והלאה מצאנו פתרון כלשהו לבעיות העבר, ומהיום והלאה נשמור על העניין הזה, יש להביא בחשבון שנישאר כמצב של פריצת החוק או עבירה על החוק, המביאות בדעבד לזלזול בחוק, והרי זה המצב הנוכחי.

נושא נוסף שאני רוצה להעיר עליו: יש נושאים כמו נוף, ולהבדיל ביוב, כמו עתיקות שהזכירו כאן, כמו שימור מבנים, כפי שהזכיר חבר הכנסת דב בן-מאיר, את סגנון ה"באהאוס". קודם כול נזמה לי, שחייבים לתת בחוק אפשרות הרבה יותר אקטיבית לנציגים המגייסים על הנוף ועל דברים הקשורים בו. אנחנו נתונים היום, בוויכוח גדול עם רשות שמורות הטבע, או עם רשות הגנים הלאומיים בנושאים מאוד רגישים, ודווקא כעת עיצוב החוק או עיצוב התוכניות יש לתת לחושבים הנוגעים בדבר מצד אחד, ולרשויות אשר על הטבע מצד אחר, להשמיע את דברם, כי לאספקט הנוף יש חשיבות גדולה מאוד, גם כדי למנוע ערעורים בעתיד.

ולהבדיל, נושא הביוב. העניין הזה אינו פתור. אני מכירה אזורים רבים, בעיקר בהתיישבות החדשה — ואני לא אומרת את זה כניגוח פוליטי — אבל ברוב היישובים ביהודה ובשומרון אין פתרון מניח את הדעת לביוב, ואם יש פתרון למה שנעשה בתוך היישוב, אין פתרון למה שנעשה מחוץ לו. לפיכך, כאשר אנחנו מאשרים את חוק התכנון והבנייה, עלינו לראות את התוכנית עד סופה. רוצה לומר, לא לאשר את הבנייה רק מלמעלה, אלא גם לחשוב מה קורה למטה, בביוב ובניקיון, במיוחד בארץ רגישה כמו שלנו. הדברים האלה אינם פתורים.

אני רוצה לגעת בנושא השימור. בחוק תפקידי כמרכזת ועדת משנה לשימור אתרי התיישבות אני נתקלפ פעמים רבות בצווי הריסה לגבי מבנים שערכם לא יכולה מבחינת הנוף ומבחינת ההיסטוריה הקרובה שלנו. אם לגבי עתיקות הדבר מעוגן בחוק, לא הייתי מציעה לשנות זאת, ולדעתי חשוב מאוד להתחשב בעניין זה בכל מקום שיש לנו עתיקות. אחרי הכול, זה מוכיח את השורשים שלנו בארץ, והנה דווקא באותם מקומות המתועדים על-ידי בניינים מראשית ההתיישבות בארץ, אנחנו קצת מזלזלים, ורק לאחרונה חדר עניין זה לתודעה.

כאשר אנו עוסקים בחוקי תכנון ובנייה, אנחנו חייבים להביא דברים אלה בחשבון. לכן, רציתי להעיר את הנקודות האלה: א. דוח מרקוביץ — מה גורלו, מפני שללא סיכום כלשהו הנתון אפשרות ביצוע כעוד לא נתקדם בעניין זה; ב. נושא ההתייחסות לנוף, לביוב, לעתיקות ולשימור מבנים ואתרים שיש להם ייחוד. תודה רבה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת רן כהן, ואחריו — לחבר הכנסת מאיר שטריח, אחרון הנואמים. הרשימה סגורה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב ראש, גברתי שרת הבריא, אדוני ממלא מקום שר הפנים — — —

איפה הבעיה לוחצת? אני לא מדבר מההיסטוריה אלא מהחיים. אדם בונה בית, הוא לא מבין בבנייה, הוא לוקח אדריכל וקבלן, ונפלה טעות שלא באשמתו, וכשבאים למרוד לצורך קבלת אישור לחיכוך חשמל מחבר שיש חריגה של 0.5%, והוא לא יכול לקבל חשמל ולא יכול להיכנס לביתו כי הוא עבר על החוק, כשיש אפשרות של הקלה, מביאים את הדבר לדיון בוועדה, מוודאים שאכן הטעות נעשתה בתום לב ונותנים לו את ההקלה. הוא צריך לפרסם בשניים-שלושה עיתונים ומקבל אישור וכוז נגמרה הצרה. בתוק המוצע אין פתרון למקרים האלה. הייתי מציע ומבקש, אם אפשר, לעשות שינוי, אומנם לא לתת מלכתחילה לעשות "מסחרה", אבל אם נפלה טעות בתום לב, עד אחוז מסוים, עד 6% אם חרצו, אבל בדיעבד, כדי שלא לגרום לכך שיוצא צו הריסה על הבית או שיצטרכו להגיש תיקון לוועדה המחוזית ולעבור והי-דרולורוזה ארוכה מאוד.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
הצעתי שהדיון יהיה בוועדה.

מאיר שטרית (הליכוד):
זה אשר ביקשתי.

בסעיף 16 נקבע, ש"וועדה מקומית מסודר לכל מעוניין בקרקע, לפי בקשתו, מידע בדבר זכויות בנייה ומגבלות שימוש על-פי התוכנית ועל-פי החלטות הוועדה המקומית שגרשמו לגבי אותה קרקע". זה בהחלט רצוי וטוב, אבל הייתי מציע לקבוע בחוק או בתקנות, שהדבר יינתן תמורת תשלום. כי אם לא כן תצטרך להעסיק בכל ועדה מקומית עובד, או יותר, תלוי בגודלה של הוועדה, שזה יהיה עיסוקם היחיד והמלא. אם אדם יוכל לקבל מסמכים כמה שהוא רוצה, יבוא כל מחוץ לבקש מסמכים על כל מגרש, ישים את המסמכים במשרד, מה אכפת לו, על חשבון הרוך... צריך לקבוע אגרה או תשלום שווה-ערך לשירות שהוא מקבל מהעירייה, כדי לכסות את ההוצאה.

אני מברך על כך שנקבעו זמנים ברורים למתן היתר, ועל אחת כמה וכמה על המסלול המקוצר. אין באמת שום סיבה בעולם שאדם יתכה חצי שנה ושנה לקבלת רשיון בנייה התואמת תוכנית מפורטת. אלה לא דברים מן ההפסדה, אלה דברים שקורים יום יום.

אדוני היושב-ראש, אני מצטער, אני שומע שיש "מאכרים" בתל-אביב שתמורת תשלום מסוים הם מסדרים קיצור הליכים לקבלת רשיון.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
מסלול דיוק.

אמנון לין (המערך):
יש עורכי-דין שזה מקצועם.

מאיר שטרית (הליכוד):
יש "מאכרים", ובעיני זה דבר נורא.

היו"ר ד' בן-מאיר:
בכל מקום שיש סתימה בשל התהליכים הביורוקרטיים, יש "מאכרים" — ברישוי מכונות, ברישוי בתים, בכל מקום.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
זה מסלול "הירוקים"...

מאיר שטרית (הליכוד):

אין סיבה שיתעכב רשיונו של אדם למעלה מחודש ימים אפילו כמסלול הקיים היום, אם העירייה מטפלת בנושא

מאוד, כיוון שאם כבר מדובר על זירות, מדוע להגיע למצב שבו הישובים האלה כפופים לתוכניות בנייה, או תוכניות המתאר, או התוכניות המחוזיות המקוריות? הרי התוכניות המקוריות אינן מעודכנות, ואם הן עצמן לא מעודכנות, הכבלים הם כפופים ומכופלים. לעניות דעתי, זה יכול ליצור בעיה.

הערה אחרונה — לעניות דעתי, ררושה זהירות בעניין האפשרות לפסול התנגדויות שנראות קנטרניות או טורדניות, לפי סעיף 13(ג). יש שם דברים אחרים שאני מקבל אותם ואין לי טענה נגדם, אני חושב שהם נכונים, אבל מי לידנו יתקע, סגן השר רוני מילוא, שלא יהיה שימוש לרעה בהגדרות "טורדנית או קנטרנית"? הדבר הזה נתן לפירושים שיכולים להיות מזוירים. אני מצפה שבעניין זה תהיה יתר הבהרה, על-מנת שלא יהיה שימוש לרעה בהגדרות הללו.

אדוני היושב-ראש, עוד משפט אחד לגבי סעיף 158, בעניין בטלות היתר. נאמר בו דבר מאוד מחמיר. נאמר כי אם ייצא פרט כלשהו, אפילו נאמר מה גודלו של הפרט, משמעותו של הפרט, היקפו של הפרט בבקשה להיתר, בלתי נכון, כי אז כל ההיתר בטל ומבוטל. נרמה לי שזה מוגזם מאוד, ומן הראוי לשים לב לסוגיה זו. תודה רבה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מברך "כרוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" שיש שינויים מהותיים בחוק התכנון והבנייה. אין לי שום ספק שדורשים היום השינויים האלה בחוק התכנון והבנייה, ואני רוצה לכרוך את העושים במלאכה, את סגן השר רוני מילוא, את היועצים המשפטיים של משרד הפנים. אני סבור שיש מקום לא רק למהפכה זו, שהיא מהפכה זוטא, אלא אפילו למהפכה רבתי בתחום התכנון והבנייה.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר הערות אחדות לגבי החוק המוצע והערות אחדות על המהפכה היותר גדולה, שלדעתי צריך עוד לעשות. חברי הכנסת דיברו כבר על כל סעיפי החוק, אני מבקש רק להעיר לכמה נקודות. הראשונה שבהן היא ביטול הקלות בנייה, נכון שיש היגיון באי-נתינת יכולת בידי הוועדה המקומית לעשות "מסחרה" עם הקבלנים ולהגיד: "אני אתן לך הקלה 6% של מגורים ותמורת זה אתה תיתן לי גן ילדים או פארק, בהרבה רשויות נהוג היה לעשות זאת. כשינוי המוצע יש היגיון, אבל אליה וקץ בה. מה קורה כשאדם בונה בית את בניין אחר והוא לא קיבל הקלה, אבל נפלה טעות, קורה שהתוכנית לא מדויקת במדידה, יש סטייה ב-1%, ב-0.5%? במקרה זה הוא כפולנטר רציני. למעשה, נתינת רשות ההקלה לוועדה המקומית נועדה מלכתחילה לתת בידי הוועדה המקומית יכולת במקרים שאדם בונה בית, ובתום לב, לא מתוך כוונה לעשות רווח, היתה סטייה בבנייה, סטייה של 0.5% — היזו את הבניין שמאלה, לא הגדילו אותו בקווי בניין — בזה נשארה אפשרות של הקלה. ההקלה נועדה לתת כירי הוועדה המקומית אפשרות להקל ולא לסבך את האיש ולא להרוס את הבית בגלל זה. אם מבטלים את ההקלה הכמותית, במקרים שבהם נעשתה שגיאה בתום לב והבית גדל ב-0.5% בגלל טעות במדידה, אדם יהיה נתון כפולנטר, הוא יצטרך להגיש תוכנית מפורטת לאישור ועדה מקומית, לאישור ועדה מחוזית, פרסום בעיתונים, קבלת דמי הפקדה וקבלת חוקי התנגדויות, דבר שיכול להימשך חודשים על חודשים ארוכים.

היו"ר ד' בן-מאיר: חבר הכנסת שטרית, האם הוועדה המחוזית ומשרד הפנים מחסונים מפני לחצים? האם הם אינם נכנעים ללחצים פוליטיים ואחרים?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא: כולנו נתונים ללחצים, אבל כמועצות מקומיות יש קואליציות — — צריך למנוע את זה ככל האפשר.

מאיר שטרית (הליכוד): במצב הקיים היום, לדוגמה — עיריית ירושלים, כדי להקים איצטריון כדורגל, היא זקוקה לאישור הוועדה המחוזית. לדעתך, זה דבר לא נורמלי. מדוע? זאת עיר לכל דבר. בעיר חיים מאות אלפי אנשים. האם אין זכות למועצת העיר להחליט היכן למקם איצטריון כדורגל? אם תפעל רע, לא יבחרו בה מחדש. אני חושב שצריך להוריד סמכויות ואחריות כלפי מטה, גם בגין שינוי שקרה בשלטון המקומי. יש לתת אפשרות לנבחרת הציבור להחליט על גורל העיר, והם יצטרכו לתת לאזרחים דין-יחשבון. יש בקרה, כי הוועדה המחוזית קובעת את סך כל יחידות הדיור, אביא לך דוגמה קלסית. אם אני צריך לבנות במחחס מסוים 100 דירות, אני יכול למקם את ה-100 הדירות בכתים של ארבע קומות וליצור את ה-H המפורסמים של משרד השיכון, בסטנדרד של משרד השיכון וברמה נמוכה ביותר, ואני יכול, באותו אופן, לפעמים באותו מחיר, או לפרוס בתים חד-קומתיים ולתת פרטיות לכל אזרח, או לבנות בניין גבוה מאוד ולידו גן, פארק רחב מאוד מסביב. החלטות אלה צריכות להיות נתונות למועצת העיר. הוועדה המחוזית אינה חיה בעיר. ברוב המקרים גם אין לה מושג לגבי בעיות העיר — מה קורה שם, מה הדברים הלוחצים על העיר.

האם אפשר לשנות עיר פיתוח? אני, למשל, לו הייתי ראש עיר פיתוח, בעיקר במקומות המרוחקים, לעולם לא הייתי מאפשר לבנות את השיכונים. איוו הצדקה יש לבנות שיכונים בדימונה? מה הצדקה לכך? משרד השיכון תכנן, הוועדה המחוזית אישרה, ואת זה יבנו. לעירייה אין מה לומר. לדעתך, הפטרונ' הזה הרס הרבה מאוד באיכות החיים במדינת ישראל. אילו היה תלוי בי העניין, לא הייתי נותן לבנות שיכון אחד בערי פיתוח. למה שיבואו אנשים לגור בערי פיתוח? האם המגורים בהן יהיו יותר טובים מאשר בבאר-שבע או בתל-אביב? למה אנשים בורחים מדימונה ומבאר-שבע כדי לגור בעומר. כלהב, בהכיר ובכל מקום אחר? — כיוון ששם מוצעת להם איכות חיים יותר טובה וקבוצת אוכלוסייה יותר טובה. אפשר לחזור על אותו תרגיל, אפשר להגמיש את העניין ברשויות המקומיות כדי לזרז את הדברים.

ציינתי רק שינוי אחד, אבל יש שינויים נוספים שיש להכניסם בחוק התכנון והבנייה. לדעתך, אם התחלם במהפכה, עשו אותה עד הסוף. אוכל תמיד רק לברך על המגמר ולחוק את ידיכם.

היו"ר ד' בן-מאיר: תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה, אתה רואה שלפחות בנושא המוניציפלי יש אחדות דעים על-מפלגתית.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא: אחדות לאומית כלאה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מפאת השעה המאוחרת לא אאריך בדברי תשובה.

ראשית, אני רוצה להודות לכל המשתתפים בדיון, גם על המלים הטובות שאמרו וגם על תוכן הדברים, מי שהקשיב

כשורה. אני זוכר שבשנה אחת הוצאנו ביכנה 1,200 רישיונות בנייה, לכל בית. אין שום סיבה שאנשים יחכו, אם פועלים לפי התקנות ובאופן מסודר. אני שמח שנקבעו לוחות זמנים שיחייבו את הוועדות המקומיות וגם את הוועדה המחוזית.

אדוני היושב-ראש, אני מברך על החוק ואתמון בו. אני רוצה לחוק את ידי העושים במלאכה, עלימנת ללכת צעד נוסף קדימה. אם יש מחיר כלכלי שהמדינה משלמת בגין עיכוב בנייה, הרי הוא בתהליך של האישור בוועדה המחוזית, עם כל הכרוך בו, שנמשך זמן רב מאוד. גם לפי החוק הזה הוא יימשך זמן רב מאוד. ניתן ללכת כמה צעדים קדימה גם בתחום הזה. למשל, שוועדה מחוזית תאשר תוכנית מתאר בלבד, ככלל זה את מספר יחידות הדיור באותו מתחם תכנון. זה הכול. היא אינה צריכה כלל לעסוק במה שקשור באופי הבנייה, בסוג הבנייה, בכינוי. מה זה עניינה? לשם כך יש מועצה נבחרת. המועצה הנבחרת תשבור את הראש, אם תכנה עיר רעה, לא תיבחר מחדש. אם לוועדה המקומית יהיו סמכויות להחליט על אופי הבנייה ועל סוג הבנייה, וההחלטה תהיה רעה, היא "תאכל אותה". אם הוועדה המחוזית מאשרת, נוח לוועדה המקומית לזרוק הכול על הוועדה המחוזית.

אמנון לין (המערך): האם מועצת העירייה תצטרך להחליט?

היו"ר ד' בן-מאיר: לא מועצת העירייה, הוועדה לבניין ערים.

מאיר שטרית (הליכוד): מועצת העיר, הוועדה לבניין ערים לצורך העניין.

אמנון לין (המערך): האם אתה מדבר נגד הוועדה המקומית?

היו"ר ד' בן-מאיר: לא, הוא מדבר בעד הוועדה המקומית.

מאיר שטרית (הליכוד): אני בעד הוועדה המקומית.

היו"ר ד' בן-מאיר: הוא חוזר על מה שאמרתי, כיוון שהוא לא היה פה.

מאיר שטרית (הליכוד): אני שמח שכיוונתי לדעת גדולים ומבוגרים ממני, גם בניסיון.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא: מה עם הלחצים?

מאיר שטרית (הליכוד):

זה בדיוק העניין. במצב הקיים היום, כאשר מופעלים לחצים על מועצת העיר, מהצדאי עושה? היא שוקלת: מה אכפת שהבניין יהיה עקום, נאשר אותו. ממילא הוועדה המחוזית לא תאשר אותו. כך היא "יוצאת טוב" כלפי האזרח, ומישהו אחר הוא הרע העושה את המלאכה. כאשר היא תהיה אחראית לא תהיה לה ברירה, היא לא תוכל לתת תירושים.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

מאיר שטרית (הליכוד):

לדעתך, לא. ככל שאתה מטיל יותר אחריות כלפי מטה, אין ברירה לגורם המחליט. אם הוא יחליט החלטה גרועה, הוא ייתן את הדין. יגידו: אתה החלטת.

חברת כ"ח, ישיבה שכ"ו, י"א בסיוון התשמ"ז (8 ביוני 1987)
— הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 25) —

אני מקווה שתהליך החקיקה יהיה מהיר ויעיל, ונוכל להביא אותו לסיום בהקדם האפשרי, כי החוק הזה באמת מביא עמו בשורה חשובה, מהפכה שתשרת את אזרחי מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. נעביר את כקשתך ליושבי-ראש ועדת הפנים.

חברי הכנסת, יש הצעה להעביר את הצעת חוק התכנון והבנייה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לוועדה — רוב

נגד — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק התכנון

והבנייה (תיקון מס' 25), התשמ"ז—1987,

לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, בזה מיצינו את סדר-היום. הישיבה הבאה

— מחר בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

לדיון יכול להעיד שהיה זה דיון מעניין מאוד ורציני. שנוגע אולי יותר מדיונים אחרים בבעיות של האזרח הקטן, של כל אזרח במדינה, שבשלב זה או אחר נזקק לחוק התכנון והבנייה. כל שיפור ושינוי לטובה משרת כעצם את האזרחים, ולדעתי יש לכך חשיבות רבה מאוד.

אני חייב לומר, שאם היה צורך להוכיח שחשוב שיהיו בכנסת אנשים בעלי רקע מוניציפלי, הדיון הזה יכול להוכיח זאת יותר מכל דבר אחר. דיברו כאן אנשים שברובם הם בעלי רקע מוניציפלי, שיש להם הבנה עמוקה בנושאים הקשורים בכך. גם החברים האחרים, שאינם בעלי רקע מוניציפלי, דיברו מתוך ידיעה ומודעות לבעיות שהחוק הזה נושא אתו במשך שנים רבות.

כרשות היושבי-ראש, אני רוצה להציע שהחוק יעבור לוועדת הפנים של הכנסת, כמוכן, אבל אם אפשר — להפנות בקשה לוועדת הפנים, שתחליט על ועדת משנה שתוכל לטפל במהירות וביעילות רבה ככל האפשר בחוק, כגלל המהפכה שבו ובגלל החשיבות הציבורית הרבה שלו. כראי לזרז ככל האפשר את הטיפול בחוק.

אני רוצה לנצל שוב את ההזדמנות הזאת ולהודות גם ליועצים המשפטיים של משרד הפנים — העורך-דין שפט, היועץ המשפטי של המשרד, וסגנו העורך-דין יחזקאל לוי — ולכל אנשי התכנון והעובדים האחרים שעסקו בהכנת החוק הזה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:29.